

**Návrh záměru
na vyhlášení zvláště chráněného území**

**ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.
o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
a § 10 vyhlášky č. 45/2018 Sb.**

Chráněná krajinná oblast Krušné hory

2024

1. Název zvláště chráněného území

Krušné hory

2. Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území

Chráněná krajinná oblast (dále jen „CHKO“) ve smyslu ustanovení § 25-27 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen „zákon“).

3. Předměty ochrany CHKO a jejich popis

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor se zvlněnou náhorní plošinou spadající prudkými svahy do podkrušnohorských pánví, s hluboce zaříznutými údolími drobných, na plošině pramenících toků, s převažující lesní krajinou doplněnou o zemědělské plochy luk a pastvin s významným zastoupením dřevin rostoucích mimo les,
- b) urbanistická struktura sídel a dochované památky historického osídlení, které dotvářejí charakteristický ráz oblasti,
- c) přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická stabilita, přirozená retence vody, a migrační prostupnost,
- d) rašeliniště, prameniště, mokřady, vodní toky a vodní plochy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- e) lesní společenstva horských lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, zejména horské třtinové smrčiny, podmáčené a rašelinné smrčiny, bučiny a suťové lesy, vrchoviště s klečí, doubravy a jasanovo-olšové luhy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- f) druhově bohaté horské a podhorské louky, zejména horské trojštětové louky a podhorské až horské smilkové trávníky, trvale podmáčené a rašelinné louky, mezofilní ovsíkové louky, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- g) významné prvky neživé přírody, zejména skalní výchozy, odkryté geologické profily, nadzemní i podzemní pozůstatky historické důlní činnosti včetně výskytu minerálů, a terénní pozůstatky dřívějšího obhospodařování pozemků (např. kamenné snosy, terasy), a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- h) přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany evropsky významných lokalit (EVL), které jsou na území CHKO vyhlášeny.

4. Poslání chráněné krajinné oblasti

Posláním chráněné krajinné oblasti Krušné hory (dále také „CHKO Krušné hory“) je zachování a zlepšování přírodních hodnot a přírodních funkcí, za současného uchování kulturních a památkových hodnot krajiny a rozvíjení ekologicky optimálního způsobu využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. Zároveň je posláním CHKO Krušné hory zachování rozmanitosti složek a jevů neživé přírody včetně geologických

a mineralogických projevů v podzemí vzniklých hornickou činností, především zachování reliéfních projevů, a ekosystémové a druhové pestrosti, a jejich vzájemně podmíněných vztahů, přirozeného vodního režimu vázaného zejména na rašelinné ekosystémy, včetně vzácných druhů rostlin, hub a živočichů. Současně má CHKO Krušné hory přispívat k zachování a obnově příznivého stavu lokalit soustavy NATURA 2000, které jsou na území CHKO vyhlášeny.

5. Dlouhodobé cíle ochrany

Dlouhodobým cílem ochrany přírody a krajiny v CHKO Krušné hory je:

- zachování krajinných a přírodních hodnot v území, zachování či zlepšování přírodních funkcí krajiny, zejména její ekologické stability, migrační prostupnosti a přirozené retenční schopnosti,
- zachování nebo obnova přirozeného vodního režimu povrchových a podzemních vod v území, zejména na otevřených rašeliništích, v rašelinných a podmáčených lesích a na vlhkých loukách,
- uchování typického rázu horské harmonické krajiny a její pestrosti s komplexy horských lesů, mokřadních a lučních ekosystémů a zachování přirozených a polopřirozených společenstev se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- uchování charakteristických krajinných prvků spojených s historickým hornictvím, jako jsou doly, místa úpravy a zpracování rud, vodohospodářské systémy, pásma odvalů a pinek, a specifických ekosystémů na tyto prvky vázané,
- uchování geologické a mineralogické rozmanitosti vázané na montánní prostředí,
- zachování stavebních památek, hornických objektů a prvků historického urbanismu s vysokou krajinářsko-architektonickou hodnotou, včetně zachování současné volné krajiny bez zástavby,
- zachování podzemního prostředí jako sezónního biotopu zimujících letounů;
- podpora a obnova přirozené druhové skladby v lesích a obnova porostů především nepasečnými způsoby,
- zvýšení podílu lesních společenstev s dochovanou přírodě blízkou dřevinnou skladbou, přirozenou prostorovou a věkovou strukturou, a dostatečným podílem tlejícího dřeva a zachování jejich celků bez fragmentace,
- udržení a podpora druhové pestrosti lučních společenstev horských a podhorských luk,
- zachování druhové pestrosti území péčí o biologicky cenná společenstva a zajištění vhodných životních podmínek pro významné druhy rostlin, hub a živočichů, zejména udržováním otevřených přechodových rašelinišť, rozvolněné struktury stromového patra v rašelinných lesích a vrchovištích, zajištěním sekundárních vřesovišť před zarůstáním dřevinami, šetrnou hospodářskou péčí o horské sečené louky a smilkové trávníky,
- významné omezení výskytu invazních a dalších geograficky nepůvodních druhů ve volné krajině a zejména v lesních porostech

- zachování a zlepšení dochovaného stavu předmětů ochrany lokalit soustavy NATURA 2000, které se nachází na území CHKO.

6. Základní principy péče o předměty ochrany

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor se zvlněnou náhorní plošinou spadající prudkými svahy do podkrušnohorských pánví, s hluboce zaříznutými údolími drobných, na plošině pramenících toků, s převažující lesní krajinou doplněnou o zemědělské plochy luk a pastvin s významným zastoupením dřevin rostoucích mimo les,
  - zachovávat krajinnou mozaiku území, charakteristickou na náhorní plošině střídáním rozsáhlých lesů s horskými loukami a typickými krajinnými strukturami s rozptýlenou zelení a menšími sídly a rozptýlenou zástavbou, a na prudkých svazích lesy s hluboce zaříznutými údolími s liniově uspořádanou zástavbou,
  - zachovávat heterogenitu a biodiverzitu ekosystémů jejich cílenou podporou, zejména udržet v krajině typy stanovišť závislé na vodním režimu jako jsou rašeliniště, vrchoviště, rozsáhlé komplexy rašelinných smrčín na náhorní plošině a dále rozsáhlé porosty bučin na prudkých svazích,
  - zachovávat dobrý morfologický stav vodních toků a na ně vázaných ekosystémů a doprovodné vegetace, nevhodně upravené vodní toky navracet do přírodně blízkého stavu,
- b) urbanistická struktura sídel a dochované památky historického osídlení, které dotvářejí charakteristický ráz oblasti,
  - zachovávat dochovanou sídelní strukturu a historické budovy a stavební objekty s urbanistickou a architektonickou hodnotou,
  - zachovávat památky, objekty a terénní tvary vzniklé historickou těžbou nerostných surovin, včetně jejich pohledových charakteristik (ochrana okolního krajinného prostoru),
- c) přírodní funkce krajiny, zejména její přirozená retence vody, ekologická stabilita a migrační prostupnost,
  - pečovat o vymezený ÚSES a udržovat či zvyšovat jeho ekologicko-stabilizační funkčnost,
  - prosazovat zachování a zlepšování druhové a prostorové skladby lesů směrem k jejich vyšší ekologické stabilitě,
  - podporovat a prosazovat extenzivní způsoby zemědělského hospodaření přispívající k vyšší biodiverzitě v území, zejména u lučních ekosystémů,
  - zachovávat migrační prostupnost krajiny a dále ji zlepšovat zajištěním vzájemné propojenosti biotopů a odstraňováním migračních bariér,
  - zvýšit přirozenou retenční schopnost krajiny prováděním revitalizací, podporou renaturací vodních toků a zachováním a obnovou mokřadů, zejména rašelinišť (s důrazem na obnovu v narušených místech),

- d) rašeliniště, prameniště, mokřady, vodní toky a vodní plochy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- zachovávat vodní režim rašelinišť, obnovovat ho na místech, která byla v minulosti narušena, vhodně pečovat o prameniště a mokřadní stanoviště v krajině s cílem zachovat jejich rozlohu a biologickou kvalitu na ně vázaných společenstev,
  - nenarušovat přirozené bystřinné vodní toky, podporovat a provádět revitalizace a renaturace vodních toků, úpravy vodních toků z důvodu ochrany sídel a majetku provádět přírodě blízkým způsobem bez zavádění tvrdých technických úprav,
  - obnovovat a vhodně pečovat o břehové porosty vodních toků,
  - udržovat vodní plochy a vytvářet podmínky pro obnovu starých a zaniklých vodních ploch,
  - snižovat a zamezit eutrofizaci citlivých oligotrofních stanovišť,
  - chránit rašeliniště a prameniště před intenzivním/masivním sešlapem, zejména v místech se zvýšenou turistickou návštěvností,
- e) lesní společenstva horských lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, zejména horské třtinové smrčiny, podmáčené a rašelinné smrčiny, bučiny a suťové lesy, vrchoviště s klečí, dále doubravy a jasanovo-olšové luhy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- udržovat zejména nefragmentované celky přirozených lesních společenstev, pečovat o populace na ně vázaných druhů rostlin, hub a živočichů,
  - zachovávat přirozené porosty a prosazovat vhodný způsob jejich obnovy bez snížení jejich biodiverzity,
  - udržovat či zlepšovat druhovou skladbu a věkovou a prostorovou rozrůzněnost lesů,
  - zachovávat či zvyšovat v porostech dostatečný podíl tlejícího dřeva v různých formách a senescentních stromů,
  - podporovat přírodě blízké formy lesního hospodaření, zejména různé formy nepasečného hospodaření a ponechávání výstavků do jejich rozpadu,
  - podporovat speciální management lesů pro zachování jejich biodiverzity, zejména cílené pěstování rozvolněných porostů,
- f) druhově bohaté horské a podhorské louky, zejména horské trojštětové louky a podhorské až horské smilkové trávníky, trvale podmáčené a rašelinné louky, mezofilní ovsíkové louky, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- udržovat luční porosty pravidelnou, biologicky šetrnou péčí, zejména sečením, případně pastvou a odstraňováním náletových dřevin,
  - realizovat vhodná opatření k obnově biodiverzity travinných společenstev,

- udržovat vodní režim a podporovat zadržování vody v krajině s cílem podpořit trvale nebo periodicky podmáčené a rašelinné louky a na ně vázané druhy,
  - pečovat o společenstva vhodným způsobem seče, zejména mozaikovou sečí, případně prováděním postupných časově oddělených sečí,
  - tlumit a předcházet zarůstání přírodě blízkých nelesních společenstev,
  - podporovat extenzivní formy zemědělského hospodaření přispívající k udržení travinných a lučních ekosystémů s vysokou biologickou a krajinářskou hodnotou,
  - podporovat obnovu lučních ekosystémů využíváním osiva regionálních směsí místních genotypů,
  - omezovat výskyt invazních a expanzivních druhů,
- g) významné prvky neživé přírody, zejména skalní výchozy, odkryté geologické profily, nadzemní i podzemní pozůstatky historické důlní činnosti včetně výskytu minerálů, a terénní pozůstatky dřívějšího obhospodařování pozemků (např. kamenné snosy, terasy), a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- zachovávat prvky neživé přírody a regulovat jejich využívání, včetně sportovního horolezectví a lezectví po zajištěných cestách,
  - nenarušovat nadzemní i podzemní pozůstatky historické důlní činnosti,
  - zachovávat přístupnost starých důlních děl pro letouny a podporovat geologicko-montánní poznání,
  - udržovat antropogenní reliéf v čitelném stavu a omezovat jeho zarůstání,
  - zachovávat historické vodní kanály dokládající hornickou činnost,
- i) přírodní stanoviště nebo druhy a jejich stanoviště, které jsou předmětem ochrany evropsky významných lokalit (dále jen EVL), které se na území CHKO nacházejí,
- monitorovat evropsky významná stanoviště a druhy, chránit evropsky významná stanoviště před fragmentací a jejich postupným úbytkem (např. dílčí úbytky v kumulaci v plošně rozsáhlých EVL) a chránit evropsky významné druhy a jejich biotopy se zaměřením na předměty ochrany EVL,
  - zajišťovat vhodný management na podporu stanovišť a jednotlivých populací evropsky významných druhů a jejich biotopů,
  - monitorovat invazní druhy rostlin a živočichů s vlivem na významná stanoviště a biotopy,
  - zlepšovat propojenost předmětů ochrany jednotlivých EVL v širším územním kontextu Krušných hor včetně územní návaznosti na Německo.

7. Vymezení chráněné krajinné oblasti

Vymezení území CHKO Krušné hory je v mapové příloze č. 1 a v detailu lze nalézt zakres hranice CHKO Krušné hory v kopii katastrální mapy (soubor map) na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí: <https://www.mzp.cz> v rubrice

„Úřední deska“, webová mapová aplikace je dostupná na adrese:
<https://krusnehory.nature.cz>

8. Členění chráněné krajinné oblasti

Území chráněné krajinné oblasti se člení do 4 zón odstupňované ochrany přírody. Vymezení jednotlivých zón ochrany přírody není předmětem tohoto záměru a bude stanoveno procesem v souladu s § 27 odst. 2 zákona.

Charakteristiky jednotlivých zón ochrany přírody CHKO Krušné hory ve vztahu k bližším ochranným podmínkám jsou následující:

- Do I. zóny se zařazuje především území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami, biologickou rozmanitostí či vysokou ekologickou stabilitou krajiny, zejména svahové bučiny, lesní rašeliniště a rašelinné lesy, rašeliniště, historickou těžbou rašeliny degradovaná rašeliniště a na ně navazující sekundární vřesoviště, přechodová rašeliniště s funkčním vodním režimem a další stanoviště významná z hlediska biologické rozmanitosti.
- Do II. zóny se zařazují zejména lesní ekosystémy s vyšším podílem přírodě blízkých společenstev, menší nelesní rašeliniště a další mokřadní ekosystémy, dlouhodobě stabilizovaná luční společenstva s vysokou druhovou diverzitou většinou navazující na území I. zóny ochrany přírody, a místa s koncentrovaným výskytem zvláště chráněných druhů a vysoce zachovalými přírodními hodnotami, které jsou hospodářsky využívané přírodě šetrným a udržitelným způsobem, a oblastí se zvýšenou hodnotou z hlediska krajinného rázu, především s dochovanými pozůstatky historických plužin a historického využívání krajiny včetně antropogenních pozůstatků po těžbě nerostů.
- Do III. zóny se zařazují zejména lidskou činností značně pozměněné a intenzivně obhospodařované ekosystémy, zejména lesní společenstva s prioritou hospodářského využití, včetně rekonstrukčních lesních porostů po historických imisních kalamitách, zemědělsky intenzivně využívané plochy s rozptýleným výskytem přírodních biotopů, území využívaná k intenzivní rekreaci v mozaice s přírodními ekosystémy, území s rozptýlenou vesnickou zástavbou včetně prvků lidové, hornické a sakrální architektury, zastavěná území obcí s dochovanou strukturou historické zástavby a rekreační zástavbou území nezahrnutá do jiných zón ochrany přírody a sportovní areály zejména pro sjezdové lyžování.
- Do IV. zóny se zařazují zastavěná a zastavitelná území obcí převážně charakteru kompaktní zástavby, intenzivní sportovní, zemědělské, výrobní a průmyslové areály nezahrnuté do jiných zón ochrany přírody.

9. Základní ochranné podmínky:

Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí jsou stanoveny v § 26 zákona.

10. Návrh bližších ochranných podmínek:

V souladu s ustanovením § 25 odst. 3 a § 44 odst. 3 zákona se navrhuje, aby na území CHKO bylo možno jen se souhlasem orgánu ochrany přírody provádět tyto činnosti a zásahy:

- (1) Na celém území chráněné krajinné oblasti je možné pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:
  - a) provádět terénní úpravy mimo zastavěná území obcí, nejedná-li se o terénní úpravy vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů,
  - b) upravovat a měnit koryta vodních toků, vytvářet v nich příčné překážky, vodní nádrže, stupně a prahy, nebo přemisťovat štěrkové sedimenty,
  - c) odbahňovat vodní nádrže a ukládat vytěžené sedimenty,
  - d) provádět činnosti, které mohou snížit hladinu povrchové a podzemní vody na rašeliništích, prameništích, v mokřadech a v olšínách,
  - e) odstraňovat litorální porosty a plovoucí nebo ponořenou vegetaci rybníků a vodních nádrží,
  - f) měnit dochovaný stav kamenných snosů a pozůstatků historických staveb, které sloužily otvírce, přípravě a dobývání ložisek, jakož i úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, a úložných míst pro těžební odpad,
  - g) provádět geologické práce nebo hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, těžit a jinak povrchově přetvářet výsypkové haldy,
  - h) trvale uzavírat vstupy do podzemních prostor a starých hornických děl,
  - i) vyznačovat pěší, cyklistické, jezdecké, běžecké a jiné obdobné tratě, trasy a stezky mimo silnice a zastavěná území obcí,
  - j) pořádat a organizovat akce s účastí větší než 500 účastníků mimo zastavěná území obcí a sportovní areály a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
  - k) umisťovat informační, reklamní nebo propagační zařízení mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí,
  - l) provádět úmyslnou nebo nahodilou těžbu v lesních porostech starších 150 let,
  - m) provádět horolezeckou činnost mimo stávající vyznačené horolezecké terény, provádět značení nových horolezeckých terénů, umisťovat nová horolezecká zařízení, vytvářet lezecké zajištěné cesty a provádět jejich značení,
  - n) měnit stav skalních útvarů z jiných důvodů, než je ohrožení lidského života či zdraví, nebo hrozící škoda na majetku značného rozsahu,
  - o) umisťovat světelné zdroje mimo zastavěná území obcí a trvalé sportovní areály, jejichž světelný tok směřuje nad vodorovnou rovinu procházející středem světelného zdroje,
  - p) budovat fotovoltaické výroby energie s výkonem nevyžadujícím povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů, vázaných na vyjádření orgánu ochrany přírody, mimo objekty stávajících staveb,
  - q) provádět ohrazování zemědělských pozemků s výjimkou přenosných mobilních ohradníků a staveb vyžadujících povolení podle jiných právních předpisů mimo zastavěná území sídel,

- r) provádět vzlety a přistání se sportovními létajícími zařízeními, balony, vrtulníky a obdobnými druhy letadel mimo letiště a plochy vymezené ke vzletům a přistání, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob, majetku nebo veřejného pořádku a letů pro potřeby ochrany přírody.
- s) provádět leteckou aplikaci biocidů a látek, které mohou změnit chemické vlastnosti půdního prostředí,

(2) Na území I. a II. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) rozorávat travní porosty na všech druzích pozemků, provádět jejich obnovu a přísev,
- b) provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel a létajících strojů, která jsou řízena pomocí radiového dálkového ovládní, mimo zastavěná území obcí, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob a jejich zdraví, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody,
- c) provádět mýtní úmyslné těžby listnatých dřevin, které nebyly umístěny ve schváleném lesním hospodářském plánu nebo v převzaté lesní hospodářské osnově,
- d) provádět nahodilou těžbu mimo porosty geograficky nepůvodních dřevin, pokud by v jejím důsledku vznikla souvislá holina o výměře větší než 1 ha a dále provádět nahodilou těžbu buku, dubu, a javoru, není-li nezbytná z důvodu ochrany životů a zdraví osob, nebo ochrany majetku.

(3) Na území III. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) rozorávat trvalé travní porosty, provádět jejich obnovu a přísev mimo zastavěná území obcí,
- b) vytvářet nové či obnovovat odvodnění pozemků,
- c) zavádět intenzivní chovy zvěře,

11. Územně správní zařazení území

Kraj:	Karlovarský Ústecký
Okres:	Sokolov Karlovy Vary Chomutov Most Teplice Ústí nad Labem
Obec s rozšířenou působností:	Kraslice Karlovy Vary Ostrov Kadaň

Chomutov
Litvínov
Teplice
Ústí nad Labem

12. Přehled katastrálních území dotčených záměrem na vyhlášení zvláště chráněného území

Obec s rozšířenou působností	Obec	Katastrální území	
Kraslice	Bublava		
	Jindřichovice		
	Kraslice		
	Šindelová		
	Přebuz		
	Stříbrná		
Karlovy Vary	Děpoltovice		
	Nejdek		
	Nové Hamry		
	Vysoká Pec		
Ostrov	Abertamy		
	Boží Dar		
	Horní Blatná		
	Hroznětín		
	Jáchymov		
	Krásný les		
	Merklín		
	Ostrov		
	Pernink		
	Potůčky		
	Kadaň	Domašín	
		Kadaň	
		Klášteřec nad Ohří	
Kovářská			
Kryštofovy Hamry			
Loučná pod Klínovcem			
Měděnec			
Perštejn			
Vejpřty			
Chomutov		Blatno	
	Boleboř		
	Hora Svatého Šebestiána		
	Chomutov		
	Jirkov		
	Kalek		
	Křimov		
	Máلكov		
	Místo		
	Výsluní		
	Vysoká Pec		
	Litvínov	Brandov	
Český Jiřetín			
Hora Svaté Kateřiny			

Obec s rozšířenou působností	Obec	Katastrální území
	Horní Jiřetín	
	Klíny	
	Litvínov	
	Lom	
	Meziboří	
	Nová Ves v Horách	
Teplice	Dubí	
	Háj u Duchcova	
	Hrob	
	Košťany	
	Krupka	
	Mikulov	
	Moldava	
	Osek	
	Proboštov	
Ústí nad Labem	Chlumec	
	Libouchec	
	Petrovice	
	Přestanov	
	Telnice	
	Tisá	
	Petrovice	

13. Předpokládaná výměra zvláště chráněného území

Orientační výměra navrhované CHKO je 1202,87 km².

14. Odůvodnění záměru na vyhlášení zvláště chráněného území

Historie přípravy CHKO Krušné hory

Druhová a biotopová pestrost Krušných hor je známa dlouhodobě, zásadní ucelenější monografii o území sepsal v roce 1907 Karel Domin. První zmínky o možnosti velkoplošné ochrany Krušných hor formou CHKO sahají do 60. let 20. století. V návaznosti na postupné vyhlásování menších ploch charakteru CHKO (LSG, Landschaftschutzgebiet) na německé straně Krušných hor, př. LSG Fichtelberg (založený 1962, plocha 7,2 km²) vznikla myšlenka vyhlášení větší CHKO na české straně. Vzhledem k problémům s imisními smrčiny v 70. a 80. letech 20. století bylo však od plánu na vyhlášení CHKO Krušné hory upuštěno. Krušné hory v té době získaly „nálepku“ území, ve kterém není co chránit, a to i přes to, že Česká zemědělská univerzita v Praze zde v podstatě jako jediná prováděla pravidelné výzkumy a trvale upozorňovala na cennost mnoha lokalit a důležitost území zejména z hlediska ochrany rašelinišť, rozsáhlých svahových bučin a populace tetřívka obecného. Část území týkající se svahových partií a průlomového údolí řeky Ohře v okresech Chomutov a Karlovy Vary byla zahrnuta do návrhu CHKO Střední Poohří, pro nějž byl zpracován Oborový dokument (KSSPPOP Plzeň) se záměrem na vyhlášení v roce 1989. V roce 1990 byl na německé straně Krušných hor na ploše 1 495 km² vyhlášen přírodní park (Naturpark) Erzgebirge/Vogtland, který zahrnuje celkem 14 LSG. Kromě LSG

Fichtelberg zahrnuje také LSG Osterzgebirge (2014, plocha 118,85 km²). Německá část Krušných hor je dále chráněna prostřednictvím mnoha menších, maloplošných zvláště chráněných území (NSG), EVL a PO až k české hranici. V té době proběhlo několik jednání mezi českým a saským ministerstvem životního prostředí, na kterém byla z české strany přislíbena ochrana území Krušných hor velkoplošným chráněným územím (CHKO). K přípravě však z české strany nebylo nikdy přikročeno.

S nástupem přípravy evropské soustavy chráněných území Natura 2000 proběhla v Krušných horách celoplošná revize přírodních hodnot formou biotopového mapování a výsledky jen potvrdily koncentrované přírodní hodnoty. V rámci vytváření soustavy Natura 2000 byla na části plochy vyhlášena nařízením vlády č. 26/2005 Sb. ze dne 13. ledna 2005 ptačí oblast Novodomské rašeliniště – Kovářská, Východní Krušné hory a Doupovské hory. Do seznamu evropsky významných lokalit bylo zařazeno několik lokalit, z nichž některé jsou plošně velmi rozsáhlé, jmenovitě se jedná o EVL Východní Krušnohoří, Bezručovo údolí, Doupovské hory, Grünwaldské vřesoviště, Klínovecké Krušnohoří, Kokrháč – Hasištejn, Krušnohorské plató, Na loučkách, Novodomské a Polské rašeliniště, Pernink, Podmílesy, Rudné, Rašeliniště U jezera – Cínovecké rašeliniště, Šibeniční vrch, Údolí Hačky, Vysoká Pec. Uvedené EVL překrývají většinu navrhovaného území CHKO. Ptačí oblasti i EVL na území Krušných hor vynikají velkým množstvím předmětů ochrany (v ptačích oblastech populace 12 ptačích druhů, v EVL 21 biotopů a 13 živočišných druhů). Ve druhém desetiletí 21. století docházelo k rozsáhlejšímu vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území, právě především z důvodu zajištění ochrany EVL, čímž došlo k víceúrovňové ochraně významné části pohoří. Na území Krušných hor byly z důvodu zvýšené potřeby ochrany krajinného rázu krajskými úřady Ústeckého a Karlovarského kraje vyhlášeny i rozlehlé přírodní parky.

Značná část zájmového území je rovněž součástí mokřadu mezinárodního významu podle tzv. Ramsarské úmluvy (Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva), zapsaná do seznamu v roce 2006 jako lokalita 3CZ012 „Krušnohorská rašeliniště“ na celkové ploše 11 224 ha. Pro ČR z toho plyne závazek zajistit dostatečnou ochranu tohoto území. I tyto skutečnosti, spolu s neustále se rozšiřujícími znalostmi o biotě a geologické jedinečnosti Krušných hor přispěly k obnově myšlenky a společenské potřeby koncepční a sjednocující ochrany formou CHKO.

Přibližně od roku 2018 se začala v odborných kruzích a krajských samosprávách formovat a rozvíjet myšlenka nové CHKO. V roce 2021 byla Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“) pověřena přípravou konceptu na vyhlášení CHKO Krušné hory, v roce 2022 pak přípravou podkladů pro vyhlášení CHKO Krušné hory. V průběhu roku 2023 byl následně koncept CHKO představen všem dotčeným obcím a na základě jejich připomínek opakovaně upravován. V průběhu roku 2024 byl připraven návrh záměru na vyhlášení CHKO.

Potřeba doplnění soustavy velkoplošných zvláště chráněných území vyplývá i z několika strategických a koncepčních dokumentů. Státní program ochrany přírody a krajiny označuje soustavu velkoplošných ZCHÚ na odborné úrovni za nedokončenou, jelikož stále existují území, která svou přírodní a krajinnou hodnotou splňují kritéria pro rozšíření soustavy CHKO v krajině. V roce 2003 byla zpracována analýza „Vyhodnocení potenciálu krajiny ČR z hlediska možného dalšího územního rozvoje v chráněných krajinných oblastech ČR“, která konstatovala, že na území ČR se nacházejí krajinné celky dostatečné rozlohy, které nemají žádnou územní ochranu, ale mají srovnatelnou hodnotu s již vyhlášenými chráněnými krajinnými oblastmi a jsou reprezentativní či unikátní (např. Doupovské hory, oblast soutoku Moravy a Dyje, Krušné hory).

Také aktuální územní cíle v ochraně biodiverzity v rámci EU, ke kterým se ČR zavazuje, vyžadují pokrytí dalších území ochranou, případně přísnou ochranou. Vyhlášení CHKO Krušné hory tak může významně přispět i k naplnění tohoto závazku.

Hlavní důvody zpracování návrhu záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory

Hlavním důvodem zpracování návrhu záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory je zajištění potřebné ochrany a péče o přírodní a krajinné hodnoty, unikátní v národním i mezinárodním měřítku.

Krušné hory jsou krajinným celkem s vysokou hodnotou přírodního a krajinného prostředí. Ačkoliv východní část území byla značně zasažena imisí kalámitou v 70. a 80. letech 20. století, zůstala zde zachována rozsáhlá velmi cenná přírodovědně hodnotná území, jak ve vrcholových partiích, tak na svazích a v jednotlivých údolích. Existence přírodovědných hodnot této oblasti se potvrdila také v době příprav soustavy Natura 2000, kdy na podkladě aktuálního mapování a znalosti území byla rozsáhlá území Krušných hor vyhlášena jako ptačí oblasti nebo evropsky významné lokality. Nejcennější lokality jsou již vyhlášeny i jako maloplošná zvláště chráněná území. Součástí jsou i lokality zapsané jako Mezinárodně významné mokřady – Ramsar sites pod názvem Krušnohorská rašeliniště. Na Německé straně navazuje území na Přírodní park Erzgebirge/Vogtland. Na území Krušných hor v rozsahu navrhované CHKO je zřízeno 8 přírodních parků (Východní Krušné hory, Loučenská hornatina, Bezručovo údolí, Údolí Prunéřovského potoka, Stráž nad Ohří, Zlatý kopec, Jelení vrch a Přebuz), které především suplují chybějící zvýšenou ochranu krajinného rázu, kterou v obdobných oblastech zajišťuje CHKO. Jejich četnost a rozsáhlost indikují zvýšené krajinné hodnoty a současně tedy absenci jejich zvýšené zákonné ochrany.

Navrhované vymezené území Krušných hor plně odpovídá legislativnímu rámci pro vyhlášení chráněné krajinné oblasti. Územní ochrana formou CHKO umožní ochranu a obnovu přírodního prostředí a zajistí péči o tuto mimořádnou krajinu. Navrhovanou CHKO Krušné hory lze prezentovat i jako destinační známku, která bude uchovávat a vytvářet lepší podmínky pro regionální rozvoj. Celé území je rekreačně důležitou destinací, a to nejen pro hustě osídlenou podkrušnohorskou pánev.

Kvalitu přírodního a krajinného prostředí potvrzuje i „Územní studie Krušné hory – Ústecký kraj“, kterou krajský úřad Ústeckého kraje dokončil v roce 2020. Územní studie prověřuje možnost využití území Krušných hor s velkou přírodní hodnotou, a to jak území vhodné pro rekreaci, tak k ochraně přírodních, kulturních, urbanistických a dalších hodnot. Zároveň vytipovává lokality s možným potenciálem pro rozvoj území s vhodným způsobem využití. Řešení vychází ze stávajících prostorových vazeb v území, dochovaných historických hodnot a charakteru oblasti Krušných hor. Výsledkem je definice pěti rozsáhlých zón s významnou převahou přírodního prostředí. Územní studie zohledňuje urbanistický pohled na řešené území a může být příspěvkem k ucelenému řešení ochrany přírodního území. Ze studie také vyplývá možnost prověření velkoplošné ochrany Krušných hor. Podobná studie „Územní studie Krušné hory - západ (dostupnost rekreace)“ se právě zpracovává na území Karlovarského kraje a je předpoklad, že dospěje k obdobným závěrům.

Zřízení nové CHKO povede ke sjednocení výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny, kdy pro celé území CHKO bude existovat jeden orgán ochrany přírody (AOPK ČR) namísto dosavadních deseti (Krajský úřad Karlovarského kraje, Krajský úřad Ústeckého kraje, Magistrát města Karlovy Vary, Městský úřad Ostrov, Městský úřad Kadaň, Magistrát města Chomutov, Městský úřad Litvínov, Magistrát města

Teplíce, Magistrát města Ústí nad Labem a AOPK ČR), což výrazně zefektivní a zjednoduší výkon státní správy.

Cílem ochrany přírody v navrhovaném území je podpora péče o ekosystémy a druhy vhodným způsobem hospodaření, využíváním finančních nástrojů v ochraně přírody, prováděním managementu, případně uplatňováním administrativních nástrojů ochrany přírody zajistit, aby péče o krajinu, její přírodní funkce, dochovaný krajinný ráz, ekosystémy a rostlinné a živočišné druhy vedla k zachování nebo zlepšení stavu všech předmětů ochrany území. A to včetně zachování harmonicky utvářené krajiny se specifickými rysy krajinné mozaiky.

Přínosy vyhlášení CHKO Krušné hory

- ucelená ochrana krajiny a jejích přírodních hodnot, nastavení podmínek ochrany odpovídající charakteru území,
- zlepšení ochrany lokalit soustavy NATURA 2000 (ucelená ochrana a hodnocení kumulace vlivů na celém území Krušných hor, zlepšení a podpora cílené péče),
- zajištění ochrany dochovaného rázu krajiny,
- zvýšená péče o krajinu podporovaná z resortních programů MŽP, péče o hospodářsky neatraktivní lokality,
- podpora přírodních funkcí krajiny, zejména přirozené retence vody v krajině,
- možnost snadnějšího přístupu k dotacím ve vztahu k životnímu prostředí,
- rozproštění rekreačních aktivit do většího počtu obcí, podpora „měkkých“ aktivit cestovního ruchu,
- zřízení správy CHKO a tím sjednocení odborné péče i výkonu státní správy ochrany přírody a krajiny, regulace umístění velkých záměrů s dopadem na širší oblast Krušných hor a Podkrušnohoří,
- snížení míry dosavadního intenzivního zemědělského hospodaření, předcházení snížení péče o krajinu a plošně významnému zalesňování krajiny.

15. Posouzení proporcionality záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory s ohledem na zásah do práv a oprávněných zájmů dotčených subjektů

Záměr na vyhlášení CHKO Krušné hory odráží potřebu zajištění komplexní ochrany přírodních, krajinných a kulturních hodnot a přírodních funkcí v tomto území. Veřejný zájem na vyhlášení CHKO koliduje i s jinými zájmy, než je ochrana přírody. Z toho důvodu je nutné přistoupit k posouzení proporcionality záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory, s ohledem na jednotlivá práva a oprávněné zájmy subjektů, které na dotčeném území působí. Záměr na vyhlášení CHKO je tedy posuzován z hlediska jeho vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti.

Kritérium vhodnosti

V prvním bodě testu proporcionality probíhá posouzení, **zda jsou zvolené prostředky, tj. vyhlášení kategorie ochrany CHKO a aplikace zákona na území navrhované CHKO, způsobilé dosáhnout sledovaného cíle.** Tím je především zajistit udržení a zlepšení přírodního stavu, zachování a vytváření optimálních ekologických funkcí

harmonicky utvářené kulturní krajiny Krušných hor, s významným podílem biologicky hodnotných lesních ekosystémů s hojným zastoupením přirozených a přírodě blízkých lesních společenstev a lučních společenstev s vysokou druhovou pestrostí a trvalých travních porostů s bohatým zastoupením liniových porostů dřevin, rašelinišť, vodních a mokřadních biotopů, ale i geomorfologických a geologických fenoménů, a udržení hodnotného krajinného rázu s prvky tradičního osídlení a historického využívání, včetně nadzemních i podzemních pozůstatků historické hornické činnosti charakteristické pro oblast Krušných hor. Zachování krajinného rázu s významnými estetickými hodnotami je důležitým cílem navrhované CHKO, protože význam Krušných hor spočívá i v tom, že svou ekologickou stabilitou vytvářejí protipól antropogenně značně ovlivněným oblastem Mostecké a Sokolovské pánve. Jedná se tak o území, jehož zachování je mimořádně důležité pro cca 500 000 obyvatel podkrušnohorských pánví, neboť představuje základní prvek identity oblasti a zázemí pro aktivní odpočinek a udržitelnou rekreaci.

Přeneseně je sledovaným cílem také udržení či obnova příznivého stavu přírodních stanovišť a biotopů druhů, které jsou předmětem ochrany lokalit soustavy NATURA 2000, nacházejících se na území Krušných hor. Kromě plošně rozsáhlých evropsky významných lokalit (EVL) jako jsou Východní Krušnohoří, Krušnohorské plató, Novodomské a Polské rašeliniště, Klínovecké Krušnohoří, Na Loučkách a Bezručovo údolí bude v návrhu zahrnuto dalších 8 menších EVL (Podmílesy, Vysoká Pec, Kokrháč-Hasištejn, Grünwaldské vřesoviště, Údolí Hačky, Pernink a Rašeliniště u Jezera-Cínovecké rašeliniště). Do vymezených hranic CHKO zasahuje také severní část EVL Doupovské hory na levém břehu řeky Ohře. Návrh CHKO také pokrývá ptačí oblast (PO) Novodomské rašeliniště-Kovářská a převážnou většinu ptačí oblasti Východní Krušné hory. Třetí ptačí oblastí v CHKO by byla připravovaná ptačí oblast Západní Krušné hory. Ochranný režim v navrhované kategorii CHKO je způsobily tyto cíle naplnit nejlépe ze všech způsobů ochrany, a to zejména z následujících důvodů:

Vhodně zvolený rozsah navrhovaného území CHKO Krušné hory ve vztahu k předmětům ochrany

Navrhované území CHKO Krušné hory je vymezeno ve vazbě na geomorfologický celek Krušné hory, který je tvořen souvislým horským pásmem o délce cca 130 km a průměrné šířce zhruba 40 km, a pokrývá krajinářsky, biologicky a ekologicky hodnotné lesní porosty, rašeliniště i trvalé travní porosty s vysokou diverzitou zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů. S celkovou rozlohou 1202,87 km² zahrnuje všechny významné fenomény tohoto území, tedy rozsáhlý komplex lesů (smrčiny, bučiny, suťové lesy, rašelinné kleče, doubravy a jasano-olšové luhy), mozaikovitě protkaný lučními společenstvy a mokřadními a vodními ekosystémy (rašeliniště, prameniště, mokřady, vodní toky a vodní plochy). Krajinu výrazně dotváří svěbytné historicko-kulturní krajinné prvky, kterými jsou zde typicky pozůstatky důlní činnosti a zemědělského hospodaření (kamenné snosy, pozůstatky historických plužin). Rozsah navrhovaného území byl vzhledem k dostupnosti údajů o rozloze, umístění a kvalitě stanovišť posuzován na základě mapování biotopů a zvolen tak, aby CHKO zahrnovala oblast Krušných hor, pokud možno jako celistvé území, včetně všech oblastí s kulturně-historickými hodnotami. Součástí CHKO jsou venkovská sídla se zachovanou urbanistickou strukturou, pozůstatky původní krušnohorské lidové architektury a místy i zachovanou vazbou na plužinu. Vynechány byly naopak oblasti v podhůří nebo při severní hranici CHKO s kompaktní zástavbou a zvýšenými požadavky na sídelní, sociálně-ekonomický a hospodářský rozvoj. Vynechána byla i část katastrálních území několika obcí uvnitř navrhované CHKO. Jedná se o sídla charakteru menších měst, tedy s plošně rozsáhlejším zastavěným územím a rozmanitým charakterem zástavby, případně s rozsáhlými zastavitelnými plochami v platných územních plánech, jejichž

zástavbou dojde k narušení dochovaných urbanistických a krajinářských hodnot (Horní Blatná, Pernink, Abertamy, Jáchymov, Kovářská).

Uvedené významné biologické fenomény jsou také chráněny prostřednictvím soustavy NATURA 2000. Navrhované území CHKO překrývá zcela Novodomské a Polské rašeliniště (2614,2943 ha), Na loučkách (1015,1181 ha), Rudné (443,6366 ha), Podmílesy (237,5555 ha), Grünwaldské vřesoviště (129,9946 ha), Údolí Hačky (105,9614 ha), Pernink (99,8497 ha), Rašeliniště U jezera - Cínovecké rašeliniště (60,1367 ha) a Šibeniční vrch (5,5878 ha). Téměř zcela překrývá EVL Východní Krušnohoří (14563,1993 ha z celkem 14635,1328 ha), Bezručovo údolí (1191,6337 ha z celkem 1195,0762 ha), EVL Krušnohorské plató (11698,5814 z 11779,5895 ha), Klínovecké Krušnohoří (1104,6140 z 1175,6730 ha), Vysoká Pec (196,3058 ha z celkem 210,3183 ha), Kokrháč - Hasištejn (167,0693 ha z celkem 168,0240 ha) a z menší části EVL Doupovské hory (2768,6822 ha z celkem 12584,7068 ha). Rozdíly ve vymezení okrajových částí EVL a PO vůči (zejména jižní) hranici CHKO jsou především formálního charakteru a jsou dány potřebou zpřesnit vymezení na hranice parcel, popřípadě vyřadit z CHKO zastavěná území a zastavitelné plochy obcí a měst v podhůří, a to také ve vazbě na navrženou zonaci v případě I. a II. zóny zasahující až k zástavbě (vyřazení dílčích pozemků, kde by nebylo žádoucí ani koncepční vymezovat dílčí zóny s nižším stupněm ochrany na jednotlivých parcelách). Příkladem významnější úpravy hranice EVL je také vyjmutí tělesa dálnice D8 u obce Knínice a Libouchec mezi tunelem Libouchec a tunelem Panenská tak, aby vymezení EVL zůstalo co nejvíce zachováno, ale nadzemní objekt dálnice nebyl její součástí. Jak je výše popsáno, byly některé okrajové části bez významu pro ochranu EVL nebo PO vynechány a budou v relevantních případech řešeny následnou revizí hranic EVL v návaznosti na hranice CHKO tak, aby obě hranice byly v souladu. Sjednocením hranice CHKO a EVL dojde k dílčímu úbytku i nárůstu lokalit s výskytem jednotlivých stanovišť, případně biotopů druhů, která jsou v rámci EVL chráněna – jedná se max. o jednotky procent. Tyto dílčí změny zásadně neovlivní rozlohy stanovišť na úrovni celých lokalit a jsou proto vůči Evropské komisi obhajitelné.

Zajištění ochrany předmětů ochrany EVL a PO navrhovanou kategorií CHKO

Ve výše jmenovaných EVL a PO jsou návrhem CHKO Krušné hory pokryta všechna stanoviště a druhy, které jsou předmětem ochrany, a to v rozsahu vzájemného územního překrytí (většinou jsou plně pokryty). Jedná se o biologicky cenné ekosystémy, jako jsou: rašelinné lesy, acidofilní smrčiny, květnaté a acidofilní bučiny, subalpínské bučiny, suťové lesy, suché acidofilní doubravy, smíšené jasanovo-olšové lužní lesy, přechodová rašeliniště a třasoviště, aktivní vrchoviště, evropská suchá vřesoviště, horské sečené louky, druhově bohaté smilkové louky, vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva a chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů. Z druhů se jedná o tetřívka obecného (*Lyrurus tetrix*), vřetence horského (*Pseudofusulus varians*) a kovářika fialového (*Limoniscus violaceus*).

Nutnost zajištění efektivnějšího způsobu ochrany předmětů ochrany všech EVL vyhlášených na tomto území vyplývá z trendu vývoje rozlohy a kvality lesních, lučních, mokřadních a vodních ekosystémů, tvořících typickou krajinu, u níž by měla být zachována její přírodní funkce. Vývoj rozlohy a kvality stanovišť byl orientačně vyhodnocen s využitím výstupů z mapování biotopů. Na základě mapování provedeného v letech 2001 až 2005 a aktualizace v letech 2007 až 2022 byla provedena analýza změny kvality biotopů jednotlivých segmentů obsahujících biotopy bučin L5.1 (květnaté bučiny), L5.2 (horské klenové bučiny) a L5.4 (kyselé bučiny) v zájmovém území navrhovaného území CHKO, ze které vyplývá na jedné straně zlepšení kvality těchto

přírodních stanovišť na druhé straně zmenšení jejich rozlohy o přibližně sto hektarů. Výstupy z analýzy změn nejsou snadno interpretovatelné, protože byla v rámci aktualizací mapování nutná revize – jasné trendy v úbytku stanovišť jsou tak vysledovatelné jen u biotopu horských třtinových smrčín a papratkových smrčín v důsledku fragmentace těchto porostů v oblasti Klínovce (lyžařské sjezdové areály). Systém ochrany uplatňovaný v rámci soustavy NATURA 2000 je oproti režimu CHKO specifický tím, že je úzce zaměřený na konkrétní stanoviště a druhy, které jsou současně chráněny na evropské úrovni. To přináší řadu omezení, která neumožňují, aby byl režim NATURA 2000 sám o sobě plnohodnotným nástrojem pro ochranu všech přírodních, ale především i krajinných a ekologických hodnot území (blíže viz část Test potřebnosti), které ovšem fungují jako provázaný celek a podporují existenci a zachování dobrého stavu i vybraných fenoménů, na něž se lokality NATURA 2000 cíleně zaměřují. Pro předměty ochrany, jejichž existence je v mnohých případech podmíněna speciálním managementem oproti běžnému hospodaření, a které vyžadují nastavení komplexní péče o území jako celek, reflektující aktuální vývoj stavu a potřebu ochrany jednotlivých chráněných fenoménů, se ochrana území prostřednictvím CHKO jeví jako optimální pro dané účely (možnost diferenciací a plánování péče, usměrňování aktivit apod.). Naopak uvedené požadavky ochrany nelze zajistit tzv. „základní ochranou“ ani v dostatečné míře kombinací základní ochrany s vyhlášením maloplošných zvláště chráněných území, které neumožňují systematickou a efektivní ochranu území jako celku.

U plošně rozsáhlých EVL a PO se v praxi ukazuje, že je současně nutné posílit ochranný režim i plošným a systematickým usměrňováním rozvojových činností, hospodářských činností a sídelního rozvoje, neboť k úbytku stanovišť a zhoršování jejich kvality dochází postupně a v různých částech, přičemž tyto změny jsou na úrovni celé lokality obtížně postižitelné (jedná se o problém tzv. kumulativního vlivu s nutností stanovit limity pro akceptovatelné změny rozlohy napříč územím).

Zvolená právní forma ochrany zajišťuje příznivý stav v území

Pro ochranu území byla zvolena kategorie chráněné krajinné oblasti (§ 14 odst. 2 písm. b) zákona) jako nejvhodnější forma ochrany tohoto území, která je ze zákona možná. Do této kategorie spadají dle § 25 odst. 1 zákona *rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených lesních ekosystémů a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení*. Této definici plně odpovídá navržené území CHKO Krušné hory z následujících důvodů:

- Rozsáhlost území (1202,87 km²) odpovídá geomorfologickému celku Krušné hory, který tvoří příhraniční horský masiv o délce 130 km a průměrné šířce 40 km.
- Krušné hory jsou charakteristické harmonicky utvářenou krajinou s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor, se zvlněnou náhorní plošinou spadající prudkými svahy do podkrušnohorských pánví, s hluboce zařiznutými údolími drobných, na plošině pramenících toků, s převažující lesní krajinou doplněnou o zemědělské plochy luk a pastvin, se zaniklými obcemi a osadami a se stabilizovanou strukturou větších sídel. Harmonické prvky v zemědělské krajině tvoří dochované pozůstatky historických plužin, roztroušené až na výjimky po celém území Krušných hor a soustředěné ve větší míře v okolí Petrovic, Hory Sv. Kateřiny a od Boleboře dále na západ.
- Díky více než 800 letům téměř soustavné těžby a zpracování rud vznikla v Krušných horách jedinečná hornická krajina s unikátními montánními památkami

v nadzemí i podzemí a s hustou sítí horních měst. Dokládá obrovský vliv, který měla těžba a zpracování rud na obou stranách pohoří na rozvoj hornictví a hutnictví po celém světě. V roce 2019 byl Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO jako společné dědictví České republiky a Spolkové republiky Německo. Na české straně se jedná o hornické krajiny Jáchymov, Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, Krupka, Mědník a Rudou věž smrti. Hornická krajina obsahuje všechny atributy související s těžebním systémem, včetně těžebních a provozních areálů, míst zpracování rudy, báňské infrastruktury, existujících hornických sídel, aspektů osídlení ovlivněných těžbou (např. zemědělské oblasti) a změn krajiny v důsledku těžby (např. pinky a haldy). Jednotlivé oblasti (hornické krajiny) byly vymezeny tak, aby zahrnovaly zasazení v krajině a funkční vazby na okolní prostředí a další prvky hornické krajiny. Součástí ochrany jsou i tzv. nárazníkové zóny, které mají tyto oblasti chránit před nepříznivými vlivy a také chránit jejich pohledově významné zasazení v krajině. Toto zasazení zahrnuje hmotné památky a krajinné součásti poskytující další historický kontext, a současně okolní prostor, ve kterém by vlivem nepříznivého vývoje mohlo dojít k poškození vizuálního vjemu těchto prvků. Princip této památkové ochrany na úrovni krajiny tedy odpovídá principům a hodnotám, které jsou zásadní také pro ochranu typického krajinného rázu CHKO.

- Území navrhované k ochraně vykazuje vysoký podíl přírodě blízkých lesních, travinných a horských rašeliništních ekosystémů. U lesních porostů se jedná zejména o rozsáhlé porosty bučin s vysokou mírou přirozenosti a podílem starých porostů. Lesní porosty tvoří zhruba 75,2 % celé rozlohy navrhované CHKO. V případě travních porostů jde o mozaiku luk a pastvin s dochovanou krajinnou strukturou (kamenné snosy).

Zvolená forma zvláště chráněného území zajistí jeho ochranu díky řadě koncepčních nástrojů, kterými jsou především sjednocení státní správy ochrany přírody a krajiny pod jedním orgánem, komplexní péče o území, průběžné vyhodnocování a plánování péče, diferenciací péče díky zonaci zohledňující hodnoty území, usměrňování činností pomocí obecně závazných základních a bližších ochranných podmínek CHKO s odstupňováním podle jednotlivých zón ochrany, ale také například lépe nastavená přeshraniční spolupráce a sladění ochranných režimů na obou stranách hranice. Zatímco základní ochranné podmínky vyjmenované v zákoně v podobě zákazů (§ 26 zákona) jsou shodné pro všechny CHKO, stanovení bližších ochranných podmínek, tedy činností vázaných na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody (§ 44 odst. 4 zákona) je třeba nastavit pro konkrétní území a zohlednit nejen jeho přírodní, kulturní a historické hodnoty ale také ohrožení a negativní činnosti, které by mohly tyto hodnoty poškodit nebo zničit. Koncepční přístup k ochraně, jak je popsán výše, je pro ucelenou ochranu plošně rozsáhlých území typu Krušných hor nezbytný.

Diferenciace míry ochrany v CHKO

Území CHKO je rozlišeno do 4 zón odstupňované ochrany (dle § 27 zákona). Účelem zonace CHKO je zajištění míry odstupňované ochrany území tak, aby se udržoval a zlepšoval jeho přírodní stav a byly zachovány jeho optimální ekologické funkce. Zóny ochrany CHKO reflektují intenzitu regulace lidské činnosti v konkrétním území prostřednictvím ochranných podmínek. S využitím zonace tak lze optimalizovat ochranu jednotlivých ekosystémů vzhledem k jejich rozdílným potřebám a ochranu krajiny se

zohledněním jejich dochovaných krajinných a urbanistických hodnot a potenciálu a potřeb pro další rozvoj.

V I. zóně CHKO s nejpřísnějším režimem ochrany se upřednostňují mimoprodukční funkce lesa – lesní porosty lze např. zařadit do kategorie lesů zvláštního určení, ve kterých je zásadní možnost přijetí odchylných opatření oproti standardnímu hospodaření podle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, v platném znění (dále jen „lesní zákon“). V I. zóně ochrany se provádí zásahy směřující k úpravě druhové skladby, prostorové a věkové struktury lesních porostů do stavu, který umožní postupnou obnovu jejich přirozených funkcí. Lesnická činnost zde spočívá v péči o lesní společenstva, nejedná se o standardní lesní hospodaření. Využívání lesů v I. a II. zóně ochrany CHKO je dále limitováno jednou ze základních ochranných podmínek CHKO, konkrétně zákazem hospodaření na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, jakož i zákazem aplikace biocidů a provádění změn vodního režimu. Navržené bližší ochranné podmínky nad rámec základní ochrany CHKO dále regulují mýtní těžby prováděné mimo režim schváleného lesního hospodářského plánu, resp. převzaté lesní hospodářské osnovy, jakož i provádění úmyslných i nahodilých těžeb ve starých porostech, které jsou nositeli biodiverzity. Pro zachování některých předmětů ochrany je lesní hospodaření nutné, ochranné podmínky však limitují způsoby a míru intenzity lesního hospodaření, které ohrožují předměty ochrany, např. obnovu porostů velkými holosečemi, s důrazem na přirozenou obnovu.

Rovněž využití zemědělské půdy (v dotčeném území výhradně trvalých travních porostů) je v I. a II. zóně ochrany CHKO limitováno zákazem intenzivních technologií a zákazem použití biocidů, v I. zóně dále zákazem hnojení. Na loukách a pastvinách zejména v I. a II. zóně lze ve spolupráci s hospodařícími subjekty dle § 68 zákona hospodaření nastavit tak, aby podporovalo zachování či zlepšení stavu přírodního biotopu a na něj vázané druhové rozmanitosti. Omezení se mohou týkat zejména množství a načasování sečí nebo intenzity zatížení pastvin. Obdobný přístup je třeba uplatnit i v zónách s nižším stupněm ochrany, pokud se zde lokálně vyskytují biologicky cennější porosty nebo pokud jsou biotopem vzácných a chráněných druhů živočichů.

Zóny s nejpřísnějším režimem ochrany (I. a II. zóna) pokrývají nejcennější území a lokality s koncentrovanými přírodními a krajinařskými hodnotami. Z důvodu zajištění odpovídajícího ochranného režimu EVL a jejich předmětů ochrany jsou na území EVL převážně vymezeny I. a II. zóny – výjimečně jsou jejich okrajové partie zařazeny do III. zóny. Do I. zóny jsou zařazena i maloplošná zvláště chráněná území. Zohledněny byly i lokality, které jsou v různém stupni přípravy na vyhlášení maloplošným zvláště chráněným územím. II. zóna v okolí nádrže Fláje reflektuje tzv. jádrové zóny přírodního parku Loučenská hornatina, odlišující nejcennější lokality přírodního parku. II. zóny jsou vymezeny také k ochraně údolí menších vodních toků a jejich vegetačního doprovodu (často na strmých svazích). Z pohledu ochrany dochovaných krajinných hodnot je vymezena ucelenější II. zóna s bohatým výskytem mimořádně dobře dochovaných pluzin. Jde především o lánové pluziny lineární a radiální, v současnosti se projevující významnou liniovou zelení na hranici jednotlivých zemědělských pozemků.

Ve III. a IV. zóně ochrany CHKO, tedy na území výrazněji ovlivněném či pozměněném lidskou činností, umožňují ochranné podmínky v širší míře produkční hospodaření a jen okrajově usměrňují využívání pozemků v souladu s funkčním využitím podle územních plánů obcí. V těchto zónách je kladen důraz na uplatňování základních ekologických požadavků a trvalou udržitelnost hospodaření, která brání degradaci v území.

Menší sídelní útvary (menší obce nebo jejich části s rozptýlenou zástavbou) a kulturní krajina jsou zahrnuty především do III. zóny. Výjimečně je rozptýlená zástavba s dochovanými prvky původní architektury a okolní krajina s mozaikovitou strukturou historických pluzin a bohatě zastoupenou nelesní zelení nebo s památkami po hornické činnosti zařazena ve II. zóně. Nejnižší stupeň ochrany v podobě IV. zóny je uplatňován

v souvisle zastavěných územích a v lokalitách s průmyslovou funkcí. Do III. zóny jsou také zařazeny sjezdové areály (např. Zadní Telnice – Adolfov, Bouřňák u Mikulova, Český Jiřetín, Klíny, Meziboří). V případě, že jsou oblopy zástavbou, jsou zahrnuty do IV. zóny (Mezihoří).

Jak bylo zmíněno výše, jsou v § 26 zákona definovány základní ochranné podmínky CHKO, které napomáhají zajišťovat ochranu předmětů ochrany CHKO před negativními vlivy. Vzhledem k významu území Krušných hor a koncentraci přírodních hodnot jsou tyto podmínky zcela legitimní v místech výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů již v současnosti. Vzhledem k ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa některé obdobné zákazy stanovené v tomto ustanovení platí již v současnosti na základě lesního zákona, který subjektům (fyzickým i právnickým osobám) stanovuje pro jejich záměry podmínky, za kterých je možné tyto činnosti v lesích provádět. Nicméně, současné omezení činností lesním zákonem vyplývá primárně z hlediska ochrany majetku a ochrany lesa, jakožto předmětu hospodaření, nikoliv z hlediska ochrany přírody. Je tedy určeno k naplňování jiného účelu, než je ochrana přírody.

Výkon speciální státní správy v ochraně přírody a zajištění odborné péče v území

Na území navrhované CHKO bude vyjma obcí jediným orgánem ochrany přírody AOPK ČR, vykonávající státní správu v rámci svých kompetencí, a zároveň bude zajišťovat odbornou činnost a naplňování cílů ochrany v území včetně osvěty a bude zodpovědná za péči o zvláště chráněná území s využitím dostupných ekonomických nástrojů.

Jedna instituce tak může komplexně aplikovat různorodé nástroje ochrany a jednodušeji a efektivněji tak naplňovat její cíle – reguluje činnosti negativně ovlivňující předměty ochrany (zejména prostřednictvím výkonu státní správy), zajišťuje ve spolupráci s vlastníky a hospodáři odbornou péči o biologicky cenné pozemky, monitoruje stav předmětů ochrany, administruje ekonomické nástroje a motivuje uživatele a vlastníky pozemků k provádění vhodných opatření. V neposlední řadě nastavuje koncepci ochrany přírody v území a věnuje se práci s veřejností. Dlouhodobá koncepce, která cíleně pracuje s kvalitativním stavem a vývojovým trendem chráněných fenoménů, může zajistit efektivní ochranu tohoto území. Odborné a koncepční dokumenty ochrany přírody, jako je plán péče o CHKO rámcově definují zásady hospodaření v území a opatření prováděná ve prospěch stavu předmětů ochrany CHKO. V oblasti ochrany krajiny jsou zpracovávána preventivní hodnocení krajinného rázu, popsány a vymezeny hlavní hodnoty krajiny a způsob jejich ochrany, včetně například doporučení pro novou sídelní zástavbu nebo rozvojové a rekreační plochy. V této oblasti dochází k částečnému překryvu s památkovou ochranou, kterou ochrana přírody pomocí svých nástrojů, včetně legislativních, vhodně doplňuje (zejména na úrovni ochrany krajiny v širším územním kontextu, který památková ochrana nedokáže v potřebném rozsahu zajistit).

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že institut kategorie ochrany CHKO je způsobilý dosáhnout sledovaného cíle, tj. především zajistit potřebnou ochranu a péči o toto unikátní území a sladit ji s jinými ochrannými režimy, včetně udržení nebo zlepšení stavu přírodních stanovišť a populací druhů, jež jsou předmětem ochrany lokalit soustavy NATURA 2000. Zároveň se jedná o formu kategorie ochrany, která umožňuje propojit zájmy ochrany přírody se zájmy obyvatel a regionálního rozvoje v území a nalézt konsensus ve využívání přírodních ekosystémů a krajiny s minimální degradací jejich přírodních hodnot.

Test potřeby

Dalším krokem v rámci testu proporcionality je test potřeby, tedy posouzení, zda by stanoveného cíle nemohlo být dosaženo jiným režimem právní regulace. K ochraně území lze využít nástroje ochrany EVL či nástroje zvláštní územní ochrany: (a) území v základní ochraně (§ 45c odst. 2 zákona), (b) smluvně chráněné území (§ 39 zákona), (c) CHKO (§ 25 zákona), (d) maloplošná chráněná území - PR (§ 33 zákona), PP (§ 36 zákona), NPR (§ 28 zákona), NPP (§ 35 zákona) nebo (e) národní park (§ 15 zákona). Jako určitou alternativu vzhledem k dlouhodobé potřebnosti velkoplošné ochrany na území Krušných hor je nutné uvažovat i o možnosti režimu (f) přírodní park (§ 12 odst. 3 zákona).

a) Základní ochrana (§ 45c odst. 2 zákona): Jedná se o nástroj určený k ochraně EVL, a to cíleně k ochraně pouze těch přírodních stanovišť a druhů, které jsou předmětem ochrany EVL. Ochrana se tedy netýká ostatních stanovišť a druhů, pro které EVL není přímo vyhlášena, a neslouží ani k ochraně přírodních a krajinných hodnot území jako celku, přestože nepřímou může tuto funkci zastávat (např. ochranou určitého stanoviště jsou chráněny i na ně vázané druhy, vodní režim, biotopy vyskytující se v mozaice apod.). Nicméně i pro zajištění ochrany samotné EVL a jejích předmětů ochrany se jeví režim tzv. základní ochrany, který je využitelný především pro případy, kdy je běžný způsob a intenzita hospodaření slučitelný s ochranou předmětů ochrany EVL. Jeví se jako nevhodný pro zajišťování ochrany fenoménů vyžadujících komplexní přístup k péči o území, a to především u plošně rozsáhlých stanovišť. Tento problém se významně týká EVL Východní Krušnohoří, jejíž převážná většina rozlohy je ponechána v základní ochraně (14 261,8 ha z celkových 14 635,1 ha) a pouze nejcennější partie jsou chráněny některou z forem ochrany pomocí kategorie MZCHÚ. Jmenovat lze také EVL Klínovecké Krušnohoří s cennými porosty zachovalých horských třtinových a papratkových smrčín pod vrcholem Klínovec (cca 946,8 ha v základní ochraně z celkových 1 175,7 ha). Tento stav není možné ani efektivně změnit vyhlášením dílčích MZCHÚ.

EVL jsou podle uvedené právní úpravy „chráněny před poškozováním a ničením. Využívat se mohou pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo nevratnému poškození nebo ke zničení evropských stanovišť anebo stanovišť evropsky významných druhů vyžadujících územní ochranu, tvořících jejich předmět ochrany, a aby nebyla narušena jejich celistvost.“ V současnosti si k zásahům, které by mohly vést k takovým nežádoucím důsledkům, musí ten, kdo tyto zásahy zamýšlí, předem opatřit souhlas orgánu ochrany přírody, v tomto případě příslušných krajských úřadů, Krajského úřadu Ústeckého kraje a Krajského úřadu Karlovarského kraje. Základní ochrana představuje pouze minimální ochranný režim pro EVL v případě, že dané území není vyhlášeno jako zvláště chráněné území. Uplatní se i dočasně v případě, dokud se zvláště chráněné území v některé z kategorií na části nebo na celé EVL nevyhlásí. Již v minulosti bylo vyhodnoceno, že stávající institut základní ochrany nezajišťuje dostatečnou ochranu předmětného území, jelikož není vhodným nástrojem pro usměrňování péče ve prospěch předmětů ochrany, a to i v případě existence dokumentů stanovujících optimální péči (tzv. souhrny doporučených opatření). To bylo doloženo nejen sledováním a vyhodnocením stavu předmětů ochrany provedených AOPK ČR (monitoring stanovišť 2006, 2019), ale také řadou průzkumných a podkladových prací například pořizovaných v rámci implementace soustavy NATURA 2000 na území Ústeckého kraje a Karlovarského kraje. Průzkumy dokladují snižování kvality lesních

společenstev, nelesních travinných společenstev a také přirozených a přírodě blízkých vodních toků, tůní, mokřadů a bioty na ně vázané. Vývojové trendy souvisí jednak se způsobem hospodaření, ale také s postupnými změnami klimatu spojenými s vyššími teplotami a nedostatkem vláhy. K těmto činitelům se přidává i zvýšený zájem o využívání území pro turistiku, sport a rekreaci, instalaci obnovitelných zdrojů energie ve volné krajině (zejména VTE) nebo těžbu surovin (lithium).

Daná situace vedla ve snaze o zajištění ochrany předmětů ochrany EVL, s ohledem na nedostatečnou legislativní ochranu území a potřebu zajištění zejména ochrany lesních ekosystémů, k vydání rozhodnutí Krajského úřadu Ústeckého kraje o plošném zákazu těžeb ve starých porostech podle § 66 zákona. Ochrana cenných lesních porostů je na úrovni plánování zajišťována prostřednictvím závazného stanoviska orgánu ochrany přírody k LHP, který ovšem nemůže pojmout všechny způsoby a formy ochrany lesních biotopů. Pomocí tohoto nástroje nelze v souladu s nároky zvláště chráněných druhů efektivně a strategicky plánovat specifická a aktivní opatření, která mají za cíl zajištění optimálních podmínek pro udržení a prosperitu populací zvláště chráněných druhů, které jsou předmětem ochrany.

LHP pokrývají pouze pozemky, které jsou určené k plnění funkcí lesa (celkem 75,2 % z navrženého území CHKO, resp. 82 % území dotčených EVL). To znamená, že ostatní pozemky nemají v současné době stanovena kritéria obhospodařování s ohledem na ně vázanou biotu, tedy i předměty ochrany EVL. Ačkoliv je nutné při obhospodařování těchto pozemků respektovat některá ustanovení zákona, nejedná se o koncepční přístup, který by jasně definoval strategii nakládání s těmito pozemky, zejména vytvářel podmínky pro zajišťování potřebné péče. Dosažení stejného cíle jako při variantě CHKO by bylo v případě základní ochrany mnohem komplikovanější, z části dokonce nerealizovatelné, jak pro orgány ochrany přírody, tak pro vlastníky pozemků v dotčeném území.

- b) Smluvní ochrana podle § 39 zákona: Tato forma ochrany, která se uplatňuje pro ochranu EVL místo vyhlášení maloplošných ZCHÚ, včetně jejich ochranných pásem či k ochraně území se soustředěnými přírodními hodnotami, není uskutečnitelná zejména z důvodu majetkových poměrů v daném plošně rozsáhlém území (velké množství vlastníků, tedy smluvních stran), a také z důvodu nemožnosti zajistit potřebnou ochranu přírodních hodnot v území. Zásadní je přitom skutečnost, že principiálně by měla smluvní ochrana zajistit chráněným fenoménům minimálně takovou úroveň ochrany, která by byla dosažena vyhlášením ZCHÚ odpovídající kategorie. Smlouvou by tedy musela být ošetřena odpovídající úroveň ochrany (a tedy omezení), která je dána základními a bližšími ochrannými podmínkami ZCHÚ a dalšími limity vyplývajícími ze zákona pro dané ZCHÚ. Také by měla ošetřit takový návrh opatření, který je specifikován v navrhovaném plánu péče o ZCHÚ, v daném případě CHKO. Formou smluvní ochrany ovšem není například možné zajistit adekvátní zákonné limity vyplývající na území CHKO ze základních a bližších ochranných podmínek CHKO mající působnost vůči osobám, které nejsou účastníky smluvního vztahu, například omezení vjezdu vozidel apod. Jelikož je smluvní ochrana (potažmo smlouva) dlouhodobá, nedokáže na rozdíl od plánu péče dostatečně pružně reagovat na případnou změnu podmínek a provádět odpovídající následné usměrňování managementu. Podmínky zajišťování managementu území včetně jednotlivých opatření by musely být součástí smlouvy o smluvní ochraně a při každé jejich změně nebo doplnění by muselo docházet ke změně smlouvy například formou dodatku, uzavíraného se všemi smluvními stranami. V případě

ZCHÚ je možno uzavírat smlouvy o managementových opatření individuálně pro každé opatření a s každým vlastníkem samostatně na dobu určitou, dle aktuální potřeby.

- c) Ochrana formou CHKO (§ 25 zákona): CHKO nastavuje způsob a míru využívání území na základě stanovených základních a bližších ochranných podmínek pro celé území CHKO nebo v rámci jednotlivých zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval stav předmětů ochrany CHKO, bylo uchováno zdejší přírodní a kulturní dědictví a zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Doporučující zásady hospodaření jsou definovány v plánu péče, který mj. obsahuje popis a vyhodnocení stavu a vývoje krajiny a ekosystémů a jejich složek z hlediska naplňování dlouhodobých cílů ochrany, dále zásady hospodářského využívání území směřující k zachování nebo zlepšení stavu krajiny a přírodních hodnot oblasti. Na to jsou navázány návrhy rámcových opatření prováděných orgánem ochrany přírody za účelem naplňování dlouhodobých cílů ochrany a určení rozsahu a způsobu sledování stavu a vývoje předmětů ochrany. Z pohledu dotčených zájmových subjektů je třeba plán péče vnímat jako odborný koncepční dokument ochrany přírody, který navrhuje zásady hospodaření tak, aby nedocházelo k negativnímu poškozování chráněných fenoménů a bylo zajištěno hospodaření uchovávající či zlepšující stav předmětů ochrany navrhované CHKO. Zvýšená pozornost je u této kategorie ZCHÚ věnována ochraně krajinného rázu, kterou lze uplatnit právě u plošně rozsáhlejších územních celků. Pro jednotlivé CHKO jsou jasně popsány jejich hodnoty a zásady a doporučení pro uplatňování ochrany krajiny při rozhodování v rámci úřední činnosti, zejména dle § 12 zákona. Pro každou CHKO je zpracováno odborníky preventivní hodnocení krajinného rázu, které je důležitým zdrojem informací v rámci územního plánování i rozhodování o konkrétních záměrech. Díky ucelené územní ochraně je umožněno sjednocení přístupu v této složité problematice na úrovni krajů i obcí a jsou nastaveny a definovány konkrétní regulativy.

CHKO je díky legislativním nástrojům ochrany, jasně definované koncepci a funkčně nastaveným adaptivním managementem vhodným nástrojem pro možnost ochrany území v celé jeho komplexitě, včetně ochrany předmětů ochrany EVL a PO.

- d) MZCHÚ (PR - § 33 zákona, PP - § 36 zákona, NPR - § 28 zákona, NPP - § 35 zákona): Navrhované území CHKO zahrnuje celkem 44 vyhlášených MZCHÚ, z toho 5 národních přírodních rezervací (NPR Rolavská vrchoviště, NPR Nebesa, NPR Jezerka, NPR Novodomské rašeliniště, NPR Božídarské rašeliniště), 2 národní přírodní památky (NPP Ciboušov, NPP Doupňák), 13 přírodních rezervací (PR Černá louka, PR Černý rybník, PR Horská louka u Háje, PR Buky nad Kameničkou, PR Na loučkách, PR Ryžovna, PR Vlčí důl, PR Grünwaldské vřesoviště, PR Rašeliniště U jezera - Cínovecké rašeliniště, PR Malé jeřábí jezero, PR Oceán, PR Prameniště Chomutovky, PR Buky a javory v Gabrielce) a 25 přírodních památek (PP Rašeliniště Haar, PP Buky na Bouřňáku, PP Kamenný hřib, PP Vlčí jámy, PP Sfingy, PP Lokalita břízy ojcovské u Volyně, PP Hradiště u Černovic, PP Salesiova výšina, PP Krásná Lípa, PP Přebuzské vřesoviště, PP Kokrháč, PP Domaslavické údolí, PP Čedičová žíla Boč, PP Pernink, PP Cínovecký hřbet, PP Drmaly, PP Lomské údolí, PP Pod Lysou horou, PP Hornohradský potok, PP Rudenská luční prameniště, PP Pastviny u Srní, PP Podmílesy, PP Na loučkách II, PP Bezručovo údolí – zčásti, PP Červený Hrádek – zčásti). V kontextu celého území tato síť ještě

zdaleka nepokrývá ani ty nejcennější partie a lokality, kterých je na území Krušných hor značné množství. Nepokrývá v dostatečném rozsahu ani EVL, přestože jsou další MZCHÚ za účelem jejich ochrany postupně připravovány k vyhlášení. V současnosti vyhlášená soustava MZCHÚ neřeší ochranu přírodních a krajinných hodnot území v celé potřebné šíři, ale především územní provázanosti, kdy nejsou chráněny méně hodnotné oblasti důležité pro zajištění celistvosti a vzájemných prostorových vazeb. Samotná síť MZCHÚ v podstatě představuje jen to nejcennější v krajině a neumožňuje tedy komplexní péči o ni. Pro účely ochrany území je tak nejvhodnější využít systému stávajících a v budoucnu případně vyhlášených MZCHÚ v kombinaci s CHKO. V případě navržených MZCHÚ, kde proces vyhlášení dosud nezačal nebo je ve fázi příprav, bude provedeno přehodnocení záměru jejich vyhlášení. Tam, kde budou MZCHÚ v překryvu s I. (příp. II. zónou ochrany CHKO) nemusí být (v závislosti na předmětech jejich ochrany) jejich vyhlášení dále potřebné. Překryv CHKO a MZCHÚ je ve všech stávajících CHKO zcela běžný a důvodem pro vyhlášení MZCHÚ uvnitř CHKO je právě možnost definovat způsoby péče o biologicky nejcennější území v rámci CHKO dostatečně podrobným a konkrétním způsobem ve srovnání s plánem péče o CHKO. MZCHÚ jsou při vyhlášení CHKO automaticky zahrnována do zón s nejpřísnější ochranou (I. nebo II. zóna), což odpovídá principu přísněji chránit cenné přírodní lokality. Vyhlášením CHKO by kompetence dvou orgánů ochrany přírody byly sdruženy pouze pod jednu instituci, což zjednodušuje a zefektivňuje státní správu v území.

- e) Národní park (§ 15 zákona): Podle definice uvedené v § 15 odst. 1 zákona splňuje území navrhované CHKO Krušné hory podmínky pro vyhlášení národního parku pouze významem. Jedná se o rozsáhlé území s typickým reliéfem a geologickou stavbou, avšak ekosystémy v této harmonicky utvářené krajině nelze považovat za ekosystémy málo pozměněné. Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů, včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice. Naproti tomu dynamické procesy ekosystémů v tomto území jsou po staletí člověkem usměrňovány a cílem ochrany přírody je i do budoucna zachovat hospodaření, i když v pozměněné, méně intenzivní podobě. Udržení hospodářského využití je nezbytné pro zachování řady vzácných druhů a kontinuity stanovišť. Z tohoto důvodu není kategorie národního parku k dosažení cílů vedoucích k ochraně tohoto území vhodná. Nejcennější partie s málo pozměněnými ekosystémy odpovídající charakterem národnímu parku, které jsou na území Krušných hor jen v menších plochách, mohou být dostatečně zajištěny pomocí MZCHÚ či zonace CHKO.
- f) Přírodní park (§ 12 odst. 3 zákona): Přírodní park je obecná kategorie, nejedná se o kategorii zvláště chráněného území (na rozdíl od národního parku nebo CHKO) a slouží především k ochraně krajinného rázu. Přírodní parky jsou zřizovány „k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami“, který není zvláště chráněným územím. Zřizovacím předpisem lze omezit využití území přírodního parku způsobem, který může zničit, poškodit nebo rušit stav tohoto území, resp. narušit zdejší krajinný ráz (např. rozvojem průmyslu, dopravními stavbami, sídelní či chatovou výstavbou apod.). Na území Krušných hor v rozsahu navrhované CHKO je zřízeno 8 přírodních parků (Východní Krušné hory, Loučenská hornatina, Bezručovo údolí, Údolí Pruněrovského potoka, Stráž nad Ohří, Zlatý kopec, Jelení vrch a Přebuz), které primárně částečně suplují chybějící

zvýšenou ochranu krajinného rázu, kterou v obdobných oblastech zajišťují národní parky nebo CHKO. Jejich četnost a rozsáhlost indikují zvýšené krajinné hodnoty zdejšího území a současně tedy absenci jejich zvýšené zákonné ochrany. Pro ochranu území chybí v režimu přírodního parku důležité nástroje, které byly výše popsány, čili základní a bližší ochranné podmínky zakotvené v zákoně, možnost diferencovat míru ochrany (zonace), není zpracováván plán péče atd. Tento režim by současně nezjednodušil státní správu v území, která by zůstala v roztržité podobě s různými orgány ochrany přírody.

V rámci testu proporcionality byly postupně srovnávány různé kategorie ochrany území (MZCHÚ, CHKO, základní ochrana a smluvní ochrana, NP a přírodní park), přičemž s ohledem na intervenční minimum se jako optimální jeví ochrana formou CHKO. Je to dáno jednak rozsáhlostí a komplexností území, pro něž nejsou dostatečné MZCHÚ ani smluvní ochrana dle § 39, a jednak specifickými hodnotami území, které lze spatřovat vyváženě jak v pestrých přírodních hodnotách, tak v krajinných kulturně-historických hodnotách, které nelze zajistit režimem NATURA 2000 ani přírodním parkem, ale které svým charakterem zároveň neodpovídají kategorii národní park.

Poměření v kolizi stojících zájmů a práv

Kritéria vhodnosti a potřebnosti byla v předchozích krocích vyhodnocena jako splněná, proto je přistoupeno k poměřování závažnosti v kolizi stojících základních práv a oprávněných zájmů dotčených subjektů. Na jedné straně je poměřován zájem na ochraně přírody a krajiny v podobě udržení a zlepšení přírodního stavu biologicky cenných lesních a travinných společenstev a přirozených a přírodě blízkých vodních toků, a tedy i zachování nebo zlepšení stavu přírodních stanovišť a populací druhů jako předmětů ochrany EVL a PO a na straně druhé zejména ochrana vlastnického práva a majetkových práv k pozemkům, práva na územní samosprávu a oprávněných zájmů veřejnosti.

K omezení vlastnického práva a dalších majetkových práv k pozemkům

Omezení vlastnického práva a souvisejících majetkových práv se obecně v CHKO projevuje především prostřednictvím usměrnění stavební činnosti nebo jiného způsobu využívání pozemků (např. terénní úpravy, změna vodního režimu v I. a II. zónách apod.) či usměrnění lesního i zemědělského hospodaření (např. formou zákazu intenzivních technologií a aplikace biocidů v I. a II. zónách nebo hnojení v I. zóně, zavádění intenzivního chovu zvířete).

Hospodaření na pozemcích je usměrněno odstupňovaně zonací, kdy kvalitní lesní porosty jsou převážně řazené do I. a II. zóny, hodnotné luční porosty a bezlesí nebo mozaikovitá krajina s dochovanou historickou krajinnou strukturou převážně do II. zóny, louky a pastviny nebo hospodářské lesy s menší biologickou hodnotou do III. zóny a souvisle zastavěné plochy sídel a plochy s průmyslovou funkcí převážně do IV. zóny (viz výše). Usměrnění se tedy zásadním způsobem řídí zonací, která určuje co do rozsahu povinnosti hospodařit na pozemcích tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a aby byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce (viz ustanovení § 25 odst. 2 zákona). Základní rámec omezení je dán také základními a bližšími ochrannými podmínkami CHKO. Účelem usměrnění je zabránit změnám v biologické rozmanitosti a funkcích ekosystémů. Rozšířená jsou v tomto ohledu omezení na území I. zóny CHKO, kde je rovněž zakázáno povolovat a měnit využití

území – opatřením je ochraňován dochovaný vzhled a způsob využití krajiny v CHKO, který je jedním z hlavních předmětů ochrany.

Stavební činnost je regulována hlavně prostřednictvím územních plánů obcí, ve kterých jsou mimo jiné vymezovány plochy určené pro zastavění včetně podmínek prostorového uspořádání a základních podmínek ochrany krajinného rázu. Regulace výstavby prostřednictvím územních plánů probíhá i mimo zvláště chráněná území, protože k jejich návrhům se vyjadřuje řada dotčených orgánů státní správy včetně orgánů ochrany přírody. Na území CHKO je vymezování zastavitelných ploch usměrňováno s cílem zachování předmětů ochrany CHKO v souladu s opatřeními plánu péče. Stávající územní plány zůstanou v platnosti i po vyhlášení CHKO až do pořízení nových územních plánů v závislosti na rozhodnutí zastupitelstev obcí. Usměrnění stavební činnosti plyne i ze základních ochranných podmínek CHKO, kdy na území I. zóny CHKO platí zákaz povolování a provádění nových staveb. I. zóny jako nejpřísněji chráněné jsou ovšem vymezovány v místech se soustředěným výskytem významných až mimořádných přírodních hodnot, která jsou již v současnosti většinou zajištěna jinými typy územní ochrany (MZCHÚ, soustava NATURA 2000), a kde se již míra regulace stavební činnosti uplatňuje i z jiného titulu (výskyt zvláště chráněných druhů, ochrana významných krajinných prvků apod.). Co se týče stavebních záměrů v místech s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, míra omezení se vznikem CHKO nezvyšuje, neboť již v současnosti je nezbytné řízení o udělení výjimky z ochranných podmínek; vyhlášením CHKO se změni pouze příslušný správní orgán. Výstavba mimo zastavěná území ve IV. zóně CHKO nebo mimo plochy ošetřené prvky regulačního plánu nebo regulačním plánem je podmíněna získáním souhlasu orgánu ochrany přírody podle § 44 zákona. Stavební záměry mohou být regulovány tak, aby odpovídaly charakteru území, nebo z důvodu minimalizace zásahu do přírodního prostředí. Stavební činnost vyhlášením CHKO není vyloučena, pouze usměrněna a podmíněna vydáním souhlasu orgánu ochrany přírody.

K ovlivnění uživatelských práv LČR ke státním pozemkům

K regulaci ve způsobu hospodaření v některých částech lesních porostů v důsledku vyhlášení CHKO Krušné hory, by došlo zejména u Lesů České republiky, s. p. (dále jen „LČR“), které v oblasti Krušných hor hospodaří na převážné ploše. LČR jako státní podnik vykonává při hospodaření se svěřeným majetkem státu práva a povinnosti vlastníka lesa (§ 4 odst. 1 lesního zákona). Hlavní předmět činnosti LČR je zejména řádné obhospodařování lesního majetku ve vlastnictví státu, jeho zachování, zušlechťování a rozvoj. Charakter majetkových práv LČR se liší od soukromých vlastníků právě s ohledem na zvláštní povinnost spravovat státní pozemky se zřetelem na veřejný zájem na jejich správě. Co se týče závažnosti zásahu do práva LČR hospodařit na pozemcích státu, je třeba zdůraznit, že lesní hospodaření není vyhlášením CHKO Krušné hory vyloučeno, ale dochází k jeho usměrňování, a to pouze v takové míře, aby bylo vyloučeno poškozování předmětů ochrany CHKO. Určitá omezení jsou již v současné době uplatňována v rámci ochrany EVL, v nichž jsou zahrnuty velké rozlohy mnoha typů lesních stanovišť. V případě omezení lesního hospodaření ustanovení § 58 zákona zakotvuje dotčeným subjektům právo na finanční náhradu újmy. LČR tedy mohou očekávat dílčí omezení lesního hospodaření, za něž jim však státem mohou být při splnění zákonem stanovených podmínek poskytovány kompenzace. Ovlivnění hospodaření LČR tak nelze považovat za neúnosné, mj. také s ohledem na přístup deklarovaný ve Statutu státního podniku Lesy České republiky s. p. (zachování lesa, jeho ochranu a péči o něj jako o národní bohatství, na plnění všech funkcí lesa) a s ohledem na to, že na převážné většině rozlohy území bude lesní hospodaření nejen zachováno, ale z důvodu ochrany přírody je přímo žádoucí. Naopak užitek v podobě existence stanovišť a zvláště chráněných druhů, které jsou předmětem ochrany, je

z hlediska zájmů ČR nepoměrně vyšší než omezení uživatelských práv státního podniku LČR. V kombinaci s částečnou povahou omezení a zákonem zakotvenou finanční kompenzací za ztížení lesního hospodaření v ZCHÚ navrhovaný režim ochrany představuje mírný zásah do práva LČR spravovat státní pozemky.

K ovlivnění vlastnického práva nestátních vlastníků

Jak již bylo výše zmíněno, je na kompenzaci ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření zřízen institut hrazení újem, který zmírňuje ztráty vlastníků a hospodářů vzniklé v důsledku omezení ve veřejném zájmu. V případě lesního hospodaření se jedná o hospodaření v lesích definované v § 2 písm. d) lesního zákona. Lesní pozemky jsou vymezeny v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, a lesním zákonem (§ 3). Náhrada tedy náleží výhradně za omezení obhospodařování v té míře, k čemu je pozemek určen. Náhrada například nepřísluší za ztížení výkonu rybářského práva, mysliveckého hospodaření, činností spojených s cestovním ruchem nebo výzkumem atd., ani za omezení daná jinými právními předpisy. Hospodařením v lese podle lesního zákona se rozumí *obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa*. Zemědělskou půdou (ZPF) jsou podle výše citovaného zákona *pozemky zemědělsky obhospodařované, to je orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, louky, pastviny*. Musí jít přitom vždy o činnosti spadající do běžného zemědělského nebo lesnického hospodaření.

Významný podíl lesních porostů na území Krušných hor je ve vlastnictví měst (Jirkov, Chomutov, Most, Jáchymov a další) nebo soukromých subjektů (i zahraničních) – Lesy Sever, Lesy Jezeří, Royal Pine, lesy Arcibiskupství pražského a další. Pro tyto subjekty budou uplatňována obdobná usměrnění hospodaření jako pro LČR v závislosti na výskytu předmětů ochrany a příslušnosti porostů do jednotlivých zón ochrany.

Mimo les se nachází celkem 298,2 km² pozemků, u kterých je v současné situaci obtížné odhadnout podíl soukromého vlastnictví, neboť v současném stavu digitalizace některých katastrálních území nelze přesnou rozlohu majetků v soukromém vlastnictví určit. Usměrnění v hospodaření se bude například týkat ZPF spadajícího do I. a II. zóny, kde jsou uplatňovány zákonné limity v hospodaření, ZPF s výskytem zvláště chráněných druhů, které potřebují specifický způsob hospodaření s určitými omezeními pro hospodařícího zemědělce (např. orchideje, chřástal) nebo ZPF s požadavky na hospodaření v zónách podle plánu péče. Výsledkem mohou být plochy ZPF potenciálně dotčené újmou. Část území je již součástí EVL, kde je určitý režim uplatňován ve vztahu k předmětům ochrany (stanoviště a druhy) vázaným na zemědělskou činnost. Zemědělské hospodaření v horských a podhorských oblastech Krušných hor (při zohlednění podmínek prostředí a vhodném nastavení intenzity využívání krajiny) je jednoznačně v zájmu ochrany přírody a krajiny, neboť udržuje krajinu a její typický charakter, a to díky extenzivním způsobům hospodaření ve ztížených podmínkách. Kromě kompenzací v podobě výplaty újem jsou již dnes dalším finančním nástrojem pro podporu hospodařících subjektů cílené dotační tituly (MŽP, MZe, AOPK ČR, kraje), které jsou určeny na podporu opatření ke zlepšení péče o přírodní prostředí a krajinu, např. opatření cílené na zachování významných biotopů a ohrožených druhů (šetrné kosení, likvidace náletu, pastva ovcí a koz aj.), revitalizace říčních ekosystémů, obnovy rybníků, sadů apod. Zájmy ochrany přírody a krajiny (CHKO) a šetrného zemědělského hospodaření lze výhodně sladit v podobě agroturistiky, která je v chráněných územích a oblastech se zachovalým životním prostředím relativně málo konfliktní aktivitou. Tento směr podporuje například i Ústecký kraj – blíže problém analyzují koncepční dokumenty věnované rozvoji venkova a zemědělství, jako je Koncepce směrů rozvoje zemědělství a venkovských oblastí Ústeckého kraje z roku 2005 a Koncepce rozvoje agroturistiky s využitím přírodního bohatství Ústeckého kraje z roku 2012.

Jiným typem náhrad je poskytování finančního příspěvku, který je vázán na situaci, kdy orgán ochrany přírody uzavře s vlastníkem pozemku písemnou dohodu o způsobu hospodaření na pozemcích v chráněných oblastech (§ 68 odst. 1 zákona). Tato opatření mají sloužit ke zlepšení přírodního prostředí, a to buď opakovanými zásahy představovanými např. sečením trávy, nebo naopak zdržením se jakéhokoliv zásahu do krajiny (§ 68 odst. 2 zákona). Smlouvy specifikují rozsah, formu a termín provádění činností vyplývajících z plánů péče pro konkrétní chráněné území. Výhodu uzavírání smluv před zákonnou úpravou lze spatřovat v tom, že obsahují dohodnuté činnosti, které nepoškozují předměty ochrany CHKO, a tudíž je vlastník může na pozemcích vázaných smlouvou vykonávat, aniž by musel žádat o jejich povolení. Další způsob určité kompenzace lze spatřovat v osvobození od daně z nemovitostí, na území CHKO se to konkrétně týká pozemků v I. zóně (§ 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitostí).

Právo na ochranu vlastnictví lze omezit zákonem, vyžaduje-li to veřejný zájem či ochrana zákona. Právní úprava realizaci těchto práv nevylučuje, pouze mírně omezuje. Ve značném rozsahu navíc nedojde k faktické změně omezení oproti stávajícímu stavu, kdy jsou tato práva omezena v rámci druhové ochrany a existujících MZCHÚ a lokalit soustavy NATURA 2000. Srovnatelná omezení, která jsou plně v souladu s cíli CHKO, jsou již v současnosti uplatňována i krajskými úřady, které vykonávají státní správu na území vyhlášených přírodních parků – z titulu ochrany krajinného rázu jde o omezení umístování urbanisticky nevhodných staveb a zařízení (výškové budovy, nadzemní liniové stavby atp.), omezení aktivit, kterými se mění vzhled prostředí (terénní úpravy, těžba nerostů) a kterými se mění využívání území a skladba a struktura lesních a zemědělských pozemků. Některé hospodářské a rozvojové činnosti jsou tedy limitovány již v současnosti, kdy není CHKO vyhlášena, navíc tyto činnosti nebudou ani v CHKO omezeny absolutně.

K ovlivnění práva na územní samosprávu

Dále je posuzováno, zda vyhlášení CHKO nepřiměřeně nenaruší právo obcí a krajů rozhodovat o svých záležitostech. Vyhlášením CHKO je právo na samosprávu zachováno v plném rozsahu, obec pouze musí při své činnosti dbát na zachování předmětů ochrany CHKO. Pokud obec např. využívá své právo rozhodovat o rozvoji území v podobě rozhodování o pořízení či změně územně plánovací dokumentace, plánovaný rozvoj v území musí zohledňovat regulativy stanovené orgánem ochrany přírody k zajištění ochrany předmětů ochrany CHKO. V rámci svých dalších aktivit (správa a rozvoj majetku, regulace veřejných věcí formou obecních vyhlášek) musí obec respektovat základní a bližší podmínky ochrany tak jako ostatní subjekty.

Zákon zároveň zaručuje obcím, jakožto nositelům práva na samosprávu, spoluúčast na rozhodování o záležitostech týkajících se zajištění ochrany předmětů ochrany CHKO a spolupráce při naplňování cílů ochrany CHKO. V rámci rozhodování na území CHKO jsou obce účastníky všech správních řízení vedených dle zákona o ochraně přírody a krajiny, pokud v nich samy nerozhodují, i dotčenými orgány při projednávání návrhů na opatření obecné povahy. Zákon dále výslovně stanoví, že obce se prostřednictvím svých orgánů zapojují do ochrany přírody ve svých územních obvodech. Návrh plánu péče o CHKO je dle § 38 odst. 4 zákona projednán s dotčenými kraji a obcemi. Orgány ochrany přírody jsou povinny spolupracovat s obcemi, předkládat jim požadované podklady a informace, poskytovat potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany, zejména pokud takové zásahy mohou nepříznivě ovlivnit prostředí v obci nebo omezit výkon práv jejích obyvatel.

Z výše uvedeného vyplývá, že práva na samosprávu nejsou ve své podstatě vyhlášením CHKO dotčena, pouze je při některých činnostech nutno zohlednit limity plynoucí

z režimu CHKO. To však s ohledem na veřejný zájem na ochraně dotčeného území nepředstavuje nepřiměřené omezení práva na výkon samosprávy.

K ovlivnění výkonu práva myslivosti a rybářství

V CHKO platí omezení dle § 26 odst. 3 písm. b) na území I. a II. zón, kde je zakázáno zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy, bažantnice. V rámci bližších ochranných podmínek navrhované CHKO je pak vázáno na souhlas orgánu ochrany přírody zavádění intenzivních chovů zvěře ve III. zóně ochrany. Doposud zřízené intenzivní chovy tak nejsou tímto ustanovením dotčeny. Nad rámec obecné ochrany může být právo myslivosti a rybářství ovlivněno také zákazem záměrně rozšiřovat nepůvodní druhy živočichů v CHKO, stanoveným v základních ochranných podmínkách CHKO (§ 26, odst. 1 písm. d) zákona). Obdobná omezení ovšem platí již nyní, protože záměrné rozšiřování nepůvodních druhů je zákonem regulováno i ve volné krajině, tedy mimo zvláště chráněná území (viz § 5 odst. 4 zákona). Zároveň rozhodování o povolení výkonu rybářského práva, které se vztahuje na vysazování nepůvodních druhů, je podmíněno závazným stanoviskem orgánu ochrany přírody¹. Obdobně podmíněn je i dovoz a vypouštění nepůvodního druhu živočicha do honitby².

Při výkonu práva myslivosti se uživatelé honiteb na území CHKO, stejně jako mimo něj, řídí zejména zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Výkon státní správy podle tohoto zákona vykonávají orgány státní správy myslivosti (tj. obecní úřady obcí s rozšířenou působností nebo krajské úřady). Orgán ochrany přírody ve stanovených případech vstupuje do správních řízení podle zákona o myslivosti (a rovněž zákona o rybářství) jako dotčený orgán a vyjadřuje se například k vypouštění zvěře do honitby, k zavádění dalších druhů zvěře v honitbě, k řízení o uznání honitby včetně stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře, ke snížení nebo zrušení chovu v honitbě atd. Jedná se o existující omezení, při zřízení CHKO dojde pouze k přechodu těchto kompetencí na jiný orgán ochrany přírody, tedy AOPK ČR.

Dílčí omezení práva rybářství a myslivosti nepředstavují nepřiměřený zásah do běžného způsobu mysliveckého a rybářského hospodaření.

K ovlivnění oprávněných zájmů veřejnosti

V CHKO není na rozdíl od jiných režimů ochrany (např. NPR či NP) omezen vstup veřejnosti do krajiny. Omezit či zakázat vstup veřejnosti je možné jen v I. zóně, a to z důvodu hrozby poškození zvláště chráněného území (např. kvůli nadměrné návštěvnosti). K vyloučení vstupu veřejnosti však dochází pouze na základě opatření obecné povahy, na jehož vydávání participují mj. i dotčené obce a vlastníci nemovitostí. Proporcionalitu omezení svobody pohybu bude třeba přezkoumat až v návaznosti na případné konkrétní opatření obecné povahy, kterým by se vstup do I. zóny CHKO či její části omezoval. Takováto omezení se obvykle dotýkají jen dílčích, obzvláště cenných a ohrožených lokalit, které představují zanedbatelný podíl z celkové rozlohy CHKO.

Svoboda pohybu je dílčím způsobem omezena zákazem vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody (kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu). Na převážné většině území ale již v současnosti platí obdobné omezení vjezdu a státní motorových vozidel vyplývající z lesního zákona nebo MZCHÚ. Regulované jsou

¹ § 8 odst. 6 zák. č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů

² § 4 odst. 2 zák. č. 449/2001 Sb., o myslivosti

v režimu CHKO rovněž další aktivity veřejnosti související s rekreací, jako např. zákaz táboření a zakládání ohňů mimo zastavěná území obcí (základní podmínky ochrany), vyznačování nových tras a stezek, horolezeckých tras a zajištěných cest typu via ferrata či pořádání hromadných akcí nad 500 lidí (bližší ochranné podmínky). Důvodem těchto omezení je snížení tlaku souvisejícího s návštěvností na předměty ochrany CHKO a snaha o zabránění jejich poškození nebo dokonce zničení. Nejedná se o absolutní regulaci a v závislosti na konkrétních okolnostech záměrů a nařízení případných zmírňujících opatření (vhodné roční období, rozsah akce, umístění do lokality bez výskytu zvláště chráněných druhů apod.) a pokud veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, případně pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany, lze tyto aktivity povolit. Pohyb návštěvníků a rekreační využití, které neohrožuje jednotlivé předměty ochrany, omezován není. Vzhledem k rozsáhlosti oblasti budou striktní omezení a zákazy uplatňovány jen na nepatrném podílu území, kde již v současné době určitá omezení převážně existují (MZCHÚ).

Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že zatížení způsobené navrhovaným způsobem ochrany území i opatřeními není v porovnání se stávajícím stavem pro dotčené subjekty významné, natož neúnosné.

Záměr vyhlášení chráněné krajinné oblasti tedy omezuje v kolizi stojící základní práva a oprávněné zájmy mírným způsobem a s ohledem na převažující zájem na ochraně přírodních a krajinných hodnot na území zamýšlené chráněné krajinné oblasti je míra jejich omezení přiměřená. Významná omezení v užívání pozemků a hospodaření na nich mohou v CHKO vzniknout, avšak jen na nejcennějších, plošně omezených lokalitách a budou kompenzována náhradou újmy. Záměr chráněné krajinné oblasti tak lze označit za proporcionální z hlediska kolize s jinými zájmy a právy stojícími mimo ochranu přírody.

16. Další odůvodnění

K vymezení hranice zvláště chráněného území

Navržená hranice CHKO vychází z velké míry z vymezení geomorfologického celku Krušné hory a dále z potřeby zahrnout do CHKO cenné přírodní biotopy a kulturně-historickou krajinu, která dodává území charakteristický ráz. CHKO je navržena jako jedno souvislé území. Vymezení bylo provedeno tak, aby pokud možno zaujímal území Krušných hor od jejich úpatí až po hranici ČR se Spolkovou republikou Německo, a to v kraji Karlovarském i Ústeckém. V Karlovarském kraji, kde geografická hranice Krušných hor a Sokolovské pánve nevytváří tak výrazný morfologický předěl jako v kraji Ústeckém, byla hranice zvolena tak, že do CHKO nejsou zahrnuty nižší partie Krušných hor, v kterých se nevyskytují typická horská a podhorská společenstva. Návrh hranice zároveň zohledňuje požadavek, aby se uvnitř CHKO Krušné hory nalézaly všechny EVL, které do Krušných hor zasahují. Jedná se především o plošně rozsáhlé EVL Východní Krušnohoří, Krušnohorské plató, Novodomské a Polské rašeliniště, Klínovecké Krušnohoří, Na Loučkách a Bezručovo údolí. Do CHKO zasahuje také část EVL Doupovské hory na levém břehu řeky Ohře.

V CHKO Krušné hory se také nachází celá vyhlášená ptačí oblast Novodomské rašeliniště-Kovářská a navrhovaná ptačí oblast Západní Krušné hory. Do CHKO spadá také naprostá většina ptačí oblasti Východní Krušné hory, zahrnuta není jen část nacházející se na sever od dálnice D8.

Navržená hranice CHKO je vedena přednostně po hranicích pozemkových parcel, pokud možno v terénu jasně viditelných (silnice, železnice, hranice lesa). Značná část hranice CHKO je vedena po hranici České republiky s Německem. Souvislá zástavba měst a obcí v podhůří byla z hranice CHKO vyjmuta tak, aby byl podíl zastavěného a zastavitelného území v CHKO co nejnižší. Při státní hranici byla vyjmuta souvislá zástavba obcí, Potůčky, Boží Dar, Loučná pod Klínovcem, Vejprty a Kryštofovy Hamry. Součástí CHKO jsou venkovská sídla se zachovanou urbanistickou strukturou, pozůstatky původní krušnohorské lidové architektury a místy i zachovanou vazbou na plužinu. Zástavba těchto sídel je vymezena převážně jako IV. zóna, solitérní stavby nebo historická sídla s dochovanou urbanistickou hodnotou jsou kvůli spojitosti okolní krajiny součástí III. zóny, výjimečně II. zóny. Západní hranice se přimyká k dálnici D8. Dálnice vedená po povrchu tvoří hranici CHKO, pouze v úseku, kde je vedena pod povrchem („Libouchecký tunel“), je CHKO navrženo tak, aby zahrnovalo celou EVL Východní Krušnohoří s bučinami na prudkých svazích.

Z navrženého území CHKO byla vyjmuta část katastrálních území několika obcí uvnitř navrhované CHKO. Jedná se o sídla charakteru menších měst, tedy s plošně rozsáhlejším zastavěným územím a rozmanitým charakterem zástavby, případně s rozsáhlými zastavitelnými plochami v platných územních plánech, jejichž zástavbou dojde k narušení dochovaných urbanistických a krajinářských hodnot (Horní Blatná, Pernink, Abertamy, Jáchymov, Kovářská). Vyjmuty byly rovněž nejrozsáhlejší rekreační areály s navazující současnou nebo dle platných územních plánů navrhovanou apartmánovou výstavbou (Klínovec, Neklid, Plešivec).

K názvu zvláště chráněného území

Název „CHKO Krušné hory“ vychází z názvu pohoří.

Ke kategorii ochrany zvláště chráněného území

Pro zajištění ochrany plošně rozsáhlého území s významným podílem přírodě blízkých ekosystémů, které bylo spoluvytvářeno i dlouhodobou lidskou činností, je CHKO nejvhodnější kategorií ochrany., s převažující lesní krajinou doplněnou o zemědělské plochy luk a pastvin, se zaniklými obcemi a osadami a se stabilizovanou strukturou větších sídel. Rozsah území navrženého k ochraně odpovídá definici CHKO podle § 25 zákona:

- *je rozsáhlé*

Území navržené k vyhlášení CHKO má rozlohu 1202,87 km² a bude patřit mezi největší CHKO v ČR.

- *harmonicky utvářená krajina s charakteristicky vyvinutým reliéfem*

Území je charakteristické harmonicky utvářenou krajinou s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor se zvládnutou náhorní plošinou spadající prudkými svahy do podkrušnohorských pánví, s hluboce zaříznutými údolími drobných, na plošině pramenících toků. Mnohé vrcholy Krušných hor jsou dotvořeny výraznými skalními útvary, jako jsou skalní hradby, tory a mrazové sruby (Loučná, přírodní park Sfingy), ojediněle také kamenná moře nebo balvaniště (Komáří vrch, Hadí vrch).

- *charakteristická geologická stavba*

Geologická stavba Krušných hor je mimořádně složitá a zahrnuje různé typy hornin a geologických útvarů, což dokládá i bohatství a různorodost rud, které se zde těžily. Tato oblast je jednou z nejvýznamnějších lokalit pro mineralogii a geologii v Evropě, a to díky své pestrosti minerálních nalezišť a unikátním geologickým podmínkám. Je také známá svými krystalickými jeskyněmi a minerálními prameny.

- významný podíl přirozených ekosystémů a trvalých travních porostů
- Území vykazuje vysoký podíl přírodě blízkých lesních, travinných a horských rašeliništních ekosystémů. U lesních porostů se jedná zejména o rozsáhlé porosty bučin s vysokou mírou přirozenosti a podílem starých porostů, dále o porosty podmáčených a rašelinných smrčín a vrchoviště a přechodová lesní rašeliniště s klečí. Lesní porosty se rozkládají na více než 90 tisících ha. V případě travních porostů se jedná o mozaiku typických horských luk a pastvin s dochovanou krajinnou strukturou (kamenné snosy) s *dochovanými památkami historického osídlení*

V území se nachází velké množství památek a pozůstatků po historické těžbě rud, která zde probíhala od středověku, a zároveň také pozůstatků dřívějšího rozsáhlejšího zemědělského ohospodařování krajiny z doby před druhou světovou válkou.

K předmětům ochrany

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor se zvlněnou náhorní plošinou spadající prudkými svahy do podkrušnohorských pánví, s hluboce zaříznutými údolími drobných, na plošině pramenících toků, s převažující lesní krajinou doplněnou o zemědělské plochy luk a pastvin s významným zastoupením dřevin rostoucích mimo les,

Krušné hory představují unikátní horskou krajinu tím, že značná část hor má charakter náhorní plošiny, která je položena o několik set metrů výš než území podkrušnohorských pánví, do kterých spadá prudkými svahy členěnými údolími s bystřinnými toky. Většinu území pokrývají lesy, které jsou v okolí stávajících i zaniklých sídel přerušeny často rozsáhlým enklávami zemědělsky obhospodařovaných, převážně lučních ekosystémů. Pro území, které je také pramennou oblastí, je typický výskyt plošně rozsáhlých rašelinišť a podmáčených lesů. Unikátní ráz krajiny by mohly negativně ovlivnit nejen změny v zastoupení jednotlivých ploch lesních a nelesních, ale také změny ve struktuře lesních porostů, jejich věkovém i druhovém složení, změny ve vodním režimu a nevhodné úpravy vodních toků, změny ve způsobu a míře obhospodařování zemědělské půdy a lesních porostů. Tyto nepříznivé změny by vedly ke ztrátě heterogenity krajinné mozaiky a typických krajinných struktur (snosy, terasy, sady). Negativní a nevratné změny může představovat zejména vytváření rozsáhlých areálů rekreační aktivit a zástavby, zřizování rozsáhlých území větrných parků a fotovoltaických elektráren, plošně rozsáhlá těžba nerostných surovin či výstavba provozů na jejich zpracování.

- b) urbanistická struktura sídel a dochované památky historického osídlení, které dotvářejí charakteristický ráz oblasti,

Charakter území významně dotvářejí současná i zaniklá sídla, částečně vzniklá již ve středověku v souvislosti s těžbou nerostných surovin, zejména rud mnoha kovů. Obraz

sídel v krajině je významnou složkou krajinného rázu oblastí. Ochrana urbanistické struktury sídel má vazbu zejména na územní plánování. Hodnoty oblasti by mohly být ohroženy zejména nekoncepčními návrhy nové rozsáhlé zástavby. Řada sídel v Krušných horách zanikla po druhé světové válce. Jejich pozůstatky patří k fenoménům oblasti, dnes jsou již začleněné do krajiny a jsou součástí její historické „paměti“. Jejich uchování je žádoucí rovněž pro edukativní účely. Ohroženy mohou být zejména novou výstavbou na místě zbořeníšť.

- c) přírodní funkce krajiny, zejména její přirozená retenční schopnost, ekologická stabilita a migrační prostupnost,

Funkční krajina je definována rovnovážnými toky energie a látek, zejména vody. Dostatečné zásobení vodou a přítomnost ekosystémů lesů, mokřadů, vodních toků s jejich zachovalými přirozenými procesy jsou pro úspěšné plnění ekologických funkcí krajiny zcela zásadní. Hojné srážky jsou na území Krušných hor zachycovány rašeliništi a podmáčenými lesy, které pokrývají celou náhorní plošinu a stabilizují přirozený odtok. Prioritním cílem ochrany přírody je proto péče o odpovídající vodní režim krajiny, včetně zlepšení hydromorfologického stavu drobných vodních toků ve volné krajině, zvýšení přirozené retenční schopnosti krajiny, zejména zachováním přirozených porostů nebo jejich obnovou a snížením rychlosti odtoku v jiných částech povodí. Toho lze docílit zejména prováděním revitalizací vodních toků a zachováním a obnovou mokřadů, rušením odvodňovacích příkopů a stružek, nefunkčních meliorací. Krušné hory jsou zároveň chráněnou oblastí přirozené akumulace vod. Neméně důležité je zajištění migrační prostupnosti, zejména zajištěním migračních koridorů velkých savců, a péče o ekologickou stabilitu krajiny, zejména o vymezený ÚSES, a zachování ekologicky stabilních částí a zlepšování jeho funkčnosti v celé délce i šířce horského pásma Krušných hor.

- d) rašeliniště, prameniště, mokřady, vodní toky a vodní plochy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,

Ochrana vodních ploch a mokřadů je z hlediska celkové biodiverzity mimořádně důležitá. Nejvýznamnějšími biotopy území jsou nepochybně rašeliniště, která zaujímají více než 5 760 ha a řadí tak Krušné hory mezi území s jejich největším podílem (na druhé místo za Šumavu), botanicky významná jsou také slatiniště a prameniště. Na tyto mokřadní biotopy je vázána celá řada zvláště chráněných a vzácných druhů organismů. Velmi cenná jsou také společenstva přirozených vodních toků s typickou vodní biotou a charakteristicky vyvinutou doprovodnou vegetací. Významným biotopem v území jsou i drobné, většinou oligotrofní vodní nádrže. K rozmnožování je využívají početné populace obojživelníků.

Obdobně jako v případě bodu c) výše je nutné pro zachování těchto ekosystémů zajistit udržování vody v krajině a provádět opatření na jeho podporu. Vysoušením mokřadních stanovišť dojde nejen ke ztrátě biologické rozmanitosti území vymizením vzácných druhů, ale také k nežádoucím sukcesním změnám (zarůstání bezlesí, změna v druhovém složení).

- e) lesní společenstva horských lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, zejména horské třtinové smrčiny, podmáčené a rašelinné smrčiny, bučiny a suťové lesy, vrchoviště s klečí, doubravy a jasanovo-olšové luhy, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,

*Charakter zonální vegetace je ponejvíce ovlivněn prudkým výškovým gradientem na české straně pohorí, kdy na prudkých svazích se vyskytují především rozsáhlé porosty bučin včetně starých porostů, zatímco na náhorní plošině se už vyskytují přirozené smrčiny, byť převážně azonální (podmáčené a rašelinné). Staré porosty a jednotlivé senescentní stromy jsou významné z hlediska biodiverzity, neboť fyzicky dožívající stromy jsou hostiteli řady vzácných druhů bezobratlých i obratlovců. Vytvářejí se na nich mikrohabitaty, které v některých případech mohou znamenat díky svým vlastnostem pro některé druhy jediné útočiště. Lokality a biotopy na náhorní plošině v minulosti velmi utrpěly především velkoplošnou holosečnou těžbou spojenou s obnovou ve formě rozsáhlých tzv. obnovních bloků a dalšími devastujícími technologiemi typu hloubkové přípravy půdy před zalesněním. Lesní typy buk-smrkového a smrkového vegetačního stupně se v současnosti takřka překrývají s územím postiženým imisní kalamitou. Imisemi nejvíce postiženým společenstvem jsou třtinové smrčiny (*Calamagrostio villosae-Picetum*), které se v kvalitní podobě dochovaly jen na Klínovci a dále v západním Krušnohoří. Tam je nutné zajistit jejich prosperitu zejména podporou a udržováním vodního režimu a ochranou před zásahy spojenými s rozvojem sportovních a rekreačních areálů, které způsobují jejich fragmentaci a postupnou degradaci.*

- f) druhově bohaté horské a podhorské louky, zejména horské trojštětové louky a podhorské až horské smilkové trávníky, trvale podmáčené a rašelinné louky, mezofilní ovsíkové louky, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,

*Luční ekosystémy jsou v území zastoupeny velmi hojně – typické luční biotopy náhorní plošiny zastupují květnaté trojštětové louky, stanoviště mělkých půd od podhůří až po nejvyšší vrcholy porůstají krátkostébelné smilkové louky. Luční ekosystémy jsou biotopem řady vzácných druhů nejen rostlin ale i bezobratlých živočichů a obratlovců, kteří obývají otevřené luční enklávy se solitárními dřevinami nebo jsou vázáni na podmáčené a rašelinné oblasti. Tyto ekosystémy jsou ohroženy nejen postupnou degradací vlivem chybějícího nebo naopak intenzivního zemědělského hospodaření, ale ve značné míře postupujícím plošným úbytkem, často díky realizaci rozsáhlých investičních záměrů mimo stávající intravilán (golfová hřiště, větrné parky VTE, solární elektrárny, rekreační sídla a rozrůstající se zástavba atd.). Postupná regenerace lesa po imisní kalamitě, spojená se zarůstáním otevřených ploch a místy i zalesněním luk, je dalším faktorem snižujícím plochu vhodných biotopů pro předmět ochrany ptačích oblastí – tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*). Negativní trend z hlediska tohoto druhu bude možné zvrátit jen rozsáhlými opatřeními spočívajícími především v údržbě primárních a sekundárních bezlesí a v plošné restauraci vodního režimu.*

- g) významné prvky neživé přírody, zejména skalní výchozy, odkryté geologické profily, nadzemní i podzemní pozůstatky historické důlní činnosti včetně výskytu minerálů a terénní pozůstatky dřívějšího obhospodařování pozemků (např. kamenné snosy, terasy) a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,

Geologická stavba Krušných hor je mimořádně složitá a zahrnuje různé typy hornin a geologických útvarů. V Krušných horách se díky různorodosti geologických podmínek vyskytuje široká škála minerálů. Krušnohorská naleziště drahých kamenů se nacházejí ve střední části Krušných hor zhruba mezi Vejprty a Chomutovem. Větší význam však měla těžba rud barevných kovů, kterými byly stříbro, cín, měď a další kovy. Trvalé

svědectví o dobývání nerostného bohatství Krušných hor vydává nespočetné množství odvalů, hald, sejpů, štol a propadlin roztroušených po celém území. Spolu s technickými památkami a stavbami jsou vybrané hornické lokality na saské i české straně pohoří zařazeny na Seznam světového dědictví UNESCO. Ochrana prvků neživé přírody i pozůstatků po těžbě je nutná také pro zachování unikátního charakteru krajinného rázu Krušných hor. Skalní výchozy mohou být místem výskytu vzácných druhů – jejich ohrožení může spočívat také v neuváženém zpřístupňování pro veřejnost, vytvářením horolezeckých a zajištěných cest.

*Specifickým prostředím jsou také historická důlní díla poskytující útočiště zimujícím obratlovcům. Znovuobjevování zapomenutých štol a propadlin přináší množství údajů o výskytu a ekologii netopýrů v oblasti. Typické druhové složení místní chiropterofauny zahrnuje netopýra velkého (*Myotis myotis*), n. vodního (*M. daubentonii*), n. řasnatého (*M. nattereri*), n. ušatého (*Plecotus auritus*), n. vousatého (*M. mystacinus*) a jemu příbuzného n. Brandtova (*M. brandtii*). Nepoččetnými, ale pravidelnými obyvateli podzemí jsou n. severní (*Eptesicus nilssonii*) a n. velkouchý (*M. bechsteinii*). Tyto prostory je třeba chránit před zničením, znehodnocením, uzavřením z hlediska přístupu pro letouny, které by jim znemožnilo prostory využívat, nebo naopak zpřístupněním pro veřejnost nevhodným způsobem, které může zapříčinit rušení letounů a opuštění zimovišť.*

- h) přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany evropsky významných lokalit (dále jen EVL), které jsou na území CHKO vyhlášeny (např. Bezručovo údolí, Doupovské hory, Grünwaldské vřesoviště, Klínovecké Krušnohoří, Kokrháč – Hasištejn, Krušnohorské plató, Na loučkách, Novodomské a Polské rašeliniště, Pernink, Podmílesy, Rudné, Rašeliniště U jezera – Cínovecké rašeliniště, Šibeniční vrh, Údolí Hačky, Východní Krušnohoří, Vysoká Pec).

Cílem CHKO je zajištění a zlepšení stavu předmětů ochrany EVL, a to díky ucelenější ochraně nejen v rámci území samotných EVL, ale především v okolní krajině, která zajišťuje územní provázanost a podporuje ekologické funkce v širším kontextu. Komplexní přístup k ochraně přírody a krajiny představuje vhodný nástroj i pro zajištění příznivého stavu EVL – podporou všech složek CHKO jsou současně podporovány i předměty ochrany a celistvost lokalit. Předměty ochrany EVL budou lépe chráněny i základními a bližšími ochrannými podmínkami CHKO, které umožňují především větší kontrolu intenzivních způsobů hospodaření v I. a II. zóně a kontrolu dalších činností, vázaných na souhlas orgánu ochrany přírody, které v základní ochraně EVL nejsou regulovány, přestože mohou mít negativní vliv na stav předmětů ochrany.

K cílům ochrany

Cíle ochrany jsou formulovány v souladu s ustanoveními § 25 odst. 2 zákona.

K návrhu bližších ochranných podmínek

Bližší ochranné podmínky CHKO jsou jedním z nástrojů k zajištění cílů ochrany CHKO. Navrženy jsou v souladu s ustanovením § 44 odst. 4 zákona tak, aby umožnily orgánu ochrany přírody usměrňovat činnosti, které by mohly vést k nežádoucím změnám dochovaného stavu předmětů ochrany, a to diferencovaně podle odstupňovaných zón

ochrany přírody. Činnosti uvedené v bližších ochranných podmínkách nejsou zakázané, ale jejich provádění je vázáno na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody.

Zdůvodnění jednotlivých navržených bližších ochranných podmínek:

(1) Na celém území chráněné krajinné oblasti je možné pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

a) provádět terénní úpravy mimo zastavěná území obcí, nejedná-li se o terénní úpravy vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů,

Terénní práce představují vždy poškození půdního povrchu, které v případě přírodovědně hodnotných stanovišť může znamenat i podstatné změny v jejich biodiverzitě, přičemž vyloučit nelze ani zásahy do vodního režimu, které mohou mít velmi nepříznivé důsledky. V případě rozsáhlejších zásahů může jít i o zásahy do krajinného rázu. V rámci hospodářského využívání krajiny dochází k častému zavážení terénních sníženin (zářezy, úvozové cesty, důlní propady), které vytvářejí morfológickou a druhovou diverzitu území. Tyto zásahy je třeba z důvodu ochrany přírodních stanovišť i dochovaného krajinného rázu regulovat. Podmínka se nevztahuje na terénní úpravy vyžadující povolení či jiné úkony podle jiných právních předpisů, protože v takovém případě bude orgán ochrany přírody vést řízení dle jiných právních předpisů, a dále na zastavěné území obcí, kde je výskyt přírodních stanovišť minimální.

b) upravovat a měnit koryta vodních toků, vytvářet v nich příčné překážky, vodní nádrže, stupně a prahy, nebo přemísťovat šterkopískové sedimenty,

Vodní režim je zásadním činitelem, který v krajině ovlivňuje stav a vývoj všech přírodních a přírodě blízkých ekosystémů a jejich složek. Povrchové vodní toky, zvláště přirozenou morfologii jejich koryt, je třeba chránit, zejména s ohledem na zachování přirozeného vodního režimu horských potoků, bystřin a potočních niv, a to včetně průběhu a tvaru jejich koryt, včetně vazby na okolí. Úprava koryt a vodních toků může být i prospěšná např. pro zadržování vody v krajině, ale nevhodné zásahy do vodních toků (technická úprava přirozených koryt vodních toků, vytváření nových migračních bariér, zahrazování koryt, přemísťování sedimentů či splavenin apod.) mohou způsobit negativní změnu přirozeného vodního režimu, migrační prostupnosti a poškodit přítomné vzácné druhy či společenstva, proto je třeba tuto činnost regulovat. Úpravu koryt vodních toků je často nutné provádět z důvodu ochrany sídel, infrastruktury a majetku – v těchto případech je třeba provádět zásahy co nejšetrněji a pokud možno přírodě blízkým způsobem. Z uvedených důvodů je třeba tyto činnosti usměrňovat a kontrolovat.

c) odbahňovat vodní nádrže a ukládat vytěžené sedimenty,

V navrženém území je, i při relativně malém počtu rybníků a vodních nádrží, jejich význam velký, nejen z hlediska zachování vodního režimu v území, ale také jako zachování stanovišť vzácných druhů, zejména bezobratlých a ptáků. Běžnou praxí v rámci údržby rybníků je jejich odbahňování. Ukládání vytěženého sedimentu v okolí, pokud se při něm např. vytvoří valy, může mít negativní vliv na přirozený vodní režim a litorální porosty v širším okolí, s negativními důsledky pro stav zejména vlhkomilných a mokřadních společenstev. Vodní plochy jsou také vyhledávaným prostředím pro obojživelníky a nevhodná údržba by nepříznivě ovlivnila i populace těchto druhů

- d) provádět činnosti, které mohou snížit hladinu povrchové a podzemní vody na rašeliništích, prameništích, v mokřadech a v olšínách,

Obnova již nefunkčních meliorací na zatravněné zemědělské půdě, případně stavba nových meliorací a odvodňování lesních pozemků silně zasahují do přirozeného vodního režimu území a ovlivňují tak hydrologický režim nejen v místě realizace, ale i ve větší části příslušného povodí. Tyto činnosti představují velké riziko pro přirozený vodní režim krajinných celků a mohou ohrozit na ně vázanou biotu a celkovou retenční schopnost krajiny.

- e) odstraňovat litorální porosty a plovoucí nebo ponořenou vegetaci rybníků a vodních nádrží,

Na rybnících a tůních a v jejich okolí se nacházejí některé zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. Vodní a mokřadní (litorální) vegetace je prostředím a potravním zdrojem pro většinu bezobratlých živočichů, obojživelníků a ptáků. Rizikovým zásahem je například kosení tvrdých či měkkých litorálních porostů. Tyto aktivity je třeba regulovat na míru únosnou z hlediska ochrany přírody.

- f) měnit dochovaný stav kamenných snosů a pozůstatků historických staveb, které sloužily otvírce, přípravě a dobývání ložisek, jakož i úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, a úložná místa pro těžební odpad,

Pozůstatky historické hornické činnosti a dřívějšího hospodaření v krajině představují doklad kulturního vývoje území a dotvářejí krajinný ráz daného místa. Podzemní prostory jsou také významným zimovištěm letounů. Mimoto povrch pozměněný historickou hornickou činností je místem výskytu pro úzce vázané specifické biotopy na něm vyvinuté, včetně vzácné bioty. Ochranou morfologie antropogenních projevů historického využívání území je zajištěna ochrana obvykle skeletovitěho neúživného substrátu, který je podmínkou pro existenci specifických společenstev, zejména lišejníků a plavuní. Z toho důvodu je nezbytné případné zásahy do těchto útvarů regulovat.

- g) provádět geologické práce nebo hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, těžit a jinak povrchově přetvářet výsypkové haldy,

Geologické a hornické práce prováděné na povrchu i v podzemí mohou ovlivňovat a měnit stav současného podzemního prostředí a pro svou častou nevratnost a zásahy do půdy i horninového podloží patří k významným negativním činitelům, zejména co do vlivu na odtokové poměry povrchových a podzemních vod a na změny v utváření reliéfu krajiny. Na podzemní prostory jsou také vázaná zimoviště letounů. Nevhodné načasování činností a práce ovlivňující podzemní prostor mohou negativně ovlivnit teplotní a vzdušné podmínky, vstupní a vletové možnosti do podzemních prostor. Staré výsypky po důlní těžbě dnes představují významný krajinný antropogenní prvek a zejména specifický biotop pro vzácné druhy plavuní a lišejníků, často úzce vázaných na těžené rudy. Těžba či jiné využití inertního materiálu hald může narušit významné biotopy nebo narušit krajinný ráz místa. Možnost přetěžení starých výsypek by se neměla týkat velmi starých historických objektů; mohla by přicházet v úvahu hlavně na haldách vzniklých v nedávné minulosti (konec 20. století) a v místech, kde nedojde k závažným zásahům do krajinného rázu a přírodních hodnot. Přípustnost takových závažných zásahů vy měla být regulována.

- h) trvale uzavírat vstupy do podzemních prostor a starých hornických děl

Podzemní prostory, zejména starých hornických děl jsou významným místem shromažďování a zimování letounů. Jakékoliv trvalé narušení vletových a vstupních

míst, stejně tak nevhodné načasování, má zásadní vliv na využívání podzemí letouny. Při sanaci důlních děl a jejich doprovodných prvků často dochází k nevratnému uzavření komunikace vnějšího a vnitřního prostředí a narušení dosavadních klimatických podmínek (teplota, vlhkost, přístup vzduchu apod.). Jakékoliv zásahy do podzemního prostoru či důlního díla musí být posouzeny, zda a jak ovlivní potenciální či již užívaný biotop letounů.

- i) vyznačovat pěší, cyklistické, jezdecké, běžecké a jiné obdobné tratě, trasy a stezky mimo silnice a zastavěná území obcí,

Území je protkáno poměrně hustou sítí turistických tras a cyklotras. Po vyhlášení CHKO lze očekávat další nárůst zájmu o rozšiřování rekreačních aktivit a vyznačování tras pro další aktivity. Jejich nevhodný rozvoj přitom může znamenat ohrožování či poškozování předmětů ochrany CHKO. Trasy je třeba volit s ohledem na předměty ochrany se zohledněním stávající infrastruktury a není žádoucí jejich vymezování ponechat nekontrolovatelnému vývoji. Relativně nedotčené části přírody s vysokou přírodní hodnotou (např. hnízdiště tetřívka) by měla být chráněna před rušením pohybem návštěvníků, a proto je třeba uvedené aktivity regulovat a volit vhodné trasy, které se kritickým oblastem vyhnou. Usměrnění návštěvnosti je důležitá i v citlivém zimním období, kdy tetřívky zimuje, to se týká zejména tras pro běžecké lyžování. V posledních letech přitom poněkud ustupuje do pozadí vyznačování různých tras přímo v terénu, zatímco se objevuje množství doporučených tras na internetových portálech, sociálních sítích, v mobilních aplikacích a podobných elektronických médiích. Schopnost ovlivnit pohyb návštěvníků v terénu je značná. V Krušných horách také vznikají cyklotraily, které se umísťují právě v terénu mimo komunikace a cestní síť a které často vedou lesními porosty v členitém terénu. Kromě rušení živočichů a ohrožení stanovišť dochází touto aktivitou i k úpravám terénu, instalaci překážek a ramp, zásahům do dřevin apod. Ochrana přírody musí mít účinný nástroj, jak tyto aktivity ovlivňovat.

- j) pořádat a organizovat akce s účastí větší než 500 účastníků mimo zastavěná území obcí a sportovní areály a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,

Pořádání akcí s velkým počtem účastníků mimo zastavěná území obcí, sportovní areály a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody by mohlo poškodit (případně i nenávratně zničit) přírodní hodnoty a předměty ochrany CHKO, buď vlastním rozsahem akce v místech s vysokým zastoupením předmětů ochrany, nebo jejím pořádáním v nevhodném období např. v období hnízdění ptáků v jarním a na začátku letního období. Ochranná podmínka umožní včas nežádoucím vlivům předejít, aniž by na souhlas orgánu ochrany přírody byly vázány akce pořádané v území pravidelně několik let. Limit 500 účastníků je dostatečně vysoký, aby neovlivnil většinu běžných akcí a 500 účastníků je početnost, při které hrozí významné ovlivnění prostředí už jen pouhou přítomností nebo pěší chůzí např. v nezpevněném terénu. Takové akce se přitom v poslední době objevují čím dál častěji.

- k) umisťovat informační, reklamní nebo propagační zařízení mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí,

Území s množstvím přírodních atraktivit bude cílem velkého počtu návštěvníků. Snaha informovat je o nabízených službách s sebou přináší i zájem o instalaci nejrůznějších informačních a propagačních zařízení. Nevhodné umístění zařízení v krajině (zejména velkoformátových a osvětlených reklam) může působit rušivě v dochovaném přírodním prostředí, případně i negativně zasáhnout do hodnot krajinného rázu. Negativní vliv na předměty ochrany i návštěvnický zážitek přitom

mohou mít i rozměrově malá zařízení, proto je navržen nástroj k usměrnění takových aktivit.

- l) provádět úmyslnou nebo nahodilou těžbu v lesních porostech starších 150 let,

Cílem CHKO je zachovat a zlepšit dochovaný stav předmětů ochrany včetně významných lesních stanovišť (bučiny, horské třtinové smrčiny, papratkové smrčiny, rašelinné smrčiny), z nichž jsou v nejpříznivějším stavu právě porosty nejvyšších věkových tříd. Tyto porosty včetně porostů na hranici fyzického věku reprezentují příznivý stav těchto stanovišť a druhů na ně vázaných, a to i kvůli vyššímu podílu mrtvého dřeva a senescentních stromů. Je předpoklad, že mýtní těžby budou primárně umístovány do nejstarších, a tedy nejcennějších porostů, na základě těžebních procent dle LHP. Těžby v takto starých porostech je tedy potřeba vyhodnocovat i s ohledem na výskyt předmětů ochrany. Vhodnost či nutnost případné těžby by měla být projednána a odsouhlasena orgánem ochrany přírody, neboť těžba by mohla způsobit nadměrnou fragmentaci, snížení výměry či dokonce vymizení některého ohroženého přírodního stanoviště.

- m) provádět horolezeckou činnost mimo stávající vyznačené horolezecké terény, provádět značení nových horolezeckých terénů, umísťovat nová horolezecká zařízení, vytvářet lezecké zajištěné cesty a provádět jejich značení,

Horolezecké a horolezecké blízké outdoorové aktivity negativně ovlivňují přírodní stav skalních stěn, lomů a obdobných lokalit. Vzrůstajícím rozvojem těchto aktivit může docházet k poškozování a ničení předmětů ochrany CHKO. Využívání terénů cenných z hlediska ochrany přírody může způsobit negativní vlivy, jako např. sešlap a ničení skalní a štěrbinové vegetace, změnu složení společenstev apod. Vyšší návštěvnost může současně působit rušení některých druhů ptáků, kteří v lokalitě hnízdí. Zajištěné cesty jsou navíc v poslední době velmi atraktivní pro širší skupinu návštěvníků a dochází k jejich nelegálnímu umístování, včetně CHKO a MZCHÚ. Cílem je usměrnit takovéto aktivity na vhodná místa, kde bude zajištěn i přístup a potřebná infrastruktura.

- n) měnit stav skalních útvarů z jiných důvodů, než je ohrožení lidského života či zdraví, nebo hrozící škoda na majetku značného rozsahu,

Skalní útvary, skalní výchozy nebo mrazové sruby jsou téměř vždy součástí přírodě blízkých nebo dokonce reliktních společenstev, mohou se zde vyskytovat zvláště chráněné druhy rostlin i živočichů. Využívání těchto míst, z hlediska ochrany přírody cenných terénů, může způsobit negativní vlivy, jako např. sešlap, ničení skalní vegetace a rušení živočichů. Podmínka přitom nevylučuje zabezpečení útvarů hrozících zřícením, které by mohly ohrožovat životy a zdraví lidí, komunikace a majetek. Zásahy tohoto typu vyžadují posouzení účelnosti a potřebnosti, jakož i způsobu provedení, neboť způsobí nevratné změny v dochovaném horninovém prostředí a reliéfu.

- o) umísťovat světelné zdroje mimo zastavěné území obcí a trvalé sportovní areály, jejichž světelný tok směřuje nad vodorovnou rovinu procházející středem světelného zdroje,

Světelné znečištění způsobené výkonnými zdroji, např. nevhodně nasvícené objekty či billboardy, působí rušivě na volně žijící živočichy. Tyto zdroje také fungují jako světelné pastě pro hmyz, který je světlem přitahován, způsobují změny reprodukčního chování ptáků a dezorientaci ptáků při dálkových migracích a rušivě působí i na savce, zejména na netopýry. Veřejné osvětlení je vhodné instalovat vodorovně, pouze s minimálním náklonem, aby docházelo k maximálnímu osvětlení

komunikace a minimálnímu úniku světla do okolí. Ochranná podmínka se nevztahuje na zastavěné území obcí a trvalé sportovní areály a dále na dočasné osvětlení vyžadované podle jiných právních předpisů (např. povinné osvětlení lovného místa během nočního lovu ryb).

- p) budovat fotovoltaické výroby energie s výkonem nevyžadujícím povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů, vázaných na vyjádření orgánu ochrany přírody, mimo objekty stávajících staveb,

Umístování plošných panelů FVE může negativně působit zastíněním i jinými vlivy na funkci ekosystémů, jejich zánik nebo kumulovat negativní dopady na některé zvláště chráněné druhy vázané na dotčené biotopy. Předpokládat lze dopad na létavé obratlovce, zejména jejich migrační trasy, teritoriální území, potravní areály. Z důvodu oplocení areálů dochází k negativnímu vlivu na prostupnost krajiny. Plošné umístění FVE může mít silné negativní dopady na hodnoty krajinného rázu. Z uvedených důvodů je nutné u všech záměrů provést důkladné posouzení a minimalizovat negativní dopady umístění FVE.

- q) provádět ohrazování zemědělských pozemků s výjimkou přenosných mobilních ohradníků a staveb vyžadujících povolení podle jiných právních předpisů mimo zastavěná území sídel,

Podmínka se týká pozemků v rámci zemědělského půdního fondu dle § 1 zákona č. 339/1992 Sb. Ohrazování zemědělských pozemků představuje zásadní migrační bariéru pro střední a velké obratlovce. Některé typy ohrazení nepodléhají povolení podle jiných předpisů (nejsou stavbou). Nevhodným umístěním a kumulujícími vlivy může docházet k omezení a zamezení migračních tras. Při povolování ohrazování pozemků je potřeba zájem posoudit v komplexu dopadu na biotu, na migrační prostupnost krajiny, užívání území návštěvníky a dopadu na krajinný ráz.

- r) Provádět vzlety a přistání se sportovními létajícími zařízeními, balony, vrtulníky a obdobnými druhy letadel mimo letiště a plochy vymezené ke vzletům a přistání, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob, majetku nebo veřejného pořádku a letů pro potřeby ochrany přírody.

Tato činnost není dostatečně legislativně podchycena. Upravuje ji vyhláška č. 108/1997 Sb., o civilním letectví, v platném znění, podle níž nelze k vzletům a přistáním mimo letiště a plochy vymezené ke vzletům a přistání využívat plochy ve zvláště chráněných územích, pokud k tomu orgán ochrany přírody nevysloví souhlas. Vyhláška sice odkazuje na zákon o ochraně přírody a krajiny, ale ten již žádnou právní úpravu v tomto směru, ani kompetenci k vydání souhlasu neobsahuje. Při letech sportovních létajících zařízení a letadel pro osobní či rekreační potřeby nízko nad terénem, zejména při provozu malých osobních helikoptér, u nichž jejich manévrovací schopnosti umožňují nízký let nad terénem či lesními porosty nebo setrvání v letu na místě, může docházet k rušení citlivých druhů živočichů a negativnímu ovlivnění jejich výskytu v území či úspěšnosti jejich rozmnožování. Například tetřevka obecná je citlivá jak na vizuální, tak na hlukové rušení, zejména v kritických obdobích jako je období toku a zimování.

- s) provádět leteckou aplikaci biocidů a látek, které mohou změnit chemické vlastnosti půdního prostředí,

Aplikace jakýchkoliv chemických prostředků (hnojiv a biocidů) musí být prováděna velmi citlivě a s ohledem na to, že kromě působení v místě aplikace, přenesení jejich účinků do vodního prostředí, může způsobit poškození až úplnou likvidaci mimořádně cenných rostlinných a živočišných společenstev či populací, a to i v lokalitách od místa aplikace vzdálených. Současně je letecká aplikace vzhledem

k obvykle značnému plošnému rozsahu i snadnému dopadu aplikovaných látek mimo cílové plochy riziková pro cenná společenstva rostlin a živočichů nacházející se v CHKO často v jejich bezprostředním sousedství.

(2) Na území I. a II. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

a) rozorávat travní porosty na všech druzích pozemků, provádět jejich obnovu a přisev,

V navrhované I. a II. zóně CHKO se často vyskytují biologicky cenné travní porosty, které jsou předmětem ochrany, a je tedy třeba vyloučit veškerou činnost, která by tato druhově bohatá luční společenstva významně znehodnotila a zhoršovala tak jejich stav. Část těchto porostů vznikla zatrávněním pozemků, jež v katastru nemovitostí nejsou vedeny jako TTP (orná půda, ostatní, neplodná půda aj.). Rozorávání (stejně i obnova a přisev) těchto druhově bohatých luk vede k poškozování předmětů ochrany, a to nejen ke zničení (poškození) rostlinného společenstva, ale může vést také k usmrcení vzácných druhů živočichů či ke zničení jejich biotopu.

b) provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel a létajících strojů, která jsou řízena pomocí radiového dálkového ovládání, mimo zastavěná území obcí, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob a jejich zdraví, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody,

Lesy, rašeliniště a mokřady v CHKO jsou významným hnízdištěm ptáků, včetně druhů zvláště chráněných. Při nekontrolovaném provozu bezpilotních létajících zařízení může docházet k rušení citlivých druhů živočichů a negativnímu ovlivnění jejich výskytu v území či úspěšnosti jejich rozmnožování (mezi takové druhy patří např. vzácné druhy dravců, tetřívka obecná, čáp černý, na mokřadech mohou být rušením negativně ovlivněni například hnízdící brodiví a vrubozobí ptáci nebo bahňáci). Využívání tzv. „dronů“ zažívá v posledních letech velký rozmach. Tato menší létající zařízení jsou schopna dosáhnout i obtížně přístupných míst, kam se člověk běžně nedostane a která jsou často některými druhy ptáků vyhledávána k hnízdění. Ačkoli je regulované leteckými předpisy, ochrana přírody nutně potřebuje disponovat nástrojem, který může sama na místě využít k zabránění ohrožení zmíněných předmětů ochrany například usměrněním činností časovým a prostorovým omezením.

c) provádět mýtní úmyslné těžby listnatých dřevin, které nebyly umístěny ve schváleném lesním hospodářském plánu nebo v převzaté lesní hospodářské osnově,

Důvodem návrhu podmínky je zájem ochrany přírody předcházet v lesích nacházejících se v I. a II. zóně CHKO poškozování nebo nežádoucím (negativním) změnám lesních ekosystémů a jejich dílčích přirozených složek v důsledku provádění úmyslných mýtních těžeb, které nejsou umístěny (resp. jsou blíže nespecifikovány) v lesním hospodářském plánu (LHP) nebo lesní hospodářské osnově (LHO), takže orgán ochrany přírody k nim nevydával závazné stanovisko. Tuto ochrannou podmínku je třeba rozšířit i na II. zónu CHKO s ohledem na výskyt porostů starších 150 let (převážně bučin), které jsou v této oblasti svým rozsahem v rámci ČR jedinečné. Staré a rozpadající se porosty jsou cenné především z pohledu množství mrtvého dřeva a výskytu biotopových stromů. Zároveň jsou

v přirozeně prosvětlených a více-etážových starých porostech, pestré mikroklimatické podmínky. Orgán ochrany přírody vydává ke schválení LHP a k protokolárnímu předání LHO závazné stanovisko (podle § 4 odst. 3 a 4 zákona), kterým potvrzuje, že realizace předloženého návrhu LHP (LHO) není v rozporu se zákonem a jinými právními předpisy na úseku ochrany přírody a krajiny. Orgán ochrany přírody však může takto posoudit jen těžební záměry, které jsou v předloženém návrhu LHP (LHO) umístěné (tzn. dostatečně specifikované). Přitom realizací neumístěných zásahů by také mohlo dojít k poškozování nebo nežádoucím (negativním) změnám lesních ekosystémů a jejich dílčích přirozených složek, proto je třeba tuto činnost regulovat. Stejně tak by měl mít orgán ochrany přírody přehled o záměru rozsáhlých nahodilých těžeb, kde vznikají holiny většího rozsahu, které již mají významný vliv na vlhkostní a mikroklimatické poměry stanoviště. Tato podmínka dává možnost v předstihu rozhodnout o ponechání části dřevní hmoty do rozpadu (především nenapadenou a neatraktivní pro hmyzí škůdce) a zmírnění změny mikroklimatu.

- d) provádět nahodilou těžbu listnatých druhů dřevin, není-li nezbytná z důvodu ochrany životů a zdraví osob, nebo ochrany majetku.

Důvodem návrhu je zájem ochrany přírody předcházet v lesích v I. a II. zóně CHKO nežádoucímu snižování biologické rozmanitosti lesních ekosystémů v důsledku provádění nahodilé těžby, konkrétně druhové pestrosti přirozeně se vyskytujících organismů vázaných na dožívající dřeviny a mrtvé dřevo (včetně zvláště chráněných a jiných vzácných druhů organismů). Dřevo dožívajících a odumřelých dřevin je vedle půdy druhově nejbohatší složkou lesních ekosystémů. Nahodilá těžba není z důvodu nepředvídatelnosti rozsahu předmětem lesnického plánování, není tedy řešena v LHP nebo LHO a nahodilé těžby malého rozsahu nejsou před provedením ani posuzovány z hlediska možných vlivů na chráněné části přírody. Tato podmínka je pro I a II zónu navrhované CHKO důležitá především s ohledem na výskyt rozsáhlých starých porostů bučin a stanovištně původních listnatých dřevin, které jsou pro biodiverzitu zásadní.

- (3) Na území III. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) rozorávat trvalé travní porosty, provádět jejich obnovu a přísev mimo zastavěná území obcí,

V zemědělské krajině dochází k obnově trvalých travních porostů (rozorávání a nové dosetí, případně přísev) z důvodu zvýšení kvality píce. Rozorávání obvykle vede ke snížení biologické hodnoty porostu, případně též k ohrožení předmětů ochrany vázaných na travní porosty a k ovlivnění dalších společenstev v nivách vodních toků, způsobenému splachy půd, hnojiv či chemických prostředků do přírodě blízkých společenstev a do povrchových i podzemních vod. Touto ochrannou podmínkou bude umožněno rozorávání trvalých travních porostů pouze na místech, kde se nevyskytují významné biotopy, kde nedojde k ohrožení okolí a plocha bude následně zatravněna vhodným osivem.

- b) vytvářet nové či obnovovat nefunkční odvodnění pozemků,

Na území CHKO se místy nachází dlouhodobě neudržované vodohospodářské meliorace. V případě otevřených kanálů se dnes často jedná o poměrně přírodně hodnotná stanoviště, s prokázaným výskytem vzácných i zvláště chráněných druhů živočichů nebo s biologicky hodnotnými břehovými porosty. Jejich obnova do původního projektovaného stavu (přímé kanály bez břehových porostů) znamená

výrazné oslabení ekologických funkcí krajiny. Obnova již nefunkčního podzemního odvodnění může také vést k negativnímu ovlivnění či zániku biologicky cenných mokřadů závislých na vodním režimu.

c) zavádět intenzivní chovy zvěře

Intenzivní chovy zvěře vytváří enormní tlak na ekosystém, v němž se nachází. Jedná se především o obory pro chov zvěře (původní i nepůvodní), kde bývá hlavním cílem produkce mysliveckých trofejí a zvěř se tak musí chovat v dostatečných počtech, které přesahují běžné stavy ve volné přírodě. Vznikají tak značné škody na lesních porostech a je prakticky znemožněna přirozená obnova lesa. Okusem mohou být ohroženy zvláště chráněné druhy rostlin. Plošně rozsáhlé oplocené intenzivní chovy zvěře také ztěžují přirozenou migraci středních a větších volně žijících obratlovců, a mohly by vést ke zničení cenných lokalit například s výskytem tetřívka obecného. Na území CHKO existují v současnosti 4 obory – Jedlovec, Fláje, Červený hrádek a Úbočí. S výjimkou obor Jedlovec a Fláje je předmětem chovu zvěř daňčí a mufloní. Existence obor i farmových chovů s touto zvěří skýtá riziko úniků zvěře do volnosti a s tím spojené problémy škod zvěří a současně nevhodného rozšiřování nepůvodních druhů. Proto musí být případná lokalizace, rozsah i chované druhy zvěře schváleny orgánem ochrany přírody tak, aby nebyl chov umístěn v cenných lesních ekosystémech s výskytem předmětů ochrany, nebo aby nehrozilo rozšíření nežádoucích druhů zvěře.

17. Vyhodnocení současného stavu dochovaných hodnot přírody a krajiny

Krajina, ekosystémy a ekologická stabilita

Krajinný pokryv Krušných hor a s ním související ekologická stabilita, tj. schopnost ekosystému vrátit se působením vlastních vnitřních mechanismů k dynamické rovnováze nebo ke své normální vývojové trajektorii (Míchal 1992), jsou dlouhodobě významně ovlivňovány lidskou činností. Od 16. století je hornictvím, lesnickým a zemědělským hospodařením dotčena většina území navrhované CHKO.

Komplexní pohled na území navrhované CHKO podává studie Monitoring krajiny – CHKO Krušné hory (VÚKOZ, v.v.i., 2022). Studie porovnává využití krajiny ve čtyřech časových horizontech – 1950, 1990, 2006 a 2019. Území navrhované CHKO Krušné hory se vyznačuje zejména vysokou a stále se zvyšující mírou lesnatosti (nárůst plochy lesa o necelých deset procent, z 68,5 % na 78,2 %) a relativně stabilním podílem trvalých travních porostů. V prvním sledovaném období do časového horizontu 1990 plocha lesa narostla nejvíc (z 68,5 % na 75 %) a podíl rozlohy zvýšila i orná půda (ze 7 na 8,2 %), naopak ubylo trvalých travních porostů (z 22,2 na 14,5 %). V tomto období také ubylo zástavby, naopak vodní plochy se rozšířily, zejména o dvě velké vodní nádrže Fláje a Přísečnice. Od časového horizontu 1990 ubývalo orné půdy až na současný stav 0,4 %, naopak dále postupně přibývalo plochy lesa a trvalých travních porostů a také zástavby včetně plochy rekreačních areálů. Ve sledovaném období se krajinný pokryv proměnil celkem na 24,7 % území.

Zástavba po roce 1945 postupně významně zmenšila svou rozlohu, od roku 1990 ale roste a její celková rozloha již je větší než na začátku sledovaného období. Zároveň s tím, zejména po roce 1990, vzrůstá i rozloha rekreačních ploch a délka rekreační infrastruktury, především v podobě sjezdových tratí, lyžařských vleků a lanovek. V posledním období mezi časovými horizonty 2004 a 2019 přibýlo také větrných a solárních elektráren v území. Solární zabírají jen minimální rozlohu v rámci celých

Krušných hor (nyní jsou na území dvě), počet větrných elektráren se však rozrostl významně z 8 na 49.

Krušné hory se v současnosti vyznačují vysokým stupněm ekologické stability. Obecně definované ekologicky stabilnější plochy lze vnitřně diferenciovat podle jejich kvality. Pro potřeby zhodnocení kvality ekologicky stabilnějších ploch je možné použití dat Mapování biotopů (AOPK ČR, 2007 – 2023). Vymapované přírodní biotopy zaujímají 543,5 km², což je cca 45 % plochy navrhované CHKO. Vymapované lesní přírodní biotopy zaujímají 355,7 km². Plošně nejvíce zastoupenými základními jednotkami klasifikace biotopů jsou smrčiny (L9) s rozlohou 184,3 km², dále následují louky a pastviny (T1) na ploše 146,7 km² a bučiny (L5) s výměrou 121,8 km².

Většinu výměry nepřírodních biotopů zaujímají lesní porosty s nepůvodní skladbou dřevin. Jedná se většinou o porosty náhradních dřevin, které nahradily smrkové porosty s nedostatečnou stabilitou zničené imisí kalamitou v 70. – 80. letech 20. století. Tyto porosty jsou tvořeny nejčastěji břízou, smrkem pichlavým, modřínem, jeřábem a olší. Cílem zakládání porostů náhradních dřevin bylo zachování kontinuity lesních porostů, plnicích alespoň nejdůležitější ekologické funkce v dané oblasti (funkce půdochranné a vodohospodářské). Vzhledem k předpokládané nižší stabilitě a omezenému plnění produkčních i mimoprodukčních funkcí (v porovnání se dřevinami cílovými) nebyly porosty náhradních dřevin již od počátku považovány za definitivní řešení nastalé situace, ale za přípravnou fázi pro založení stabilních lesních ekosystémů. Porosty náhradních dřevin by proto měly vytvořit i příznivější růstové poměry pro postupnou obnovu lesa cílovými, hospodářsky i ekologicky vhodnějšími dřevinami (Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i., 2007).

Sídla a kulturně-historické hodnoty

Svébytnou podobu vtisklo krušnohorské krajině 800 téměř nepřetržité těžby polymetalických rud a minerálů (zejména rudy s obsahem stříbra a cínu, kobaltová ruda, rudy mědi, železa, wolframu a molybdenu, smolinec pro výrobu uranu a další). Kombinace geograficky proměnlivé produkce nerostných surovin, topografie a převážně státem kontrolovaného těžebního systému určovala způsob využívání krajiny: těžbu, vodohospodářství a dopravu, zpracování rud, osídlení, lesnictví i zemědělství. Těžba nerostných surovin měla zásadní vliv na podobu sídel a uspořádání krajiny. Původní městské uspořádání a architektura horních měst, která vznikla v 15. a 16. století, odrážejí jejich význam coby správních, hospodářských, vzdělávacích, sociálních a kulturních středisek a zůstaly zachovány jako základ pro obnovu v 18. a 19. století (Urban, 2021). Na rozdíl od počátečních období rozvoje hornictví, kdy horní města vznikala a rozvíjela se převážně živelně v těsné blízkosti dolů, je pro 16. století charakteristické plánovité zakládání horních měst na zelené louce stranou od důlních provozů. Při jejich výstavbě se uplatnily principy ideálních renesančních měst s velkým čtvercovým náměstím a šachovnicovitým uspořádáním ulic a domovních bloků. Specifickým typem krušnohorských sídel jsou hamry a hutě, které měly často podobu odlehklých a někdy i opevněných sídel s výrobním, administrativním, sociálním i zemědělským zázemím.

Krušnohorské reliktní montánní krajiny jsou chráněny jako krajinné památkové zóny a od roku 2019 i jako světové památky UNESCO jako Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří. Skládá se z 22 komponent (součástí), které společně reprezentují – jak v nadzemí, tak i v podzemí – nejvýznamnější hornické dědictví metalogenetické provincie a specifické kulturní oblasti Krušných hor (Urban, 2021). Hornické krajiny jsou tvořeny řadou specifických prvků, které je jasně odlišují od jakéhokoli jiného typu krajin (Urban, 2020). Nadzemní projevy báňské činnosti jsou především rýžoviště (množství malých kopečků – sejpů – písku a šterku vzniklé

navršením přerýžovaného materiálu), povrchové odkrývky (povrchové lomy, prohlubně, prolákliny – pinky ad.), ústí šachet a štol, odvaly, haldy a výsypky (umělé navršení hlušiny). Z podzemních projevů báňské činnosti jsou to hlavně štoly, chodby a tunely, šachty a jámy, podzemní dobývky, poruby a komory. V krajině se uplatňují i různé důlní objekty, úpravny rud a hutě a objekty důlního vodohospodářství (vodní nádrže, příkopy a tunely, odvodňovací štoly, plavební kanály a další). Ochrana hornické krajiny se tedy zaměřuje nejen na historické objekty, ale také na ochranu kulturní krajiny jako celku, což se projevuje ve snaze regulovat zástavbu, rozvojové aktivity, cestovní ruch, ale i lesní hospodaření.

V nižších partiích Krušných hor se dochovala sídelní a krajinná struktura typická pro zemědělskou kolonizaci Krušnohoří ve 12.–14. století (Urban, 2020). Jedná se o formu tzv. lesních lánových vsí s dlouhými pásy pozemků (plužin) vybíhajícími od jednotlivých usedlostí zhruba kolmo k podélné ose vesnice, od údolí až po zalesněná návrší. Průběh těchto plužin často dokládají dodnes zídky vyskládané z kamenů, tzv. agrární valy.

Krušné hory jsou v dnešní době esteticky hodnotnou krajinou, na jejímž charakteru se podílí reliéf, krajinný pokryv s vysokým podílem převahou lesů a trvalých travních porostů i sídla s dochovanou původní urbanistickou strukturou a řadou historických památek. V území nicméně v posledních cca 20 letech došlo k realizaci několika staveb, které měly podstatný dopad na harmonické měřítko a vztahy v krajině. Jedná se o zejména o rozsáhlý větrný park Kryštofovy Hamry a dále vybudování apartmánové zástavby charakteru bytových domů jako zázemí pro rekreační areál Klínovec. Tato zástavba z důvodu jejího rozsahu a charakteru není součástí navrhované CHKO. Jako celek však Krušné hory dosud představují mimořádně zachovalou a hodnotnou krajinu v celostátním měřítku.

Flora a vegetace

Fytogeografickou zvláštností Krušných hor je náhlý přechod horské květeny do teplomilné flóry odpovídající strmému výškovému gradientu na české straně pohoří. Fytogeografické poměry jsou složité, oblast termofytika (3. Podkrušnohorská pánev) často stoupá v enklávách vysoko do hor, často až k hřebenovým partiím. Např. u Horní Krupky stoupá fytogeografický okres 3. Podkrušnohorské pánve až do nadmořské výšky 735 m n. m., u obce Dlouhá Louka až do 770 m n. m. Vzdálenost mezi Horní Krupkou (3. Pokrušnohorské pánve) a Fojtovicemi (85. Krušné hory) dosahuje necelých 1 200 m a obě místa mají prakticky stejnou nadmořskou výšku. Území Krušných hor proto bývá často vymežováno po hranicích geomorfologického celku Krušné hory. Území fytogeografického okresu 85. Krušné hory je v severovýchodní části Krušných hor vymezeno pouze v úzkém pruhu podél státní hranice, přibližně po linii Adolfov – zaniklá obec Habartice – Fojtovice – Lysá hora (k. 836 m) – zaniklá obec Přední Cínovec – Cínovec – Mikulov. Dál k jihozápadu je již území oreofytika výraznější.

Před příchodem člověka byly celé Krušné hory pokryté lesy. Převládajícím typem byly bikové bučiny (*Luzulo-Fagetum*) a smrková bučina (*Calamagrostio villosae-Fagetum*). Na ně navazovaly v polohách trvale zamokřených na hřebeni pohoří podmáčené rohozcové smrčiny (*Mastigobryo-Piceetum*), místy v komplexu s rašelinnou smrčinou (*Sphagno-Piceetum*) a horskými vrchovišti (*Sphagnetalia medii*). V nižších polohách, zejména na svazích ukloněných do vnitrozemí, se uplatňovaly violkové bučiny (*Violo reichenbachianae-Fagetum*), které na úpatí přecházely v černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*), vzácně (zejména v jihozápadní části pohoří) i v bikové anebo jedlové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*, *Abieti-Quercetum*). Jen velmi vzácně v okolí Telnice byly zaznamenány bučiny s kyčelnicí devítilistou (*Dentario enneaphylli-Fagetum*).

Z širšího přírodovědeckého hlediska jsou v Krušných horách zastoupeny tyto přírodní a přírodě blízké biotopy:

1. rašeliniště

2. zbytky původních a přirozených lesních porostů

3. květnaté louky

4. sekundární stanoviště (vřesoviště, odvaly dolů, lada aj.).

Krušné hory jsou po Šumavě nejbohatší oblastí na **rašeliniště** v naší republice. Na české straně Krušných hor zaujímají plochu cca 4000 ha. Vyskytují se od nadmořské výšky 700 m n. m. Nejrozsáhlejší jsou na plochých místech hřebenové náhorní paroviny, na nepropustných vrstvách nebo na místech s nedostatečným odtokem vody. Většina rašelinišť vznikla v místech vývěrů pramenů a význam atmosférických srážek dosahujících zde ročního průměru 800 – 1200 mm spočívá především v tom, že udržují zásoby spodní vody. Převážná většina krušnohorských rašelinišť náleží k vrchovištnímu typu. V místech vývěrů pramenů vznikla jezírka, která na většině rašelinišť již v dávných dobách zarostla močálovou vegetací (rašeliníky, ostřicemi, sítinami aj.). Hloubka zdejších rašelinišť dosahuje až 10,5 m – rašeliniště Pod Novoveským vrchem u Hory Sv. Šebestiána je nejhlubší v ČR.

Většina plochy krušnohorských rašelinišť je v současné době pokryta porostem borovice vystoupavé Skalického (*Pinus × ascendens* nothosubsp. *skalickyi*, jedná se o křížence borovice kleče a borovice zobanité blatky). V jejím podrostu se hojně vyskytuje suchopýr pochvatý (*Eriophorum vaginatum*), suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), bezkolonec modrý (*Molinia caerulea*, při okrajích rašelinišť), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*), brusnice vlochyně (*Vaccinium uliginosum*), klikva bahenní (*Vaccinium oxycoccos*), bříza pýřitá karpatská (*Betula pubescens* subsp. *carpatica*, při okrajích rašelinišť) aj. Toto společenstvo představuje původní přirozenou, po tisíce let formovanou skladbu vegetace a nejstabilnější ekosystém Krušných hor. I přes řadu negativních zásahů (odvodňování, těžba) si zachovává svůj přirozený charakter a vzhledem k okolní krajině i vysokou biodiverzitu s bohatým zastoupením zvláště chráněných druhů. Čisté porosty borovice zobanité blatky (*Pinus uncinata* subsp. *uliginosa*) jsou vzácností. Na biotop rašelinišť se váže výskyt celé řady zvláště chráněných druhů rostlin. K nejvzácnějším rostlinám rašelinišť patří tzv. glaciální relikty, pozůstatky květeny z poslední doby ledové. K takovým rostlinám patří např. kyhanka sivolistá (*Andromeda polifolia*), bříza trpasličí (*Betula nana*), šicha černá (*Empetrum nigrum*), rojovník bahenní (*Rhododendron tomentosum*) aj. Dalšími vzácnými rostlinami krušnohorských rašelinišť jsou rosnatka anglická (*Drosera anglica*), rosnatka okrouhlolistá (*Drosera rotundifolia*), ostřice šlahounovitá (*Carex chordorrhiza*), ostřice chudokvětá (*Carex pauciflora*), ostřice bažinná (*Carex limosa*), bradáček srdčitý (*Listera cordata*), blatnice bahenní (*Scheuchzeria palustris*), hrotnosemenka bílá (*Rhynchospora alba*), všivec bahenní (*Pedicularis palustris*, rašelinné louky, mokřady), rozchodník huňatý (*Sedum villosum*, rašelinné louky, prameniště), kropenáč vytrvalý (*Swertia perennis*, rašelinné louky ve střední části Krušných hor), prstnatec plamatý (*Dactylorhiza maculata*) aj.

Z původních krušnohorských **lesů** se do současné doby zachovalo jen velice málo. Výrazným způsobem začal člověk ovlivňovat lesní porosty počátkem 16. století, po založení trvalých sídel. Postupně byly smíšené buko–jehličnaté lesy nahrazovány rychle rostoucími smrkovými monokulturami. Po jejich rozpadu vlivem exhalací z podkrušnohorských pánví ve 2. polovině 20. století se do Krušných hor opět ve větší míře vracely buky a jedle. Imisemi nejvíce postiženým společenstvím jsou třtinové smrčiny (*Calamagrostio villosae-Picetum*), které se v kvalitní podobě dochovaly jen na

Klínovci a dále v západním Krušnohoří. Za charakteristické společenstvo území lze považovat i rozsáhlé podmáčené rohozcové smrčiny (*Bazzanio-Picetum*) s rašelínky. Většinu jich nalezneme v EVL Krušnohorské plató a Klínovecké Krušnohoří.

Vlhké humózní smrčiny v horských polohách jsou charakteristické např. výskytem druhů přeslička lesní (*Equisetum sylvaticum*), sedmikvítek evropský (*Trientalis europaea*), žebrovice různolistá (*Blechnum spicant*), podbělice alpská (*Homogyne alpina*), jednokvítek velevětý (*Moneses uniflora*), papratka horská (*Athyrium distentifolium*), čípek objímavý (*Streptopus amplexifolius*) aj. Poslední čtyři jmenované druhy rostou pouze ve střední a jihozápadní části pohorí. Na mokřadech a podél vodních toků lze (často i v nižších polohách) nalézt mléčivec alpský (*Cicerbita alpina*), mokřýš vstřícnolistý (*Chrysosplenium oppositifolium*), pérovník pštrosí (*Matteuccia struthiopteris*) aj.

Listnaté lesy tvoří především buk, dub, jasan a javor klen. Rozkládají se zejména v četných údolích a na prudkých skalnatých stráních ukloněných do vnitrozemí. V jejich bylinném podrostu se vyskytuje náprstník červený (*Digitalis purpurea*), svízel vonný (*Galium odoratum*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), kokořík přeslenitý (*Polygonatum verticillatum*) a řada dalších. Ke vzácnějším druhům těchto stanovišť patří zběhovcové jehlancovitý (*Ajuga pyramidalis*, jen Chomutovsko), udatna lesní (*Aruncus dioicus*), okrotice dlouholistá (*Cephalanthera longifolia*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), kyčelnice cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*), kruštík široolistý (*Epipactis helleborine*), chrastavec lesní (*Knautia dipsacifolia*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), měsíčnice vytrvalá (*Lunaria rediviva*), hlísník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), hnilák lysý (*Monotropa hypophaea*), hnilák smrkový (*Monotropa hypopitys*), vraní oko čtyřlísté (*Paris quadrifolia*), ostružiník skalní (*Rubus saxatilis*), ostružiník modrozelený (*Rubus lividus*) aj.

Krušnohorské louky představují náhradní společenstvo lesů. V souvislosti s ranou exploatací území vznikly o několik staletí dříve než v ostatních našich pohraničních horách. Do 11. století se větší holiny objevovaly v krušnohorských lesích pouze v místech přírodních kalamit a na plochách dočasného vlivu člověka. Ale již ve 12. a 13. století začala zvolna pronikat hornická kolonizace i hlouběji do hor, což vedlo ke vzniku dlouhodobě odlesněných ploch, předpokladu vzniku pastvin a luk. Významným mezníkem pro vegetaci luk v Krušných horách bylo vysídlení německého obyvatelstva po roce 1945 a rekultivační a meliorační práce v 60. až 80. letech 20. století. Nová skupina "lučních úhorů", ale i intenzivně využívaných pastvin se začala vytvářet po roce 1990.

Rašelinné a silně podmáčené louky jsou charakteristické masovým výskytem druhů rdesno hadí kořen (*Bistorta officinalis*), pcháč různolistý (*Cirsium heterophyllum*), metlice trsnatá (*Deschampsia cespitosa*), tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*) aj. Ze vzácnějších rostlin se zde např. vyskytuje třtina nachová (*Calamagrostis purpurea*, pouze Ústecko), zábělník bahenní (*Comarum palustre*), prstnatec plamatý (*Dactylorhiza maculata*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), všivec lesní (*Pedicularis sylvatica*), tučnice obecná (*Pinguicula vulgaris*), upolín nejvyšší (*Trollius altissimus*), vrba plazivá (*Salix repens*), vrba pětimužná (*Salix pentandra*). Sušší až mezofilní louky jsou význačně dominantním výskytem druhu psineček obecný (*Agrostis capillaris*), kakost lesní (*Geranium sylvaticum*), koprník štětínolistý (*Meum athamanticum*), smilka tuhá (*Nardus stricta*), medyněk vlnatý (*Holcus lanatus*) nebo metlička křivolaká (*Avenella flexuosa*). Vzácně zde roste též prha arnika (*Arnica montana*), hvozdík lesní (*Dianthus sylvaticus*, pouze na severovýchodním okraji Krušných hor), hrachor horský (*Lathyrus linifolius*), lilie cibulkonosná (*Lilium bulbiferum*), zvonečník hlavatý (*Phyteuma orbiculare*, pouze

Ústecko), vítod douškolistý (*Polygala serpyllifolia*) aj. Druhově pestré nízkobylinné louky jsou dnes již silně ochuzeny o citlivé druhy a vyskytují se jen fragmentárně. Z význačných druhů se zde objevuje kociánek dvoudomý (*Antennaria dioica*, lemy cest), prstnatec bezový (*Dactylorhiza sambucina*, střední část Krušných hor), česnek šerý horský (*Allium senescens* subsp. *montanum*, na skalních výchozech v PR Špičák u Krásného Lesa), hořeček nahořklý (*Gentianella amarella*), hořec brvitý (*Gentianopsis ciliata*), tolije bahenní (*Parnassia palustris*), prasetník plamatý (*Hypochaeris maculata*, dnes už jen střední část Krušných hor) aj.

V okolí starých dolů a lomů, na haldách hlušiny se vytvořilo zajímavé **společenstvo sekundárních horských vřesovišť a vlhkých písčin**, které někdy, často jen přechodně, hostí i některé mimořádně vzácné druhy, jejichž společným rysem je velmi nízká konkurenceschopnost a zpravidla i vysoké nároky na intenzitu osvětlení. Vyskytují se zde přeslička různobarvá (*Equisetum variegatum*), plavuňka zaplavovaná (*Lycopodiella inundata*), plavuň vidlačka (*Lycopodium clavatum*), hruštička okrouhlostá (*Pyrola rotundifolia*, Cínovec, Měděnec), hruštička menší (*Pyrola minor*), hruštica jednostranná (*Orthilia secunda*) aj. Podobné společenstvo osidluje na některých extrémních místech i staré imisní holiny, terénní zářezy, staré skrývky zeminy a silně exponované sjezdovky. Na takových místech můžeme najít např. plavuník alpský (*Diphasiastrum alpinum*), plavuník Isslerův (*Diphasiastrum xissleri*), plavuník Zeillerův (*Diphasiastrum xzeilleri*) a další. Z ostatních biotopů je třeba ještě zmínit vodní nádrže a jejich obnažené břehy, kde byly zaznamenány např. puchýřka útlá (*Coleanthus subtilis*), pobřežnice jednokvětá (*Littorella uniflora*), kalužník šruchový (*Peplis portula*) aj. Význačná jsou prameniště a břehy potoků s výskytem zdrojovky hladkosemenné pravé i potoční (*Montia fontana* subsp. *fontana* a *M. fontana* subsp. *amporitana*), kontryhele medvědího (*Alchemilla effusa*) a kontryhele ledvinitého (*Alchemilla reniformis*) aj.

Mykoflóra (makromycety) je v Krušných horách, podobně jako přírodní podmínky, velice rozmanitá. Významnou složku tvoří houby vázané na výskyt vápence (vápenky) a čedičové výchozy. K takovým zástupcům patří ouško horské (*Wynnella silvicola* – jediná současná lokalita v České republice), ouško citronové (*Otidea concinna* – ojedinělý nález, chráněný druh), kališník podobný (*Helvella confusa*), rosolovec červený (*Tremiscus helvelloides*), voskovka hnědožlutá (*Hygrocybe spadicea* – velmi vzácný luční druh), voskovka hořká (*Hygrocybe mucronella*), závojenka plavozelenavá (*Entoloma incanum*), vláknice ověšená (*Inocybe appendiculata*), ryzec Bresadolův (*Lactarius zonarioides* – jediná lokalita na české straně Krušných hor). Ke vzácným druhům starých bučin patří kornatec zápašný (*Gloeohyphochnium analogum* – druh navržený k zákonné ochraně), lesklokorka Pfeifferova (*Ganoderma pfeifferi* – velmi vzácně, jediný nález), liška Friesova (*Cantharellus friesii* – v acidofilních bučinách), helmovka dvojvonná (*Mycena diosma*), strmělka drobnovýtrusá (*Ossicaulis lachnopus*) a další. Na jižních svazích, kde se zachovaly staré doubravy, se nachází pstřeňovec dubový (*Buglossoporus quercinus* – druh navržený k zákonné ochraně). Ve smíšených listnatých hájích zastihneme velice vzácně ohnivec zimní (*Microstoma protractum* – ojedinělá lokalita v Bezručově údolí). V olšínách se nachází chráněná holubinka drobná (*Russula pumila*). Ve smrčinách zastihneme i zvoneček alpský (*Geopyxis alpina*), na rašeliništích se vzácně vyskytuje plaménka rašelíníková (*Gymnopilus fulgens*).

Z **bryoflóry** jsou nejvýznamnější druhy zastoupeny na prameništích, rašeliništích a v rašelinných smrčinách. Z Červeného seznamu se zde vzácně vyskytují játrovky pařezovec křivolistý (*Nowellia carvifolia*) či křížítka Kunzeova (*Schljakovia kunzeana*), z mechů pak bařinatka obrovská (*Calliergon giganteum*), srpnatka fermežová (*Hamatocaulis vernicosus*), bažinník kostrbatý (*Paludella squarrosal*), měřík oválný (*Plagiomnium ellipticum*), měřík sito-zoubkovitý (*Pseudobryum cinclidioides*), měřík kulatoplodý (*Rhizomnium pseudopunctatum*), štírovec závitkolistý (*Scorpidium*

revolvens), rašeliník Lindbergův (*Sphagnum lindbergii* – holarktický druh rašeliníku se subarkticko-subalpinským typem rozšíření, v Krušných horách se vyskytuje pouze na rašeliništi Velké jeřábí jezero, v ČR znám již jen z Krkonoš a Jizerských hor), rašeliník střecholístý (*Sphagnum affine*), rašeliník úzkolístý (*Sphagnum angustifolium*), rašeliník Warnstorfovův (*Sphagnum warnstorffii*), volátka baňatá (*Splachnum ampullaceum*), volátka kulatá (*Splachnum sphaericum*), mrvenka štíhlá (*Tayloria tenuis*) aj. K dalším významným druhům mechorostů patří i druhy vyskytující se na obnažených březích vodních nádrží, např. trhutka Hübenerova (*Riccia huebeneriana* – VN Křimov), a druhy vyskytující se na obnažené mokravé půdě, např. prutník číšovitý (*Bryum turbinatum*), drobnolístek nahý (*Disclium nudum*) aj. Významnou složku tvoří i epifytické druhy rodu šurpek (*Orthotrichum* sp.) a kadeřavec (*Ulota* sp.).

Velmi významnou složku vegetace tvoří říše **hlenky** (*Myxomycota*). Tato část přírody není dosud podrobně prozkoumána. Z dosavadních průzkumů vyplývá, že jen v Bezručově údolí bylo zaznamenáno 57 taxonů hlenek, k významným nálezům patří např. síťovečka pleťová (*Arcyodes incarnata*), řešetovka fialová (*Cribraria violacea*), vlčí mléko kuželovité (*Lycogala conicum*), pěnitka bílá (*Mucilago crustacea*), rozvorka červovitá (*Perichaena vermicularis*), vápenatka dvoukrytá (*Physarum bitectum*), vápenatka dvoulobá (*Physarum bivalve*), vápenatka sp. (*Physarum luteolum*).

Vzácné **lišejníky** jsou často vázány na stanoviště, jako jsou rudné haldy a pozůstatky hornické činnosti (odvaly starých dolů, staré stavby a areály na zpracování hornin atp.). Významná jsou i vřesoviště a obnažené skalní výchozy, staré stavby atd. Vzácné epifytické druhy jsou vázány na staré lesní kontinuální porosty, ale jsou také indikátory prostředí, např. provazovky (rod *Usnea* sp. více druhů, např. *Usnea glabrescens*, *Usnea diplotypus*, *Usnea lapponica*, *Usnea subfloridiana*, *Usnea scabrata* aj.), stužkovce (rod *Ramalina* sp.), vousatec hnědavý (*Bryoria fuscescens*), větvičnick článkovaný (*Evernia divaricata*), terčovka pohárkatá (*Pleurosticta acetabulum*), terčovka dřípatá (*Melanohalea laciniatula* – jediná lokalita v severozápadních Čechách). Na rudných haldách se vyskytují druhy v České republice ohrožené až kriticky ohrožené, a to jak na zrudnělých kamenech, tak na vřesovištích, která se na haldách často vyskytují. Jedná se například o pevnokmínek horský (*Stereocaulon alpinum*), pevnokmínek kloboukatý, (*Stereocaulon pileatum*), pevnokmínek nahloučený (*Stereocaulon condensatum*), mapovník práškovitý (*Rhizocarpon ridescens*), mapovník Oederův (*Rhizocarpon oederi*), drobnovýtruska rezavá (*Acarospora sinopica*), drobnovýtruska sp. (*Acarospora rugulosa*), mistička Handelova (*Lecanora handelii*), mistička Gislerova (*Lecanora gisleriana*) a šálečka rezavá (*Lecidea sinopica*). Z lišejníků vřesovišť se jedná například pupenec bradavičnatý (*Pycnothelia papillaria*) nebo malohubka laločnatá (*Baeomyces placophyllus* – v současnosti je známá pouze ze dvou lokalit v ČR), puklérka vřesovištní (*Cetraria ericetorum*) aj. V areálech starých opuštěných dolů se nachází jak vzácnější druhy otevřených kyselých stanovišť, například dutohlávka olysávající (*Cladonia scabriuscula*), tak i ohrožené vápnomilné lišejníky, jako je terčoplodek houbovitý (*Solorina phongiosa* – v ČR velmi vzácný pionýrský druh, který je v Krušnohoří vázaný na zbytky staveb). Najdeme tu ale i panárii kustřebkovitou (*Protopannaria pezizoides*), která kromě Krušných hor aktuálně roste jenom na Hrubém Jeseníku a v Povydří. Ohrožené až kriticky ohrožené druhy rostou na silikátových a ultrabazických skalách v Krušných horách: pevnokmínek skalní (*Stereocaulon saxatile*), krevnatec věterní (*Ophioparma ventosa*), drobnovýtruska žlutolesklá (*Pleopsidium chlorophanum*).

Fauna – bezobratlí

Krušné hory patří rozlohou 1607 km² mezi největší pohoří České republiky. Z pohledu bezobratlých jde o jedno z nejcennějších území u nás, a to především díky pestrosti

biotopů a také rozdílné nadmořské výšce, která se na úpatí pohybuje kolem 300 až 400 metrů, naopak nejvyšší vrchol Klínovec dosahuje výšky 1244 metrů. Na území Krušných hor se vyskytují rozsáhlá rašeliniště, horské květnaté louky, nivy potoků, klimaxové smrčiny, smíšené a suťové lesy, inverzní údolí a také nejcennější bučiny na našem území. Jedna z nich se nachází v NPR Jezerka, kde bylo zjištěno více než 250 druhů saproxylických brouků, tedy druhů vázaných na dřevo nebo odumřelou dřevní hmotu. Z nejzajímavějších druhů brouků krušnohorských bučin můžeme zmínit například kovaříka fialového (*Limoniscus violaceus*), který patří mezi evropsky chráněné druhy. Tento druh se vyskytuje pouze na několika málo místech v Čechách, a to především v Krušných horách v okolí Mostu a Chomutova, a také na Křivoklátsku. Dále krušnohorské bučiny obývají vzácní brouci jako například tesařík *Stictoleptura erythroptera* nebo zástupci dřevomilů (Eucnemidae), z nichž můžeme jmenovat druhy *Eucnemis capucina*, *Hylis cariniceps*, *H. foveicollis*, *H. olexai*, *Microrhagus lepidus* nebo velmi vzácný *Xylophilus corticalis*. Tyto druhy jsou často uváděny jako pralesní relikty a vyskytují se na lokalitách, kde je kontinuálně zajištěn dostatek odumřelé dřevní hmoty, ve které se vyvíjejí jejich larvy. Ze zvláště chráněných druhů zde žije páchník *Osmoderma barnabita*. Z dalších významnějších a vzácných druhů saproxylických brouků žijících v bučinách, jsou to například *Oxyaemus cylindricus* z čeledi Bothrideridae, kovaříci *Ampedus cinnaberinus*, *Denticollis rubens* a *Ischnodes sanquinicollis*, *Laemophloeus kraussi* z čeledi Laemophloeidae, *Erotides cosnardi* z čeledi Lycidae, *Melandrya caraboides* a *Phloiotrya tenuis* z čeledi Melandryidae, potěmník *Prionychus melanarius*, nebo druhy *Synchita separanda*, *S. undata* a *S. variegata* z čeledi Zopheridae. Velmi zajímaví jsou brouci vázaní na stromové dutiny. Jde především o reliktní drabčičky *Hesperus rufipennis*, *Quedius truncicola*, *Q. brevicornis* nebo mršníka *Margarinotus merdarius*. Tyto druhy vyhledávají dutiny s vlhkým trouchem a jsou velmi často ohroženy kácením a likvidací přestárých stromů.

Na úpatí, a také v nižších partiích Krušných hor, se na několika místech můžeme setkat s doubravami nebo smíšenými lesy s převahou dubu. Na staré duby je vázána celá řada vzácných druhů. Žijí zde zvláště chráněné druhy jako zdobenec proměnlivý (*Gnorimus variabilis*), páchník *Osmoderma barnabita* a také roháč obecný (*Lucanus cervus*), jehož larvám poskytují staré pařezy a odumřelé stromy vhodné místo pro vývoj. Žije zde i jeho nejmenší příbuzný, velmi vzácný roháček *Aesalus scarabaeoides*, který dává přednost padlým kmenům dubů napadeným červenou hnilobou. Z dalších významných brouků se v dutinách starých odumírajících dubů vyskytuje potěmník *Tenebrio opacus*, který patří na území Čech mezi vzácné a velmi lokální druhy. V doubravách se také lze setkat se vzácnými brouky, jako jsou například lesák *Pediacus depressus*, lenec *Hypulus quercinus*, kovaříci *Ampedus sinuatus*, *A. praeustus*, *Quasimus minutissimus* a *Stenagostus rhombeus*, potěmníci *Corticeus fasciatus*, *Mycetochara maura* a *Pentaphyllus testaceus* nebo druh *Pycnomerus terebrans* z čeledi Zopheridae.

Na příkrých svazích Krušných hor se velmi často setkáme se suťovými lesy, ve kterých se nachází větší či menší suťová pole nebo dokonce velká kamenná moře, jak je tomu například na Hadí hoře nedaleko Jáchymova. Suť zde poskytuje útočiště celé řadě specializovaných živočichů, kteří se přizpůsobili životu v naprosté tmě a stálých mikroklimatických podmínkách. Jde například o střevlíčka *Leistus montanus kultianus*, který žije na vrchu Tisovec u Kraslic nebo v NPR Jezerka nedaleko Chomutova. Velmi vzácně se v Krušných horách můžeme setkat s ohroženým střevlíkem nepravidelným (*Carabus irregularis*), který je typickým obyvatelem suťových lesů. Mezi nejvýznamnější druhy suťových lesů patří nově popsáný druh kovaříka *Anostirus bohemicus*, který má v Krušných horách nejsilnější populaci v rámci celé ČR, a také kovařík *Cardiophorus atramentarius*, jenž je v České republice znám pouze z několika lokalit, včetně NPR Jezerka. Mezi opravdové rarity patří drobný pavouk plachetnatka suťová (*Wubanoidea*

uralensis lithodytes), známá z kamenného moře na Hadí hoře. Mezi další zajímavé druhy pavouků suťových polí se řadí vzácná plachetnatka Rosenhauerova (*Porrhomma rosenhaueri*), pavučenka tenkozobá (*Micrargus apertus*), mysmena horská (*Trogloneta granulum*) nebo nápadný, avšak vzácný slíďák ostnonohý (*Acantholycosa norvegica sudetica*). V Bezručově údolí a také v údolí vodní nádrže Jirkov, žije v blízkosti sutí velmi vzácná skákavka hladká (*Neon levis*), která je známa v Čechách pouze z Krušných hor a Křivoklátska. Nové poznatky jsou v současnosti k dispozici i z hlediska výskytu dalších zástupců řádu pavouků. V NPR Jezerka byly zjištěny vzácné druhy jako např. nová lokalita (jedna ze dvou v ČR) kriticky ohrožené plachetnatky sosnové (*Piniphantes pinicola*), dále zde byl na ploškách skalních stepí zjištěn i sklípkánek hnědý (*Atypus affinis*), který je zatím znám z Krušných hor pouze z této lokality.

Velmi specifickou faunu bezobratlých hostí krušnohorská rašeliniště, která byla zapsána do seznamu významných mokřadů dle Ramsarské úmluvy z roku 1971. Žije zde například kriticky ohrožený střevlík Ménétriesův (*Carabus menetriesi pacholei*), který je znám pouze z Krušných hor, Slavkovského lesa, Českého lesa, Šumavy a Novohradských hor. Tento druh obývá ta nejvlhčí místa s porosty rašeliníku (*Sphagnum* sp.). Mezi opravdové rarity patří kriticky ohrožený střevlík lesklý (*Carabus nitens*), který je recentně znám pouze z Krušných hor, kde obývá otevřené plochy s vřesem na rašeliništích a jejich nejbližším okolí. V minulosti zde býval poměrně hojný, avšak díky zarůstání volných ploch travinami, dopadu klimatických změn (zvyšování teplot) a také neuváženým a protizákonným sběrem amatérskými entomology, se stává stále vzácnějším. Z dalších vzácnějších brouků, kteří obývají rašeliniště, jmenujme například drabčíky *Atheta arctica*, *A. fallaciosa*, *A. gyllenhalii*, *Gymnusa brevicollis*, *G. variegata*, *Olophrum rotundicolle*, *Stenus kiesenwetteri*, *S. oscillator*, *S. subdepressus*, střevlíčky *Agonum ericeti*, *Bembidion humerale*, *Patrobus assimilis* a *Trechus rivularis*, potápníka *Rhantus suturellus*, skrytě žijícího nosatce *Notaris aethiops* nebo koprofilního vodomila *Cercyon alpinus*. Z pavouků se na rašeliništích setkáme například se vzácnou skákavkou rašelinnou (*Heliophanus dampfi*), příčnatkou tmavou (*Iberina difficilis*), slíďákem rašeliništním (*Piratula uliginosa*) nebo slíďákem rašelinným (*Pardosa sphagnicola*). Nesmíme zapomenout ani na vodní plochy, kde žije velmi zajímavá fauna vážek. Asi nejvzácnějšími zástupci jsou ohrožené šídlo rašelinné (*Aeshna subarctica*) a vážka čárkovaná (*Leucorrhinia dubia*). Rašeliniště jsou domovem i několika významných druhů motýlů. Asi nejznámějším z nich je silně ohrožený žluťásek borůvkový (*Colias palaeno*), který se vyvíjí pouze na vlochyni bahenní (*Vaccinium uliginosum*). Stejný druh rostliny využívá ke svému vývoji i vzácný modrásek stříbroskrvný (*Plebejus optilete*). Dalším vzácným a faunisticky významným druhem, který žije na rašeliništích, je perleťovec severní (*Boloria aquilonaris*). Tento druh se vyvíjí na klikvě bahenní (*Vaccinium oxycoccos*) a na našem území se vyskytuje pouze v západních a jižních Čechách.

Mezi další významné druhy brouků Krušných hor patří tesařík *Brachyta interrogationis*, jenž je recentně znám pouze z tohoto pohoří a také Doupovských hor. Jde o horský druh, jehož larvy se vyvíjejí v kořenech kakostu lesního (*Geranium sylvaticum*). Společně s ním se na horských loukách můžeme setkat i se vzácnými kovaříky *Aplotarsus angustulus* a *Orithales serraticornis*. Pozoruhodný je nález kovaříka *Oedostethus quadripustulatus*, který byl nalezen v nadmořské výšce 900 m n. m. Tento druh téměř výhradně obývá okolí nížinných řek. Z lučních druhů stojí také za zmínku páteříčci *Cratosilis denticollis* a *Malthodes guttifer*. Řada vzácných druhů žije i v údolích, z nichž asi nejznámější je Bezručovo údolí u Chomutova. Na nivních loukách se zde vyskytuje jak modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*), tak modrásek očkovaný (*Maculinea teleius*), jejichž housenky se vyvíjejí na krvavci totenu (*Sanguisorba officinalis*). Lokalita je také významná výskytem několika druhů bezkřídlých nosatců

z podčeledi Cryptorhynchinae, které patří mezi reliktní druhy, a jsou vázány na původní lesní porosty. Mezi ty nejvzácnější patří *Kykliaocalles navieresi*, který se vyskytuje pouze na severozápadě Čech s těžištěm výskytu v Krušných horách, resp. Bezručově údolí. Dále jsou to *Kykliaocalles pyrenaicus*, *Acalles camelus*, *A. fallax* a *Echinodera hypocrita*. Z dalších významnějších druhů brouků jmenujme například kovaříky *Ampedus elegantulus* a *Brachygonus megerlei*, žijící v zachovalých lesních porostech nebo střívlíčky *Trechoblemus micros* a *Trechus rubens*, kteří vyhledávají velmi vlhká stanoviště, jako jsou nivy potoků, bažiny nebo okraje lesních tůní. Velmi bohatá je fauna drabčíkovitých brouků, z nichž stojí za zmínku například druhy *Euryusa coarctata*, *Lomechusoides strumosus*, *Maurachelia pilosicollis*, *Olophrum consimile*, *Plectophloeus fleischeri* nebo *Schistoglossa viduata*. Kromě již zmíněných druhů pavouků vázaných na rašeliniště nebo sutě, žijí v Krušných horách i další významné a velmi vzácné druhy, jako například snovačka kuželová (*Achaeridion conigerum*), snovačka červenonohá (*Dipoena erythropus*), snovačka nezdobná (*Phycosoma inornatum*), snovačka Bösenbergova (*Theridion boesenbergi*) nebo skákavka Thorellova (*Talavera thorelli*). Krušnohorské louky a okraje lesů obývají i zajímavé a vzácné druhy motýlů. Jsou to například drobný motýl obaleč stříbřitý (*Eana argentana*), osenice pampelišková (*Chersotis cuprea*), ohniváček modroleký (*Lycaena hippothoe*) nebo zvláště chráněný bělopásek topolový (*Limenitis populi*).

Významnou skupinou bezobratlých jsou i lesní plži, které reprezentuje především kriticky ohrožený vřetenec horský (*Pseudofusus varians*), který je znám celkem z 5 lokalit Krušných hor – PP Buky na Bouřňáku, PR Domaslavické údolí, PR Vlčí důl pod Stropníkem, porost východně od Českého Jiřetína a údolí Lomského potoka. V NPR Jezerka byly zaznamenány v ČR nehojně druhy jako hrotice obrácená (*Balea perversa*) nebonehojná zuboústka sametová (*Causa holosericea*).

Fauna – obratlovci

Území navrhované CHKO Krušné hory zahrnuje dvě vegetačně a v návaznosti na to i faunisticky odlišné části (fytogeografické okresy, respektive faunistické obvody). Jsou to Krušné hory, které mají horský ráz a spadají sem vyšší partie svahů a vrcholová „plošina“ pohoří, a Krušnohorské podhůří zahrnující nižší části zlomového svahu, které se již řadí do mezofytika.

Pro faunu vlastních Krušných hor jsou charakteristické druhy s boreo-montánním typem rozšíření, vázané na přirozené smrkové lesy. Druhy jako křivka obecná (*Loxia curvirostris*), ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) nebo sýc rousný (*Aegolius funereus*), jsou zde rozšířeny ve vhodných biotopech v podstatě plošně. Výskyt kosa horského (*Turdus torquatus*) byl vždy spíše ostrůvkovitý, nejvíc záznamů pochází z okolí Božího Daru a Klínovce, Nového Města u Mikulova a Hory Sv. Šebestiána. Dnes je omezen na nejvyšší partie, hnízdění je vzácné a zdokumentované pouze u Božího Daru a vrcholu Klínovce. Rozšíření datlíka tříprstého (*Picoides tridactylus*), je zatím vázáno především do západní části pohoří. Poprvé byl v Krušných horách pozorován na počátku tisíciletí v oblasti Klínovce, později přibýly nálezy v oblasti Božídarského rašeliniště a Rolavských vrchovišť. V roce 2015 byl zjištěn na Novoveském rašeliništi a v roce 2020 na rašeliništi Polském, pravděpodobně se tedy šíří i směrem na východ. Náš nejmenší lesní kur, jeřábek lesní (*Tetrastes bonasia*) byl v Krušných horách zaznamenán až po roce 2000. Ojedinelá pozorování pocházejí z okolí Flájské přehrady a Mezihorského vrchu. Více záznamů, zejména v posledních letech, je z oblasti Klínovce a komplexu Božídarských rašelinišť. Výskyt tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) je již bohužel minulostí. Poslední ojedinelý záznam z Rolavských vrchovišť pochází z roku 2010.

Rozvolněné lesní porosty, rozsáhlé plochy vrchovišť a vřesovišť, pastviny a louky se soliterními stromy poskytují životní prostor v současnosti největší populaci tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*) v České republice – v roce 2023 zde bylo zaznamenáno přes 120 tokajících kohoutů. K rozvoji populace tetřívka v nedávné minulosti poněkud paradoxně přispěly podmáčené a otevřené plochy imisních holin ve východním Krušnohoří. K jeho ochraně byly vyhlášeny ptačí oblasti Novodomské rašeliniště – Kovářská a Východní Krušné hory. Nicméně s postupující obnovou lesa a zřejmě i v souvislosti s výstavbou VTE zde tetřívků v poslední době značně ubývá. Subpopulace v západním Krušnohoří se prozatím zdá být stabilní, výskyt ve střední a východní části pohoří je však ohrožen a početnost se v posledních letech dramaticky snižuje.

Mezi další typické představitele fauny vřesovišť a lučních enkláv s roztroušenými dřevinami a rozvalinami opuštěných stavení patří ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*), zmije obecná (*Vipera berus*), ťuhák šedý (*Lanius excubitor*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) a v posledních letech pronikl na hřeben Krušných hor také strnad luční (*Emberiza calandra*). Vlhčí a podmáčené louky preferuje chřástal polní (*Crex crex*) a bekasina otavní (*Gallinago gallinago*). Stále častější, nejen během tahu, ale i v hnízdní době, jsou záznamy jeřábů popelavých (*Grus grus*). Naopak nepřiliš častá jsou pozorování hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*), nejvíce se jich koncentruje do luk a vřesovišť v okolí Božího Daru a Moldavy. Zajímavostí některých krušnohorských údolí je hnízdní výskyt budníčka zeleného (*Phylloscopus trochiloides*) a v posledních letech dokonce hnízdění konipasa citrónového (*Motacilla citreola*) na březích Rolavy. Významnou skupinou jsou dravci, početně se vyskytuje například luňák červený (*Milvus milvus*), naopak vzácně bývá zastižen ostříž lesní (*Falco subbuteo*) nebo moták pilich (*Circus cyaneus*). Očekává se potvrzení hnízdění sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), naopak hnízdění orla mořského (*Haliaeetus albicilla*) již bylo, byť prozatím ojediněle, zaznamenáno.

Typická fauna savců Krušných hor, na rozdíl od ptáků, mnoho druhů specifických svým rozšířením nezahrnuje. Vyloženě horské druhy, jako rejsek horský (*Sorex alpinus*) nebo myšivka horská (*Sicista betulina*), zde na rozdíl od Šumavy a Krkonoš chybí. Běžná fauna drobných savců je reprezentována zejména rejskem obecným (*Sorex araneus*) a rejskem malým (*S. minutus*), okolo vodních toků je celkem častý rejsec vodní (*Neomys fodiens*). Záznamy rejsce menšího (*N. milleri*) nejsou obvyklé a jsou řídké roztroušené v celé oblasti. Především ve vazbě na antropogenní biotopy ojediněle proniká i vysoko na krušnohorský hřeben (Přebuz, Horní Blatná) bělozubka bělobřichá (*Crocidura leucodon*). Typické drobné hlodavce reprezentuje především norník rudý (*Clethrionomys glareolus*), myšice lesní se (*Apodemus flavicollis*) v otevřenější krajině objevuje i spolu s myšicí křovinnou (*A. sylvaticus*). Pro neudržované luční porosty a luční nivy je charakteristický výskyt hraboše mokřadního (*Microtus agrestis*), jen vzácně se zde vyskytuje myška drobná (*Micromys minutus*). Významným reliktem skalnatých biotopů v rozvolněných lesních porostech je kriticky ohrožený plch zahradní (*Eliomys quercinus*), který však byl v posledních přinejmenším pětadvaceti letech zaznamenán pouze v okolí Horní Blatné. Na početné populace velkých savců, jelena lesního (*Cervus elaphus*), srnce obecného (*Capreolus capreolus*) a prasete divokého (*Sus scrofa*) je vázán nyní již stabilní výskyt vlka (*Canis lupus*). Rys ostrovid (*Lynx lynx*) se naproti tomu objevuje jen vzácně, především ve střední a západní části hor, a jeho výskyt prozatím nelze považovat za trvalý. Vzhledem k probíhajícím reintrodukčním projektům na Saské straně hor však lze, minimálně v krátkodobém horizontu, předpokládat častější výskyt.

Osobitým prostředím Krušných hor jsou stará důlní díla, jejichž každoroční kontroly poskytují množství údajů o výskytu letounů. Mezi nejčastěji zaznamenávané druhy patří netopýr velký (*Myotis myotis*), n. vodní (*M. daubentonii*), n. řasnatý (*M. nattereri*), n.

vousatý (*M. mystacinus*) a velmi podobný n. Brandtův (*M. brandtii*). Nepočetnými, ale pravidelně zaznamenávanými druhy, jsou n. severní (*Eptesicus nilssonii*), n. velkouchý (*M. bechsteini*) a ve východní části hor také vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*). Nově se vzácně objevuje i netopýr brvitý (*M. emarginatus*). Jednotlivé exempláře hojněho netopýra ušatého (*Plecotus auritus*) nejsou vázány pouze na důlní díla, často bývají nalézány i ve sklepech, které se zachovaly pod ruinami opuštěných domů. O nadregionálním významu historických krušnohorských dolů pro zimování netopýrů svědčí i opakované nálezy kroužkovaných netopýrů velkých z hloubi českého vnitrozemí nebo až ze Severoněmecké nížiny.

Především menší vodní nádrže využívají ke svému rozmnožování obojživelníci: čolek horský (*Ichthyosaura alpestris*), č. obecný (*Lissotriton vulgaris*) a skokan hnědý (*Rana temporaria*). Oblast mezi Luby a Kraslicemi je jediným místem, kde se na území ČR vyskytuje západoevropský druh čolka – čolek hranatý (*Lissotriton helveticus*). Území navrhované CHKO však bohužel jeho výskyt těsně míjí.

Rybí obsádka horských chladných a živinami chudých bystřin není sama o sobě příliš pestrá, v minulosti byla nadto opakovaně poškozována toxickými výluhy ze zpracování rud a část toků je dosud značně nešetrným způsobem využívána pro energetické účely. V tocích tedy, pokud se tam ryby vyskytují, dominuje pstruh obecný (*Salmo trutta*) popřípadě introdukovaný siven americký (*Salvelinus fontinalis*). Jen vzácně se vyskytuje vranka obecná (*Cottus gobio*) nebo mřenka mramorovaná (*Barbatula barbatula*). Na Flájském a Moldavském potoce dokonce i mihule potoční (*Lampetra planeri*). Zejména v přehradních nádržích (Myslivny na Černé) a některých neobhospodařovaných důlních rybnících (Rudné, Eduard u Jáchymova) se vyskytují vitální populace střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*).

Fauna Krušnohorského podhůří, tedy v podstatě nižších částí k jihovýchodu orientovaného slunného zlomového svahu, je typická průnikem teplomilných prvků z podhorských pánví. Zejména to platí o střední a východní části Krušných hor, ale i západní části na kontaktu s Doupovskými horami. Významnými druhy zdejších zachovalých listnatých lesů jsou například slepýš křehký (*Anguis fragilis*), lejsek malý (*Ficedula parva*), holub doupňák (*Columba oenas*), strakapoud prostřední (*Dendrocoptes medius*), žluna šedá (*Picus canus*), netopýr černý (*Barbastella barbastellus*) nebo plch velký (*Glis glis*). Bučiny jsou také typickým hnízdním biotopem čápa černého (*Ciconia nigra*), který zaletuje lovit i do vrcholových partií hor.

Hluboká údolí, kde jsou vodní toky často doprovázeny kamennými sutěmi, jsou oblíbeným stanovištěm mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*). Hojnější je především ve východní části pohoří, směrem na západ jeho výskyt ostrůvkovitě vyznívá až do údolí Svatavy. Významným reliktem území navrhované CHKO je náš největší had – užovka stromová (*Zamenis longissimus*), která přežila v mikroklimaticky příznivém údolí Ohře na patě Krušných a Doupovských hor z dob tzv. Atlantského klimatického optima před přibližně 6 000 lety.

Seznam použité literatury

Atelier T-plan, s. r. o. (2019): Územní studie Krušné hory – Ústecký kraj

Albrechtová J., Kupková L., Campbell Petya K.E. a kol. (2017): Metody hodnocení fyziologického stavu smrkových porostů. Případové studie sledování vývoje stavu smrkových porostů v Krušných horách v letech 1998-2013. – Česká geografická společnost, Praha, 402p.

Czudek T. (1965): Krušnohorská soustava. In: Demek J. (ed.): Geomorfologie Českých zemí. Nakladatelství ČSAV, Praha, p.61-84.

Czudek T. (2005): Vývoj reliéfu krajiny České republiky v kvartéru. – Moravské zemské muzeum, Brno, 238 p.

Demek J., Mackovčín P. (eds.) (2006): Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR. – AOPK ČR, Brno.

DOHNAL Z. (1965): Československá rašeliniště a slatiniště. - Praha.

Hejkal J., Havalová A., Michálek J (eds.) (2007): - Příroda Kraslicka 1. Přírodovědný sborník Kraslicka. – Nakladatelství Jan Farkač, Praha, 134 p.

Hejkal J., Matějů J., Michálek J., Prokop V., Rojík P., Sychra J. (eds.) (2017): Příroda Kraslicka 4. Přírodovědný sborník Kraslicka. – Nakladatelství Jan Farkač, Praha, 123 p.

Hejkal J., Michálek J., Prokop V., Rakovič M, Rojík P. (eds.) (2009): Příroda Kraslicka 2. Přírodovědný sborník Kraslicka. – Nakladatelství Jan Farkač, Praha, 174 p.

Hejkal J., Michálek J., Prokop V., Rakovič M, Rojík P. (eds.) (2011): Příroda Kraslicka 3. Přírodovědný sborník Kraslicka. – Nakladatelství Jan Farkač, Praha, 155 p.

Hošek J., Hanslian D., Štekl J. (2009): Průměrná rychlost větru podle světových stran (1993-2003). In: Hrnčiarová T., Mackovčín P., Zvara I. A kol. (eds.): Atlas krajiny ČR. – MŽP, Praha, VÚKOZ, Průhonice, p.103.

Janík T. a kol. (2022): výstupy z projektu Monitoring krajiny – CHKO Krušné hory (potenciál), VÚKOZ, Průhonice

Janík T. a kol. (2023): výstupy z projektu Ochrana – prioritizace – antropogenní transformace – CHKO Krušné hory, VÚKOZ, Průhonice

Karel T., Kratochvílová A. (eds.) (2013): Národní památkový ústav Locket, 232 p.

Keller, V., Herrando, S., Voříšek, P., Franch, M., Kipson, M., Milanesi, P., Martí, D., Anton, M., Klvaňová, A., Kalyakin, M.V., Bauer, H.-G. & Foppen, R.P.B. (2020). European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona

Komrska L. a kol. (2019): Územní studie krajiny pro správní obvod ORP Chomutov

Komrska L. a kol. (2019): Územní studie krajiny pro správní obvod ORP Litvínov

Komrska L. a kol. (2019): Územní studie krajiny pro správní obvod ORP Ústí nad Labem

Kubát K., Müller F., Müller R., Pollakis J., Machová I. (2021): Hornické biotopy na české a saské straně Krušných hor. – CDSM.cz, Ústí nad Labem, 154 p.

Matějů J. Holub M. (2019): Ryby a mihule Karlovarského kraje. – Karlovarský kraj, Karlovy Vary, 136 p.

Matějů J., Zavadil V., Tájek P. Musilová R., Melichar V. (2015): Obojživelníci a plazi Karlovarského kraje. 2. vydání – Karlovarský kraj, Karlovy Vary, 136 p.

Melichar V., Krása P., Tájek P. (2015): Zvláště chráněné rostliny Karlovarského kraje. 2. vydání – Karlovarský kraj, Karlovy Vary, 108 p.

Melichar V., Krása P. (2017): Krušné hory: obecné přírodovědné a historické charakteristiky. In: Albrechtová J., Kupková L. Campbell Petya K. E. a kol.: Metody hodnocení fyziologického stavu smrkových porostů. Případové studie sledování vývoje stavu smrkových porostů v Krušných horách v letech 1998-2013. – Česká geografická společnost, Praha, p.43-56.

Míchal I. (1992): Ekologická stabilita, Veronica, Brno, 243 p.

Mikšíček P. (2009): Znovuobjevené Krušnohoří. – Služby Boží Dar, s.r.o., Boží dar, 670 p.

Müller F., Kubát K. (eds.) (2013): Vzácné rostliny Krušných hor – situace v Čechách a v Sasku. – CDSM.cz, Ústí nad Labem, 250 p.

ONDRÁČEK Č. (1993): Zhodnocení současného stavu vegetace rašelinišť okresu Chomutov a Most z hlediska jejich navrhované ochrany. - Ms. /depon. in Okr. muzeum Chomutov/.

Ondráček Č. et al. (2003): Monitorování změn vegetace a populací zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů v NPR Novodomské rašeliniště. – Ms.

Ondráček, Čestmír, ed. Ohrožené rostliny Ústeckého kraje: červený seznam květeny Ústeckého kraje a komentáře k vybraným taxonům. Ústí nad Labem: Ústecký kraj, 2019. 223 stran.

Rojík P. (2000): Historie cínového hornictví v Krušných horách. – Okresní muzeum a knihovna Sokolov, 232 p.

Rojík P. (2011): Nerostné bohatství Krušnohoří a jeho využití v průběhu věků. – Regionální sdružení DIALOG, 52 p.

Rojík P. (2015): Geologie a nerostné bohatství Karlovarského kraje. – Karlovarský kraj, Karlovy Vary, 196 p.

Slodičák M., Balcar V., Novák J., Šrámek V a kol. (2008): Lesnické hospodaření v Krušných horách. – Lesy České republiky, s.p., Hradec Králové, 480 p.

Šmíd Z. (2005): Cejch. – Olympia, Praha.

Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I., Telenský T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014 – 2017. Praha, Aventinum.

Tájek P., Bufka L., Tájková P., Matějů J., Horáček D. (2011): Fauna netopýrů západních Krušných hor: nálezy z let 2004-2011. – Vespertilio 15, p.101–120.

Tájek P., Matějů J., Melichar V., Chochel M., Krása P. (2023): Zvláště chráněná území Karlovarského kraje. – Karlovarský kraj, Karlovy Vary, 312 p.

Urban M. (2015): Boží Dar a jeho nejen hornická minulost. – FORNICA GRAPHICS, Boží Dar, 124 p.

Urban M. (2021): Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, Aktualizace Management Planu pro českou část statku na období 2022 – 2026

Věstník právních předpisů Ústeckého kraje (ročník 2006, částka 5) – Nařízení Ústeckého kraje o přírodním parku Loučenská hornatina

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i. (2007): Lesnické hospodaření v imisní oblasti Krušných hor, souhrn projektu, 21 p.

Walczak C., Machová I., Müller F., Kubát K. (2021): Agrární valy a terasy na české a saské straně Krušných hor. – CDSM.cz. Ústí nad Labem, 140 p.

Inventarizační průzkumy a monitoring

Bašta J., Kaláb J. & Moravec P. (2002): Distribution and ecology of *Epaphius rivularis* (Coleoptera: Carabidae) in the Czech Republic. (Rozšíření a ekologie druhu *Epaphius rivularis* (Coleoptera: Carabidae) na území České republiky). – *Klapalekiana* 38: 163–171.

Benedikt S. (2005): Inventarizační průzkum brouků (Coleoptera) NPR Velké Jeřábí jezero, NPR Velký močál a připravované NPR Rolavská vrchoviště. – Ms., 13 pp. [depon. in: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha]

Berkovec M. (2005): Inventarizační průzkum NPR Velké jeřábí jezero z oboru zoologie – denní motýli (Lepidoptera). – Ms., 5 pp. [depon. in: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha]

Buchar J. & Hajer J. (1999): Arachnofauna navržené přírodní rezervace "Prameniště Chomutovky". – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 20–21 (1998–1999): 23–32.

Buchar J. & Hajer J. (2000): Arachnofauna přírodní rezervace Polské rašeliniště (Boh. bor. occ.). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 22 (2000): 19–27.

Buchar J. & Hajer J. (2010): Pavouci Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště (Boh. bor. occ.). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 31 (2009): 3–21.

Čížek O. & Marhoul P. (eds.), Bogusch P., Boukal D., Peltanová A., Kadlec T., Krásenský P., Kubcová L., Vodka Š. & Waldhauser M. (2011): Inventarizační zoologický průzkum vybraných skupin bezobratlých v evropsky významné lokalitě Na loučkách. – Ms., 136 pp. [depon. in: Krajský úřad Ústeckého kraje]

Čížek O. & Marhoul P. (eds.), Bogusch P., Boukal D., Peltanová A., Kadlec T., Krásenský P., Kubcová L. & Vodka Š. (2011): Inventarizační zoologický průzkum vybraných skupin bezobratlých v evropsky významné lokalitě Bezručovo údolí. – Ms., 176 pp. [depon. in: Krajský úřad Ústeckého kraje]

Čížek O. & Marhoul P. (2019): *Denní motýli v Ústeckém kraji. Síťový atlas rozšíření*. – Ústecký kraj, Ústí nad Labem, 403 pp.

Hejkal J. (2005): Stručný přehled zvláště chráněných, ohrožených a vzácných druhů lišejníků, rostlin a živočichů ve správním obvodu Městského úřadu Kraslice – obce s rozšířenou působností. Pp. 79–85. In: Hejkal J., Michálek J. et Roškotová J. (eds): Ochrana přírody a krajiny se zaměřením na Kraslicko. – Sborník příspěvků k regionálnímu semináři. Městský úřad Kraslice a Krajské muzeum Sokolov, Kraslice, 86 pp.

Hejkal J. (2005): Střevlíkovití brouci Kraslicka. Pp. 65–69. In: Hejkal J., Michálek J. et Roškotová J. (eds): Ochrana přírody a krajiny se zaměřením na Kraslicko. – Sborník příspěvků k regionálnímu semináři. Městský úřad Kraslice a Krajské muzeum Sokolov, Kraslice, 86 pp.

Hejkal J. (2017): Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) suchých vřesovišť v okolí města Kraslic v západních Čechách. – *Západočeské entomologické listy*, 8: 40–54.

Hejkal J. (2020): Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) údolních niv Kraslicka (západní Čechy). – *Západočeské entomologické listy*, 11: 65–83.

Hejkal J. (2020): Zajímaví brouci západní části Krušných hor. – *Měsíčník Krušné hory – Západ*, 9 (11): 14–15.

Hejkal J. (2021): Nález střevlíčka *Leistus montanus* na vrchu Tisovec u Kraslic. – *Arnika, Mariánské Lázně*, 2021 (2): 30–31.

Hejkal J., Prokop J. & Pávek K. (2017): Inventarizační průzkum brouků (Coleoptera) Velké podkrušnohorské výsypky v roce 2017. – Ms., 19 pp. [depon. in: Spolek Ametyst, Plzeň]

Hejkal J. & Vitner J. (2013): Drabčik huňatý nalezen na Kraslicku. – *Arnika, Mariánské Lázně*, 2013 (1): 13.

Kocourek P., Flasarová M. & Flasar I. (2000): Příspěvky k faunistice mnohonožek (Diplopoda) severozápadních Čech. III. – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 22 (2000): 33–40.

Kocourek P., Dolejš P. & Kovaříková A. (2023): Atlas rozšíření mnohonožek v České republice. Atlas of the Millipedes of the Czech Republic. – Vydalo Národní muzeum Praha, 151 pp.

Konvička M. (2005): Inventarizační průzkum motýlů v NPR Božídarské rašeliniště. – Ms., 8 pp. [depon. in: Správa CHKO Slavkovský les]

Král D. (2014): Inventarizační průzkum vodních brouků v NPR Božídarské rašeliniště. – Ms., 10 pp. [depon. in: Správa CHKO Slavkovský les, Karlovy Vary]

Krásenský P. (2000): Entomologický průzkum brouků (Coleoptera) PR Buky nad Kameničkou. – Ms., 11 pp. [depon. in: Městský úřad Chomutov]

Krásenský P. (2000): Entomologický průzkum brouků (Coleoptera) PP Hradiště u Černovic. – Ms., 13 pp. [depon. in: Městský úřad Chomutov]

Krásenský P. (2001): Entomologický průzkum brouků (Coleoptera) PP Lokalita břízy ojcovské u Volyně. – Ms., 13 pp. [depon. in: Městský úřad Chomutov]

Krásenský P. (2002): *Faunistický průzkum brouků (Coleoptera) vrch Mědník*. – Ms., 10 pp. [depon. in: Městský úřad Chomutov]

Krásenský P. (2003): Výsledky entomologického průzkumu vybraných skupin brouků (Coleoptera) na lokalitě PR Horská louka u Háje. – *Fauna Bohemiae Septentrionalis*, Ústí nad Labem, 28: 163–172.

Krásenský P. (2018): Drabčící (Coleoptera: Staphylinidae) rašelinné louky a nivy potoka u Počátek na Kraslicku (západní Čechy). – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, řada přírodovědná, 39 (2017): 130–142.

Krásenský P. (2020): NPR Jezerka, Inventarizace vybraných skupin saproxylického hmyzu a epigeických predátorů. – Ms., 46 pp. [depon. in: AOPK ČR, Praha; Správa CHKO České středohoří, Litoměřice]

Krásenský P. (2023): Příspěvek k poznání dřevomilovitých brouků (Coleoptera: Eucnemidae) Ústeckého kraje. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, řada přírodovědná, Most, 41: 126–132.

Krásenský P. (2023): Zajímavé nálezy bezobratlých v Ústeckém kraji (severozápadní Čechy) – 1. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, řada přírodovědná, Most, 41: 153–167.

Krásenský P., Bryja V., Dolanský J., Dolejš P., Hamřík T., Jelínek A., Krejčí T., Machač O., Roušar A., Řezáč M. & Šich R. (2018): Pavouci vybraných lokalit Mostecka, Chomutovska a Žatecka. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, řada přírodovědná, Most, 39 (2017): 110–129.

Kubcová L. (2011): 3. Výsledky – Araneae (Pavouci), seznam zjištěných druhů. – In: Vygoron o. s. (2011): Inventarizační zoologický průzkum vybraných skupin bezobratlých v Evropsky významné lokalitě Na Loučkách 2011. – Ms., 13 pp. [depon. in: Archiv Krajského úřadu Ústeckého kraje].

Kula E. (2013): Příspěvek k poznání půdních roztočů (Oribatida) v území Buttersteig-Loučná (Krušné hory). – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, řada přírodovědná, Most, 34 (2012): 37–57.

Kula E., Hrdlička P., Purchart L. & Zabecka J. (2002): Bioindikační význam střevlíkovitých (Carabidae) v oblastech narušených antropogenními imisemi. – In:

Význam a struktura půdní a korunové fauny lesních ekosystémů v aspektu měnících se imisních podmínek. 2. část. [Závěrečná zpráva.] Brno, MZLU: 69.

Kula K., Purchart L. & Matoušek D. (2003): Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) na plochách určených k vápnění. – In: Arachnoentomofauna stanovišť ovlivněných vápněním a hnojením a její dynamika. 1. část. [Výzkumná zpráva.] Brno, MZLU: 30.

Kula E. & Purchart L. (2004): The ground beetles (Coleoptera: Carabidae) of forest altitudinal zones of the eastern part of the Krušné hory Mts. – *Journal of Forest Science*, 50: 456–463.

Kula K., Purchart L. & Matoušek D. (2004): Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) a homogenita ploch určených k vápnění. – Sborník z konference. Výsledky lesnického výzkumu v Krušných horách v roce 2003, Teplice, 229–238.

Nenadál S. & Štovíček M. (1988): Sezónní výskyt střevlíkovitých (Col. Carabidae) v některých odlišných typech lesů v Krušných horách (výsledky sběrů do zemních pastí). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 7 (1985): 21–32.

Novotný J. & Táborský I. (1993): Nové a faunisticky pozoruhodné nálezy brouků ze severozápadních Čech. 3. (Coleoptera). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, roč. 1991/1992, č. 13/14: 85–86.

Pižl V., Tajovský K. & Starý J. (2013): Pancířníci, žížaly, stonožky a suchozemští stejnonožci NPR Jezerka. – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 34 (2012): 15–24.

Pulpán J. & Táborský I. (1983): Střevlíkovití severozápadních Čech. – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, 5: 65 pp.

Roušar A. (2006): Sekáči Krušných hor, Doupovských hor a Podkrušnohoří. – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 28 (2006): 3–11.

Roušar A. (2010): Pavouci a sekáči suťových svahů v Pruněrovském údolí – Krušné hory. – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 32 (2010): 3–12.

Roušar A. (2013): Pavouci a sekáči kamenitých sutí Hadí hory – Krušné hory. – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 34 (2012): 25–36.

Roušar A. (2013): Inventarizační průzkum pavouků MZCHÚ NPR Jezerka. – Ms., 8 pp. [Depon. in: AOPK ČR, RP Ústecko, detašované pracoviště Ústí nad Labem].

Roušar A. (2013): Inventarizační průzkum pavouků v NPR Božídarské rašeliniště. – Ms., 11 pp. [depon. in: Správa CHKO Slavkovský les, Karlovy Vary]

Roušar A. (2017): Pavouci rašeliniště Na loučkách v Krušných horách (severozápadní Čechy). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 38 (2016): 73–87.

Roušar A. (2023): Pavouci (Araneae) horského údolí říčky Chomutovky v Krušných horách (severozápadní Čechy). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 41: 133–152.

Růžička V. & Hajer J. (2003): Pavouci (Araneae) mokřadů u Krásného lesa (Krušné hory). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 25 (2003): 33–36.

Strejček J. (1988): Výsledky průzkumu brouků (Coleoptera) ve státní přírodní rezervaci Jezerka v Krušných horách v roce 1983. – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 8–9 (1986–1987): 17–22.

Strejček J. (1993): Příspěvek k poznání brouků z čeledí Carabidae, Chrysomelidae a Curculionidae východního konce Krušných hor v okolí Petrovic, Tisé a Knínice. – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 13–14 (1991–1992): 83–84.

Táborský I. (1976): Výsledky inventarizačního průzkumu koleopter na území proponované výsypky elektrárenského popílku mezi obcemi Louchov a Domašín v Krušných horách. In: Přírodovědecký výzkum složiště popílku Elektrárny SSM Prunéřov na lokalitě Louchov v Krušných horách okres Chomutov (1973/1975). – Ms., 220 pp [depon. in: Krajské muzeum Teplice]

Táborský I. (1981): Vodní Coleoptera (Dytiscidae, Hydrophilidae) rašelinišť Krušných hor. Sborník Okresního Muzea v Mostě, Řada Přírodovědná 3: 47–69.

Táborský I. (1986): Žluťásek borůvkový v Krušných horách. Památky, příroda, život. Vlastivědný čtvrtletník Chomutovska, roč. 18: 20–21.

Táborský I. (1988): Nové a faunisticky pozoruhodné nálezy brouků ze severozápadních Čech (Coleoptera 1. - Haliplidae, Dytiscidae). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 7 (1985): 17–20.

Táborský I. (1994): Zpráva o nových lokalitách *Colias palaeno* (L.) v Krušných horách (Lepidoptera). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 15–16 (1993–1994): 27–28.

Táborský I. (1994): Nové a faunisticky pozoruhodné nálezy brouků ze severozápadních Čech. 4. (Coleoptera). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 15–16 (1993–1994): 29–35.

Táborský I. (2000): Ekofaunistický průzkum brouků (Col., Adepnaga et Hydrophilidae) v navržené přírodní rezervaci Polské rašeliniště v Krušných horách. Sborník Okresního Muzea v Mostě, Řada Přírodovědná 22: 51–64.

Táborský I. (2000): Nové lokality *Hydroporus longicornis* Sharp, 1870 a *Hydroporus kraatzi* Schaum, 1868 z Krušných hor (Coleoptera, Dytiscidae). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 22 (2000): 65–66.

Táborský I., Čechura J., Kittner J. & Rous J. (2005): Brouci čeledí Carabidae a Silphidae hřebenové části Krušných hor (Coleoptera). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 27 (2005): 15–36.

Těšál I. (1979): Střevlíkovití brouci (Col. Carabidae) SPR Božídarské rašeliniště. – Zpr. Muz. Západočes. Kr., Plzeň, Příroda, 22: 83–92.

Tyrner P. (1988): Výsledky faunistického průzkumu akuleátních Hymenopter v SPR Jezerka v Krušných horách. – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 7 (1985): 7–15.

Vodka Š., Čížek O., Marhoul P., Málková P. & Krásenský P. (2010): Inventarizační zoologický průzkum vybraných skupin bezobratlých v Evropsky významné lokalitě Rašeliniště u jezera – Cínovecké rašeliniště. – Ms., 136 pp. [depon. in: Krajský úřad Ústeckého kraje, Ústí nad Labem]

Vonička P. & Marhoul P. (2015): Příspěvek k fauně střevlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae) rašelinišť v Krušných horách (severozápadní Čechy). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 37 (2015): 3–11.

Vysoký V. (1999): Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) přírodní rezervace Domaslavické údolí v Krušných horách (okres Teplice). – Sborník Okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná, Most, 20–21 (1998–1999): 39–44.

Podkladem byly dále plány péče o maloplošná zvláště chráněná území a souhrny doporučených opatření pro evropsky významné lokality na území navrhované CHKO.

Zpracoval: AOPK ČR

Přílohy:

Příloha č. 1

Vymezení Chráněné krajinné oblasti Krušné hory

Příloha č. 2

Zákres hranice CHKO Krušné hory v kopii katastrální mapy – soubor map lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí: <https://mzp.cz> v rubrice „Úřední deska“